పడవ పగిలింది

పడవ కాదు పగిలింది—కోస్తా జిల్లాలలో సామాన్య ప్రజల బ్రతుకు! పండబారిన పచ్చని పొలాలమీద శవాలను పీక్కుతినే రాబందులు ఎగురుతున్నాయి. కొంపలు కూలడం కాదు, ఊళ్ళకు ఊళ్ళే ఉప్పెనలో కొట్టుకుపోయాయి.

జలదేవత మూడో కన్ను తెరిచింది. మృత్యువు నల్లని నీడలా వచ్చి కోస్తా జిల్లాలను కరిచింది. ఇంత ఘోరకలి యీ శతాబ్దంలో ఎన్నడూ చూడలేదు. నేల వాలిన జీవితాలు, కూలిన యిండ్లు, ధ్వంసమైన పంటలు— రైతులు కుప్పకూలిపోయారు. వ్యవసాయ కూలీలు నిరాశ్రయులయ్యారు.

ఈ ఆపత్సమయంలో ప్రభుత్వం శాయశక్తులా కృషి చేస్తున్నది. ప్రజల సహకారాన్ని అర్థిస్తున్నది.

ముఖ్యమంత్రి సహాయనిధికి విరివిగా విరాళాలు పంపండి.

విరాళాలన్నిటినీ ప్రభుత్వ కార్యదర్శి రెవిన్యూశాఖ, ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం, హైదరాబాదుకు పంపాలి. చెక్కులను ముఖ్యమంత్రి పేర ముఖ్యమంత్రి సహాయనిధికి పంపాలి. విరాళాలుగా పంపే పొపడాలు, దుస్తులు, ఇతర వస్తువులను ప్రభుత్వ రెవిన్యూశాఖ కార్యదర్శికి గాని నేరుగా జిల్లా కలెక్టరుకు గాని పంపవచ్చు.

ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వ సమాచార, పౌరసంబంధ శాఖ
డైరెక్టరుచే ప్రకటితము.

సంస్థాపకులు
కీ॥శే॥ వి.వి. రాఘవయ్య

మేనేజింగ్ ఎడిటర్
శ్రీమతి వి. లీలావతి
రాఘవయ్య

సచిత్ర మాసపత్రిక
జనవరి 1978

సహకార సంపాదకుడు : వేమూరి సత్యనారాయణ

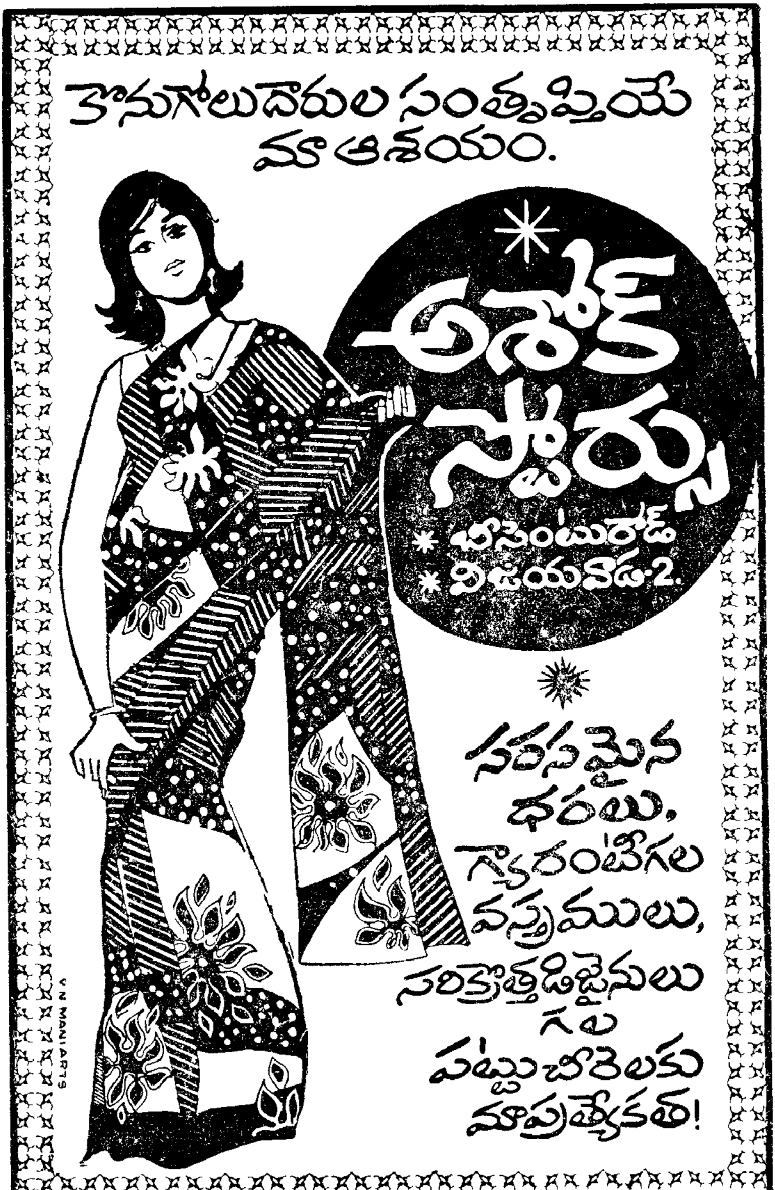
సంపుటి 15 **విషయసూచిక** సంచిక 12

[illegible]ధం
జోస్యం—శివల జగన్నాధరావు

ముఖచిత్రం : "గోరంత దీపం" వెలిగిస్తున్న వాణిశ్రీ

జ్యోతి, 17 B రాజారాం కాలనీ, P B నెం 2650, మద్రాసు 600 024.
ఫోన్: 423123. సంవత్సర చందా (ప్రత్యేక సంచికతో) రు. 42/-

కొనుగోలుదారుల సంతృప్తియే
మా ఆశయం.
అశోక్
స్టోర్సు
బీసెంటురోడ్
విజయవాడ-2.
సరసమైన
ధరలు,
గ్యారంటీగల
వస్త్రములు,
సరికొత్తడిజైనులు
గల
పట్టుచీరెలకు
మాప్రత్యేకత!
V N MANI ARTS

తొలిమాట

19 నవంబర్, 1977 నాటి రాత్రి వచ్చిన రాకాసి ఉప్పెన ఆంధ్రదేశానికి చేసిన హాని గురించి ఇంకా మేము చెప్పదలచుకోలేదు. ఆ ఉప్పెన మిగిల్చిన కన్నీటి ఉప్పెన గురించి ఇంకా ఇంకా దిగులు చెందుతూ కూర్చోమని అసలే చెప్పలేము నిజమే ఆ కాళరాత్రి కొన్ని వేల కుటుంబాలను దెబ్బతీసి, వేల సంఖ్యలో జనులను పొట్టన పెట్టుకొని ఏడ్చేందుకు కూడా ఓపికలేని వారుగా మిగిల్చిపోయింది కృష్ణా జిల్లా దివిసీమలో 'మిగిలిన' ప్రజలందరినీ. అయితే చీకట్లు కమ్మినప్పుడు, విషాదం ముంచుకొచ్చినప్పుడు మనిషి చీకట్లను తిట్టుకొంటూ, దైవాన్ని వేడుకొంటూనే కూర్చోకూడదు సత్తువ తెచ్చుకోవాలి. లేచి నిలబడాలి. అందుకు అన్నివిధాలా మిగతా మానవాళి చేయూతనందించాలి.

ఈ నెల ముఖచిత్రం—జరిగిన దారుణానికి చిహ్నంగా, జరగవలసినదానికి సూచనగా ప్రత్యేకంగా ఎంపికచేసి ప్రచురించాము. ముఖచిత్రంలో అధికభాగం చీకటిని సూచించే నలుపు రంగు అది తుఫాను భీభత్సం మిగిల్చిన విషాద చిహ్నం అయితే అంత చీకటిని పారద్రోలేందుకు ఎవరికి సాధ్యమయినంత మేరకు వారు ఎంత చిన్న దీపాన్నయినా వెలిగించగలిగితే అంత చీకటీ సమసిపోదూ? నిస్తేజులై నిలిచిన తుఫాను బాధితుల కళ్ళలోకి తిరిగి వెలుగు రాదూ! అందరూ 'నియాన్ లైట్లు' వెలిగించగలిగే వారు కాకపోవచ్చు చిన్నది 'గోరంత దీపం' వెలిగించే ప్రయత్నం ప్రతీ వ్యక్తి చేయాలి అలముకొన్న విషాదపు చీకట్లను తరిమి తరిమికొట్టాలి

జ్యోతి పాఠకులందరినీ తమ శక్తిమేరకు ఈ తుఫాను బాధితుల సహాయ కార్యక్రమాలకు సాయం చేయవలసిందిగా విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాము

మా పరంగా — 'జ్యోతి' సంస్థ తరపున ముఖ్యమంత్రి సహాయనిధికి రు. 500/- పంపిస్తున్నాము.

జ్యోతి కార్యాలయంలోని ఉద్యోగులందరూ కలిసి రు 150/- పంపిస్తున్నారు.

* * *

కారణాంతరాలవల్ల కొన్ని శీర్షికలు యీ సంచికలో ప్రచురించలేకపోయాము. గమనించగలరు.

KayGeeLene
FABRICS
FOR
LIVE LONG STYLES!
LOOK LONG FASHIONS!!
BANKIMCHANDRA & CO.
BOMBAY-400 002.
Bachi.
SAMATA

ఉత్తరాలు

'ఉదయాగమం' నవల 'బాగుంది!' అంటే చాలనుకుంటాను 'చాలా బాగుంది' 'మాస్టర్ పీస్', అని అనాలనిపించడం లేదు. కారణం—నవల ఆసాంతం చదివిన తర్వాత, ఇంతవరకూ నాకు తెలియని అపూర్వమైన జీవిత సత్యమేదో తెలిపిందన్న థ్రిల్, మరి యే రచయితా చెప్పని, లేదా చెప్పలేని అనుభవాన్ని, అనుభూతిని యీ నవల అందించలేక పోవటమే. చాలాచోట్ల ఈనవలలో, పైనపేర్కొన్న తరగతికి చెందిన రచయితలు తొంగి చూడడంతో—ఒక యువకుడు, క్రొత్త పంధా సృష్టించవలసిన (పాఠకుల డిమాండిది సుందరంగారూ!) ఓ క్రొత్తరచయిత, అంతక్రితం వరకూ వచ్చిన రచనలన్నిటినీ ఒకసారి రివైజ్ చేసి పారేసి 'ఇదో కొత్తనవలోయ్' అంటూ మా 'మొహాన' పారేస్తే—అదే 'మహా ప్రసాదం'గా భావించలేక బాధపడ్తూ వ్రాస్తున్న వుత్తరం ఇది. బీనాదేవి, రాచకొండ శైలిలోను, పిచ్చిదాని పురిటినొప్పుల్లో వి రాజారామమోహన రావూ, పూజారిగారి పేదరికపు ఆప్యాయంలో డైరెక్టర్ విశ్వనాధ్—వీళ్ళంతా కన్పిస్తుంటే, ఈ యువ రచయితకొక చిన్నసలహాలాంటి సూచన వివ్వాలనిపించి చేస్తున్న ప్రయత్నమిది—అయ్యా సుందరంగారూ! సాహిత్య వంశానికి కేవలం 'వారసుడి'గానే కాక, ఓ క్రొత్త మార్గాన్ని, మీదైన స్వంతమార్గాన్ని అనుసరిస్తే—పాఠకులనుంచి ఆశీస్సులు, (యువకులు కనుక) ఆపైన అభినందనలు (ఇంకా 'అచ్చమైన అభిమానసంఘాలు') మీవి కాగలవ్! ఇక మీ ఇష్టం.

—వేలూరి ఉషశ్రీ,
సికింద్రాబాదు.

ఒక తుఫాను తాడితలేఖ.

(మొన్నటి తుఫాను పోస్టులోవచ్చే ఉత్తరాలనుకూడా తాకింది మా కార్యాలయానికి వచ్చిన వాటిలో కొన్ని తడిసి అక్షరాలు మాసిపోయికూడా వచ్చాయి. ఒక ఉత్తరంలో తడిసి వివరం తెలియని అక్షరాలుపోగా మిగిలిన ఉత్తరాన్ని దిగువ ప్రచురిస్తున్నాము.)

జ్యోతి డిసె సం లో రించిన
ధల ప్రస కధ మెరు పక్షు
లు న్నాయి.
. ..
వర్ణ . తాదు క్కృవై దయా . ం
వల అ తం ఉం...లలో పోటీ
మతి దిన ల..సం ఆ... క్తి
. రు చూ టాము.

—గో ల రెడ్డి, న.... ట.

నవంబరు జ్యోతి సచిత్ర మాసపత్రిక లో మొదటి బహుమతి పొందిన నవల "ఉదయాగమం" చాలా బావుంది. రచయితకి అభినందనలు. కానీ సీతామహాలక్ష్మికి పెళ్ళయిన తరువాత శిపుడు పుట్టినట్టు పెళ్ళయిన పది సంవత్సరాలకి భర్త పోయి తిరిగివచ్చిన సీతామహాలక్ష్మికి శిపుడు 16 ఏళ్ళవాడుగా ఉండడము సమంజసముగాలేదు.

—కె. సాయి, రమాదేవి.
కాకినాడ.

జ్యోతి మాసపత్రికనందు నెలనెలా వస్తున్న మూడు సీరియల్స్ ఎంతో బాగుంటున్నాయి. ఈనెల రెండువేలరూపాయలు ప్రథమ బహుమతి పొందిన తల్లావఝ్ఝుల సుందరం వ్రాసిన నవల 'ఉదయాగమం'లో పల్లెవాసుల కష్టాలను రచయిత కళ్ళకు కట్టినట్టు వ్రాసారు. సత్యంబాబు వంటి భూస్వాములున్నంత కాలం పల్లెలు బాగుపడవు. అలాంటి భూస్వాములు నశించి తీరాలి. ధనికొండ హనుమంత రావుగారి ప్రశ్నల శీర్షిక విజ్ఞాన దాయకంగా వుంది. జయదేవ్ జోక్స్ ఎంత గానో నవ్విస్తున్నాయి. కథలలో స్వామి చిత్రానందగారి 'నామాటే నెగ్గింది', వసుంధరగారి 'వస్త్ర సన్యాసిని' బాగున్నాయి.

—యమ్. సుధాకరగుప్త.
తిరుపతి.

జ్యోతి డిశంబరు సంచికలో మీరు ప్రచురించిన నవల "ఉదయాగమం" మాకుబాగా నచ్చింది. రచయితకు ధన్యవాదాలు. కాని వర్ణనలు అతిగా వున్నట్లు అనిపించింది. ఇలాంటి రచనలద్వారా నయినా ప్రజల్లో చైతన్యం రాగలిగితే ఈనాటి రచయితలు ధన్యులే!

—కె. ఎస్. రత్న. యు. ప్రభావతి.
హైదరాబాద్.

జ్యోతి నవలల పోటీలో మొదటి బహుమతి పొందిన నవల అదే ఆ ఉదయానికి ముందు జరిగింది ఏమిటో చెప్పిన నవల ఉదయాగమం చాల బాగుంది. మొదటి బహుమతి పొందడానికి అన్ని విధాల అర్హతలున్నాయి. శైలి అందంగాను, అర్థం అయేదిగాను వుండటం బహుమతి పొందటానికి ఓముఖ్యకారణం.

కథకు ఎన్నుకున్న ప్లాటు గొప్పగా వుంది. రచనా విధానంలో క్రొత్తపుంతలు తొక్కింది అయితే చదివే పాఠకుడు స్పీడుగా ముందుకుపోలేడు. ఎందుకంటే వర్ణన మోతాదుకాసింత ఎక్కువ అవటం వలనయేమో (అలా అనొచ్చు!) అందు మూలంగా వర్ణించిన పరిసరాలను అర్థం చేసుకుంటూ ఊహా ప్రపంచం నుండి, బాహ్య ప్రపంచంలోకి వచ్చి ఆపైకథలో ఫాలో అవ్వాలిగదా మరి.

అడుగడుగున ఎదురయ్యే మల్లెవాసనలను ఆస్వాదించకుండా ముందుకు పోలేం కదా! అయితే ఒక్కటి. ఈ నవలల పోటీల పుణ్యమా అని మరలా చాలా రోజుల తరువాత నవలానుబంధం ద్వారా ఓమంచి నవల చదువగలిగాం అనే తృప్తి మాత్రం మిగిలింది.

—కొంగర ఉమామహేశ్వరరావు.
తెనాలి.

జ్యోతి కథల పోటీ

బహుమతులు :

ప్రథమ బహుమతి : రు. **1000/-**
ద్వితీయ బహుమతి: రు. **600/-**
తృతీయ బహుమతి : రు. **300/-**

ఇంకా....ప్రశంసార్హమైన మరో ఆరు కథలకు ఒక్కొక్కదానికీ రూ. 100/- చొప్పున ప్రత్యేక బహుమతులు.

రచనలు పంపుటకు ఆఖరుతేదీ : 1, మార్చి, 1978.

1. కథలు 16 పేజీలు మించకుండా (ముద్రణలో) ఉండాలి. (సుమారు పేజీకి 30 లైన్లతో 16 పేజీల పుల్‌స్కేపు పేజీలు మించకుండా) పేజీల సంఖ్యకు కనిష్ట పరిమితిలేదు.
2. అనువాదాలు, అనుసరణలూ అంగీకరింపబడవు. రచనలు తమ స్వంతమేనని హామీ పత్రాన్ని విధిగా జతచేయాలి. హామీపత్రం కథాంతంలోగానీ, చివరి పేజికి వెనుకవైపునగాని రాసిపంపాలి.
3. ముఖ్యగమనిక : రచయితలు తమ చిరునామాను కథవున్న పేజీలలోగాని, ఆ పేజీల వెనుకగానీ కాకుండా, మరో కాగితంపై వ్రాసి జతచేయాలి.
4. రచయితలు కలంపేరుతో రచనలు పంపినా తమ అసలు పేరును విధిగా తెలియచేయాలి.
5. బహుమతుల ప్రకటన, మొదటి మూడు బహుమతులు పొందిన కథలూ జ్యోతి జూన్ 1978 సంచికలో ప్రచురించబడుతాయి.
6 ప్రచురణార్హముగాని పక్షంలో కథలు తిప్పిపంపగోరువారు కథలతోపాటు తగినన్ని తపాలా బిళ్ళలంటించిన స్వంత చిరునామాగల కవరు జతచేసి పంపాలి
7. పోటీకి పంపే రచనలు పంపే కవర్లపై 'జ్యోతి కథల పోటీ'కి అని విధిగా రాయాలి.
8. పోటీలో బహుమతి పొందని కథలలో ప్రచురణార్హమైనవాటిని ప్రచురించుకొనే హక్కు మాకుంటుంది.
9. పోటీ విషయంగా జ్యోతి సంపాదకులదే తుది నిర్ణయంగా ఉంటుంది.

—ఎడిటర్

భ క్తి భో గ ం

గబ్బిలాలూ, కొబ్బరి కాయలూ
గాలీ, వెలుతురు, విశాల ధరణీ
తానేచేస్తే ఇలాంటివన్నీ
గుళ్ళో ఖైదుకు దేవుడు మొగ్గడు
భక్తుడు అయితే గుళ్ళో కెళ్ళడు!

ఏదీ ఏనుగు, ఇదిగో దారపుపోగు!

'గ్రంథాలు చదవడం, అర్థాలు వెదకడం,
ఎందుకీ తతంగం?' అనుకుంది సుందరం
చదివి పారేస్తోంది నిత్యం సహస్రనామం
చస్తుందా తెరుచుకోక, చచ్చేక స్వర్గద్వారం!

అధర్మ దర్శనం

రెండోసారి పెళ్లాడాడని ఎల్డీసీ నమ్మాళ్వారు,
చేస్తున్న ఉద్యోగానికి ఎగనామం పెట్టించేశారు.
సదరు సర్కారువారు పూజించే దేవుళ్ళకి మాత్రం
సాధారణంగా ఇద్దరేసి పెళ్లాలు, అదేగదా చిత్రం!

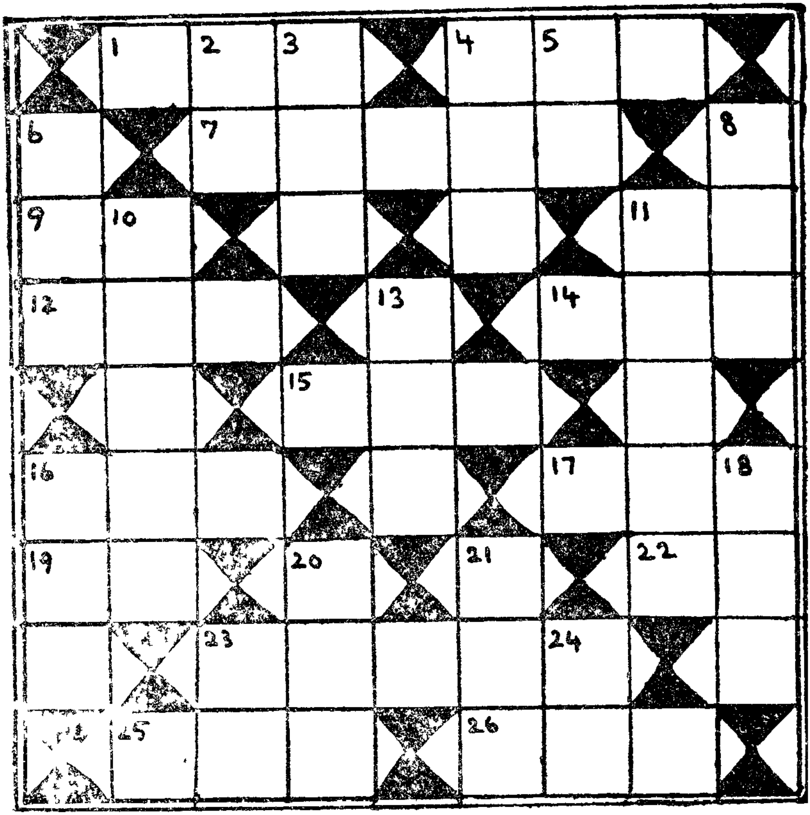
అరుపులూ చరుపులూ భక్తికి పట్టు పరుపులు!

పేరంటం సరదావే, బ్లౌజుపీసు మామూలో?
సినిమాకా? మహబాగే! టిక్కెట్లకి చే చమురో?
సంఘసేవ సెహభాషే! కాళ్ళపీకు, అపనిందో?
అందుకనే అంతమోజు అందరికీ భజనంటే!

మంగలుంటే అయనెందుకు?

'పూర్వాశ్రమంలో బుర్రలు గొరిగే బొగ్గులవీధి రాజమన్నారు
ప్రస్తుతం బలవాన్ నిత్య హాయీబాబా' అంటారు కొందరు.
దానికేంగాని పిల్లలులేక ఆశ్రమం చేరిన పున్నమ్మగారు
ఆయన అఖండ భజన మరిగి మరిరాను పొమ్మన్నారు!

శ్రీశ్రీ నిర్వహించు పదబంధ ప్రహేళిక

ఆధారాలు　　　　జనవరి '78

అడ్డం

1 మప్పితం, మర్యాద

4 దంపతుల కోరిక

7 దీనితో రోమన్ హిస్టరీ ప్రారంభం కాలేదు.

9 మందూ, ఇదీ!

11 ఋణం విప్పుకాదు, నీరు.

12 ఈ ప్రొడ్యూసరుకి తల్లిలేదు

14 నేటివీడు రేపటిరేడు కావచ్చు.

15 విధి ఇదంటారు

16 తాళం లేని తాళం

17 మాసకానితిధి

19 పూజారి మాత్రం ఇవ్వడు

22 పిల్లికూన వెయ్యి రూపాయలు.

23 సంఘటనలు

25 ఆహా

26 నిజం మొదలు నీలుగు

నిలువు

2 ఒకసారైతే స్త్రీ, రెండైతే పుచ్చు!
3 నామాట, అదే అందరినోటా
4 పలాయన వాదుల నినాదం
5 అడుక్కోవడం అభినయించడానికా
6 "కన్యాశుల్కం"లో ఒక ఇంటిపేరు
8 సెలవియ్యండి, ఇలాంటి మాటలు
10 నామవాచకం పదిలో రెండు
11 ఇందులో విభక్తి లోపంలేదు
13 అష్టపది (ఛందస్సుకాదు)
16 భీముడు, ఆంజనేయుడు
18 మంత్రీః లయంతో నీ ఆఫీసు
20 గోరువంక
21 దారకడానికి పోతేకద? అక్కడే ఉంది స్వర్గం
23 ఇలాగా అల్లడం జడ
24 వెలితి 11 నిలువులో ఉంది.

డిసెంబరు పదబంధ ప్రహేళికకు సమాధానం:—

అడ్డం: 1 జనత, 4 ఆకలి, 7 నలజారమ్మ; 9 నస, 11 మాపు, 12 సమరం; 14 శర్కర; 15 రారారా; 16 ఏమండోయ్, 17 చేయును, 19 గాత్రి, 22 డుడు; 23 కవితాసతి, 25 గరిడీ; 26 ఉలాయం,

నిలువు. 2 నన, 3 తలలు, 4 ఆరణి, 5 కమ్మ, 6 పనస. 8 త్రిపుర; 10 సమయమంత్రి; 11 మార్కండేయుడు, 13 ఐరాస, 16 ఏగాణి, 18 నుడువు; 20 దేవిడీ, 21 అసలు; 23 కరి, 24 తిలా,

---

నిబంధనలు గమనించండి!

పదబంధ ప్రహేళిక కొట్టివేతలు, దిద్దుబాట్లూ లేకుండా పూర్తిచేసి జనవరి 1 తేదీలోపు మాకు చేరునట్లు పంపండి. తెల్లకాగితం మీద గళ్ళుగీసి పూర్తిచేసి పంపిన ఎంట్రీలు చెల్లవు. ఎంట్రీలు పంపువారు వారి పూర్తి చిరునామా ఎంట్రీపైనే రాసి పంపాలి. ఆల్‌కరెక్ట్ ఎంట్రీకి రు. 50/- బహుమతి. ఒకటికి మించి ఆల్ కరెక్ట్ ఎంట్రీ వొచ్చినప్పుడు బహుమతి సొమ్ము విజేతలకు సమానంగా పంచబడుతుంది. ఆల్‌కరెక్ట్ ఎంట్రీ ఒకటీ రాకపోతే బహుమతి సొమ్ము పైనెల బహుమతి సొమ్ముకు కలిపి అందజేయబడుతుంది.

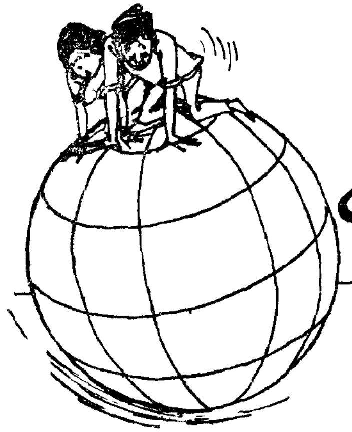

డిసెంబరు పదబంధ ప్రహేళిక విజేతలు.

టి. ఉమాదేవి, హైదరాబాదు, టి. ఎస్. జగన్మోహన్, హైదరాబాదు, బి. బి. ఆర్. కృష్ణమూర్తి, శ్రీకాకుళం, అంగర వెంకటసుబ్రహ్మణ్యం, విశాఖపట్నం, ఆర్. లలిత, హైదరాబాదు, టి. తాతారావు, హైదరాబాదు, అంగర వెంకటగిరిజాకుమార్, శ్రీకాకుళం, కె వెంకటరావు, విశాఖపట్టణం, ఎ. హనుమంతరావు, హైదరాబాద్, టి. లక్ష్మీదేవి, హైదరాబాదు. (ఈ పదిమందికీ జాక్‌పాట్ బహుమతి మొత్తం పంచి ఒక్కొక్కరికీ రు 15/- పంపిస్తున్నాము.)

[గమనిక: 26 అడ్డానికి ఉలాయం, ఉలాపం రెండు పదాలూ, 16 అడ్డం ఏమండోయ్, ఏమండీ రెండుపదాలూ సరైన సమాధానాలుగానే పరిగణించబడ్డాయి].

సీరియల్

భూమి గుండ్రంగా వుంది

బీనాదేవి సీరియల్

జరిగిన కథ :

జగన్నాథం జానకి ముచ్చటగా సంసారం చేసుకుంటున్న దంపతులు. జగన్నాథం పిల్లల సంగతి పట్టించుకోనందుకు భార్య నొచ్చుకుంటే, ఈయన నచ్చజెప్పే ముచ్చట్లే ఎక్కువ వారిమధ్య. పొరుగింటి భ్రమరాంబమాటల మధ్యలో జగన్నాథానికి ఊళ్ళో ఇల్లుందని చెప్పేసరికి జానక్కి మరీ కోప మెచ్చింది భర్తమీద ఊళ్ళో ఇంటి విషయం లాభసాటిగా పరిష్కరించేందుకు బలవంతానే అయినా భర్తను వప్పించి బయల్దేరతీసింది జానకి. బయల్దేరి బస్సుప్రయాణపు 'సుఖా'న్నను భవించి, బ్రతికే వున్నామన్న నమ్మకంతోనే మొత్తానికి ఊరికి చేరుకొన్నారు దంపతులు. అక్కడి మిత్రుడు డా॥ రాజేశ్వరరావు, 'చిన్నప్పుడు స్కూలు దగ్గర బజ్జీ లమ్ముకొనే సుబ్బులు వెధవ, పాకహోటల్ పెట్టేసి, పక్కవీధి మిలియనీర్ ముండని పట్టేసి ఐ. పి. నుంచీ వి. ఐ. పి. ఎలా అయ్యాడో' వివరించాడు. జగన్నాథం ఇంట్లోవుండి 'ఇల్లు, కాపాడుతున్న ప్రకాశరావు, జగన్నాథం రాకవిని మరో ఊరు చెక్కేశాడు 'అతనెళ్ళాక నాక్కబురు పెట్టమని' పెళ్ళాంతో చెప్పి, 'అతను లేడుగా ఏం చేస్తాం' అన్న జగన్నాథాన్ని కోప్పడి అతని ఇంటివైపు బయల్దేర తీశాడు రాజేశ్వరరావు. గోడలపై మొక్కలు మొలిచీ, కిటికీలూ, దర్వాజాలూ చెదలు తినీ జీర్ణమైవున్న ఇంటిని చూపి కృంగిపోయారు దంపతులు.

10

మధ్యానం పన్నెండు దాటి పావుగంటైంది.

పెరట్లోవున్న గోలెంలో నీళ్ళలో ఓ కాకి స్నానం చేస్తోంది. మధ్యమధ్య గట్టుమీదకొచ్చి ఒళ్ళంతా తడిసిందో లేదోనని చూసుకొని మళ్ళీ నీళ్ళలోకి దిగుతోంది.

కరివేపాకు మొక్క పాళెంలో వున్న నీళ్ళు తాగుతోంది ఎండకి తడారిపోయిన పిచ్చిక. అదే నీళ్ళలో తన అందం చూసుకొని తనే మురిసిపోతోంది ఒక వయసు పిచ్చిక.

"ఏ చావువార్త వింటామో సుమీ" అన్నాడు జగన్నాధం జనాంతికంగా. అప్పటికతను పావుగంట నుంచి ఆ కాకి స్నానం చూస్తున్నాడు డ్రాయింగు రూము కిటికీలోంచి.

"డోన్ట్ బి సిల్లీ" అన్నాడు రాజేశ్వర్రావు.

ఏదో పుస్తకం తిరగేస్తున్న జానకి ఓ సారి తలెత్తి జగన్నాధంకేసి చూసి మళ్ళీ పేజీలు తిరగేస్తోంది.

చూపులకి బెదిరే ఘటంకాదు జగన్నాధం.

"కాకులు స్నానంచెయ్యడం కంటపడితే ఏదో చావువార్త వింటాం అంటారు. చచ్చేక కాకులకే పిండం పెడతారు. మరంచేత కాకులకీ, మన చావుకీ ఏదో కనెక్షన్ వుండాలి. మొత్తానికి రిసెర్చి చెయ్యాల్సిన టాపిక్" అన్నాడు జగన్నాధవేఁ మళ్ళీ.

"డోన్ట్ బి యిడియాటిక్" అన్నాడు రాజేశ్వర్రావు

ఇంక యీ కాకుల టాపిక్ ఆపకపోతే ఆ రిసెర్చి యిప్పుడే చేస్తానంటాడో ఏఁవిఁటో అనుకుంది జానకి.

"ముందా అరణ్యం బాగుచేయిస్తే కానీ లాభంలేదు. రేపోనలుగురు కులీలని పిలిపించండి. ఆ తోవనే కాస్త నమ్మకమైన మేస్త్రీని ఎవర్నైనా రమ్మనండి. సిమెంటు వగైరాలెంత కావాలో కనుక్కొని ఎల్లుండైనా పని ప్రారంభించాలి" రాజేశ్వర్రావుతో అంది చేతిలో పుస్తకం పక్కనపెట్టి.

"నువ్వు అసలు ఇల్లు బాగుచేయించడానికొచ్చేవాః పెరడు సాగుచేయించడానికొచ్చేవాః" చికాకు పడ్డాడు జగన్నాధం.

"నా పేషెంట్లలో కొందరు కూలాళ్ళు ఉండాలి. సాయంత్రం కబురుచేస్తాను. యిఫ్ యు డోన్ట్ మైండ్ నాకు మరోసారి జ్ఞాపకం చెయ్యండి." అని జానక్కి సమాధానం చెప్పి, "ఎందుకురా అలా విసుక్కుంటావు, శుభ్రంగా కాకుల్ని చూస్తూ కూర్చోక అవునుగాని నువ్వు యిల్లు అమ్మతానన్నావాః" జగన్నాధాన్ని ప్రశ్నించేడు రాజేశ్వర్రావు.

"ఇల్లెందుకు అమ్ముతానుః" జగన్నాధం ఆశ్చర్యం.

"ఒకవేళ అన్నా ఆశ్చర్యపోనక్కర్లేదులెండి" అంది జగన్నాధం కామన్ సెన్స్‌మీద ఏ మాత్రం సదభిప్రాయంలేని జానకి.

"కథలోయ్ కథలు. నువ్వు ఊళ్ళో పాదం మోపి పదిగంటలైందో లేదో అప్పుడే నీ రాక గురించి కథలు పుట్టేస్తున్నాయి. ఎంతైనా మనూరి వాళ్ళకి కవిత్వం పాలు కాస్త జాస్తే. శ్రీనాధుడు, పోతన, మనూరివాళ్ళే, పక్కవూరివాళ్ళే అయుంటారు. రేపు నువ్వు డిస్‌మిస్ అయిపోయేవని పుకారు పుట్టినా ఆశ్చర్యపోకు."

కేశవర్ధినిని

మీరు తలకు రాసుకొనే నూనెలో కలిపి ఉపయోగిస్తే అధికంగా మంచి గుణాన్ని పొందుతారు. మీ తల వెంట్రుకలు ఒత్తుగా రోజు రోజుకీ పొడుగ్గా పెరుగుతాయి.

దక్షిణ భారతదేశపు సాంప్రదాయిక కేశ సౌందర్య రహస్యమే కేశవర్ధిని. మీరు వాడుకొనే తలనూనెలో కేశవర్ధినిని కలిపి ప్రతీ రోజూ తలకురాసి తల చర్మానికి అంటేటట్లు చేయండి. మీ తల వెంట్రుకలు ఊడి పోకుండా చేసి ఆరోగ్యవంతంగా అందంగా పెరిగించడానికి ఇదేమంచి మార్గము ఇప్పుడే కేశవర్ధినిని ఉపయోగించడం మొదలు పెట్టండి. కేశవర్ధిని సాధారణ తల నూనెకాదు. దీన్ని కొబ్బరినూనె లోనో లేక మీరు వాడే ఇతర తల నూనెలోనో కలిపి వాడాలి.

కేశవర్ధిని ప్రోడక్ట్స్, ఆర్కాటు రోడ్డు మద్రాసు–600 087

OBM 3837 TG

"సంగతి చెప్పకుండా ఉపోద్ఘాతంతో చంపుతున్నావేఁటిఁ?" జగన్నాధానికి చికాగ్గావుంది ఇంతవరకు స్నానం చేస్తున్న కాకి సర్రున ఎగిరిపోయింది. మడిగా పిండం తినడానికేమో!

"ఏంలేదు. ఇందాక ఒకతను—పేరెందుకులే—మనిద్దరం ఫ్రెండ్సువిఁకాబట్టి ఇల్లు కొంచెం చవగ్గా బేరం కుదర్చమన్నాడు. ఒరే జగన్! ఒక్క సంగతి జ్ఞాపకం వుంచుకో. నీ జీవితంలో యింక యిల్లుమాట దేవుఁడెరుగు పందిరికూడా కట్టలేవు. అద్దె వచ్చినా మానినా దాని ఖరీదు దానికుంటుంది. మరంచేత ఆ ఆలోచనే రానివ్వకు" హితబోధ చేసేడు రాజేశ్వర్రావు.

"నేనామాటే అన్లేదు మొర్రో అంటే ఈ గొడవంతా ఏఁవిఁటి?"

"అసలింతకీ యింట్లో వాళ్ళేవంటున్నారు?"

జగన్నాధం జానకివేపో కోరచూపు విసిరి ఊరుకున్నాడు.

"ఆ సంగతి అడక్కండి బాబూ. గుండె గోదావరైపోతుంది" జవాబు జానకి చెప్పింది.

"ఏం? ఖాళీ చెయ్యనన్నారా?"

"అలాగన్నా బావుఁణ్ను. నెత్తిన చెంగేసుకొని పోదుం."

"నువ్వు చెప్పి చావకూడదురా? అలా కప్పని మింగిన పావుఁలా కూర్చోక పోతే?" నన్ను ముట్టుకోకు నా మాలకాకి అన్న జగన్నాధం వరస రాజేశ్వర్రావుకేం నచ్చలేదు. అంచేత గట్టిగానే విసుక్కున్నాడు.

"కప్పని మింగిన పాము పడుకోకూడదా?"

"మొగ్గలేస్తుంది. దానిష్టం. అసలు సంగతి చెప్పి ఏడు. అసలే నేను కోపం వస్తే మనిషిని కాను."

"కోపం రానప్పుడు మనిషివేనా?"

"కాను. కుక్కని. నక్కని. నీ పిండాకూడుని. మీరైనా చెప్పండి జానకిగారూ. వీడికంతా జోక్‌గా వుంది."

"అసలు జీవితమే ఓ పేద్ద జోక్‌రా బ్రదర్."

"అయితే ఓ వెర్రి వేదాంతపు నవ్వు నవ్వేసి నోట్లో వేలు పెట్టుకుని బజ్జో. నువ్వు చెప్పవు ఆవిడ్ని చెప్పనివ్వవు."

ఇంక రాజేశ్వర్రావు ఓర్పుని పరీక్షించడం ఆపకపోతే లాభం లేదని గ్రహించిన జానకి తనే కలుగచేసుకుంది.

"నేను చెప్తానుండండి. పొద్దున మేము యిల్లు చూడ్డానికి వెళ్ళేవాఁ .."

ఆమెని పూర్తిచేయనివ్వలేదు జగన్నాధం.

"ఆ వాక్యం అంతా అనవసరమే. మనం ఎక్కడికి వెళ్ళేమో వాడికి తెలుసు. ఎకానమీ ఆఫ్ వర్డ్సు నేర్చుకోవే అమ్మీ అని ఎన్నిసార్లు చెప్పినా వినవుకదా. ఆడవాళ్లు అన్నీ దూబరాలే" అతనికి లెక్చర్ మూడ్ వచ్చేసింది.

"ఆఁ యింక మనం ఎకానమీ చెయ్యాల్సింది మాటల దగ్గరేమరి. నువ్వు నోరు మూసుకుంటే ఆవిడ చెప్తారు."

"దాని మొహం చెపుతుంది. ఏదైనా చెప్పాలంటే కొంత కవి హృదయం ఉండాలి మేము వెళ్ళేవాఁ అప్పుడేమైందే అమ్మడూ?"

"అబ్బా. ఏం బాధపెడుతున్నావురా నాయనా! చిత్రవధ అన్నమాట పుస్తకాలలో చదివేను కాని యిప్పుడే అనుభవిస్తున్నాను. నువ్వేం చెప్పొద్దు. కాని పోయి రెస్టు తీసుకో " అంటూ లేస్తున్న రాజేశ్వర్రావుని చెయ్యిపట్టుకొని కూర్చోబెట్టాడు జగన్నాధం.

"ఇంత ఓర్పులేనివాడివి నువ్వేం డాక్టరువిరా. వైద్యుడికీ, వేశ్యకీ సహనం ఉండాలి. లేకపోతే జెల్లతినేస్తారు. నాకు స్టార్టింగ్ ట్రబులేకాని, అందుకున్నానంటే చూడుమరి విశాఖపట్నం చచ్చుడి దాని తిట్లలాగ, అనకాపల్లి గవఁరదాని బూతుల్లాగా ఝామ్మని వెళిపోతాను అప్పుడేవైందో చెప్పమంటే అలా చెడుపుపెడుతున్నదానిలా చూస్తావేఁవిఁటి? "

జరిగినదంతా చెప్పింది జానకి మధ్యమధ్య జగన్నాధం వ్యాఖ్యానాలతో.

అంతావిన్న రాజేశ్వర్రావుకి జగన్నాధాన్ని తన్నాలనిపించింది. కనీసం నోరారా తిడితేనైనా కొంతకోపం దిగొచ్చు. "అదిరా జగన్నాధా! ఇందాక నువ్వుప్రపంచవేఁ పెద్ద జోక్ అన్నావుచూడు. అదికాదు. ఇదీపెద్ద జోక్. నీ ఇంటిని సంవత్సరాలతరబడి అర్ధరూపాయి అద్దెకట్టకుండా అనుభవించడవేఁ కాకుండా, కొంతవాటా అద్దెకిచ్చుకుని ఆ అద్దెకూడా అనుభవిస్తున్నాడే ప్రకాశరావో, పరాభిరావో, ఎవడో. అదీ జోకుల్లో కల్లా కింగ్‌జోకు, ఎండ్ యువార్ ఏ బిగ్‌ఫూల్. ఛీ! ఛీ!! ."

"బావుంది. ఏదో కష్టాల్లో వున్నాడు. పిల్లల్తోవున్నాడు, పైగా ఫ్రెండు అనుకున్నాను కాని యిలా ఔతుందని కలగన్నానా ఏఁవిటి? ఏదో ముందుకు రావలసిన వాడు కాస్త ఉపకారం చేద్దావఁనుకున్నాను గాని "

"ముందుకే వచ్చేడోయ్. కాని నువ్వు ఏమయ్యేవూఁ అని. పోనీ ఇదే సంగతని ఎప్పుడయినా రావడంగాని, ఎవరికయినా రాయడంగాని చేశావా? ఇంకోరెండేళ్లు ఆగలేక పోయావా. అప్పుడు ఇల్లువాడిదై పోతుంది. ఏం మనిషివిరా?"

"అక్కడికీ నేను తరచు చెప్తూనే వున్నాను? వింటేనా? స్నేహితుడు, మొహమాటం అంటూను " జానక్కి విసుగొస్తోంది.

జగన్నాధం రాజేశ్వరరావు ఎన్ని అన్నా సహిస్తాడు గాని. జానకి దెప్పులేమాత్రం భరించలేడు.

"చూడమ్మా జానకీదేవీ. నీసంగతి తెలీదుగాని నేను మాత్రం మీ ఇద్దరిచేతా చీవాట్లు తినడానికి రాలేదు. నా శలవింక మూడ్రోజులు మాత్రమేవుంది. నాలుగోనాడు "జాయ్ బంగ్లా" అంటూ జెండాఎత్తేస్తాను. నువ్వు రిపేర్లే చేయించుకుంటావో,

రాజ్‌భవన్‌లే కట్టించుకుంటావో నీ. యిష్టం" అని ఫైనల్‌గా చెప్పేసి ధన్‌మని పక్క గదిలోకి వెళిపోయేడు జగన్నాథం.

11

మర్నాడు పొద్దున్నే కూలీలు, తాపీమేస్త్రి వచ్చారు. మేస్త్రీ ఇల్లు సర్వేచెయ్య డానికి వెళ్ళాడు. కూలీలు పెరడు చూశేరు. చూసి వాళ్ళలోవాళ్ళు ఓ పావుగంట మాట్లాడుకున్నారు. మాటలయిపోయేక అందులో ఒకడు—వాళ్ళ లీడరు—జానకి దగ్గరగావచ్చి చేతులు నులుపుకుంటూ నిల్చున్నాడు. ఏఁవిటన్నట్టు చూసింది జానకి.

"నానోమాట సెప్తాగాని ఏఁవనుకోకండి. ఇదేటండి? పెరడా? అడివా? యీ ఇంట్లో ఎవరుంటున్నారో గానీండి ఆళ్ళు మడుసులు కాదండి. శ: శ్శ:: ఎకరాన్నర పెరడుయిలాగే నేటండి వుంచుతారు? సక్కగా మొక్కా, మోదూ ఏసుకుంటే ఊరంతా కూరగాయలు ఊరికే తినొచ్చు.

అరికంటె అద్దెకున్నోళ్ళు. తవఁరు ఇల్లుగలోరు. ఏడాదికో పాలైనా వచ్చి ఇల్లేటి? వాకిలేటి? అనుకోకపోతే ఎలాగండి? తఁవరు పెద్దోరు. మాఁవుఁ సెప్పవ వేఁటండి గాని మాలాంటోళ్ళంగూడా సెట్టుకిందుంటే అదే సుబ్బరం సేసుకుంటాం గాని యింత శండాలంగా వుంచుకోం..." అని ముందు జానకిని చల్లచల్లగా చివాట్లు

వెలను పరిశీలించండి
గుణమును పరీక్షించండి.
మీ అంతట
మీరే తెలుసుకోండి.

పాయింట్
డిటర్జంట్ ఉతికే బిళ్ల

గవర్న్‌మెంట్ సోప్ ఫ్యాక్టరీ బెంగుళూరు వారి నాణ్యమైన ఉత్పాదన
మార్కెట్ చేయువారు మైసూర్ సేల్స్ ఇంటర్నేషనల్ లిమిటెడ్, బెంగుళూరు

PDC/52Tel

పెట్టి, తరవాత అసలు విషయానికొచ్చేడు "మా వేఁదో ఏపూట కూలి ఆపూట సేసుకొని బతికేవాళ్ళం. మరింక యిదిసూస్తే ఒక్కో సెట్టు అడవినాగ పెరిగిపోనాది. ఒక్కో మల్లు గునపం నాగుంది. అయేటి యినపముళ్ళండి. యింక యీపనిసేస్తే మరింక మాఁవు మూడునెల్లు మంచం ఎక్కేయ్యాల్సిందే. మావల్ల కాదండి. అసలు ఎంత డబ్బిచ్చినా యీపని ఎవ్వరూ సెయ్యనేరండి. నా మాటిని ఎగ్రికల్చరోళ్ళనడిగి యంతరం తెప్పించండి. అది సాపుగా సెక్కాస్తాది. మరింక మాకు సెలవిప్పించండి" అని ఫైనల్‌గా చెప్పేసి మిగతా కూలీలను తీసుకొని వెళ్ళిపోయేడు.

వెళ్ళిపోతున్న వాళ్ళని ఆగమందామనికూడా తట్టలేదు జానక్కి. లాంగ్ షాట్‌లో వెళిపోతున్న కూలీలవేపూ, క్లోజప్‌లా కనిపిస్తున్న దండకారణ్యంవేపూ—వెళిపోతున్న హనుమంతుడివేపు సీత చూపినట్టు దీనంగాచూస్తూ ఒకచెట్టు కానుకొని నిల్చుంది.

జగన్నాధాన్ని వీధిలోనే ఎవరో పలకరించి మాట్లాడుతున్నారు. ఆ పలకరించినతను జగన్నాధానికి పాతపేషెంటూ, హైస్కూలు మేటూనట.

"ఏఁవిఁటోయ్ జగన్నాధం ఊర్లోకి వచ్చి రెండ్రోజులయినా కనిపించవేకావేం? (నువ్వే ఎందుకు కనిపించ కూడదూ అని అడక్కపోయారా? జానకి స్వగతం) ... ఇల్లురిపేరు చేస్తావని విన్నాను. యిఫ్ యు వాంట్ మై ఎడ్వయిస్ (నీ బోడి సలహా ఎవడిక్కావాలి? జానకి చికాకు) యీ రిపేర్లున్నాయే, ఇవి శుద్ధవేస్ట్ అనుకో. శుభ్రంగా పడగొట్టించేసి ఓ యాభై వేలో, లక్షో పెట్టి న్యూమోడల్లో ఒక బ్రహ్మాండమైన బిల్డింగ్ కట్టుకో. గృహప్రవేశం కూతురుపెళ్ళి కలిపి చెయ్యొచ్చు ... (పునాదులు మాత్రం ఎందుకూ! అవికూడా పీకించేసి కొత్తవి తవ్వితే సరి! జానకి సజెషన్)

ఇలాంటివన్నీ నిదానంగా కావాలి. ఎప్పుడైనా లాంగ్ లీవుపెట్టరా. లేకపోతే మేవంతాలేవాఁ ఏఁవిఁటీ? ప్లాను, డబ్బు యిలా పారేే. క్షణాల్లో లేపేస్తాం .." అని జగన్నాధం ఎప్రూవల్‌కోసం అన్నట్లు ఆగేడతను.

జగన్నాధం ఔనన్లేదు, కాదన్లేదు.

"ఊఁ" కొట్టున్నాడు కాబట్టి వింటున్నాడనే అనుకోవాలి. జగన్నాధం జవాబు చెప్పకపోయేసరికి తిరిగి అతనే ప్రారంభించేడు.

"ఔనుగాని. ఏఁవిఁటి. పాపం మీ ఇంట్లో వాళ్ళని సడన్‌గా ఖాళీ చెయ్యమన్నావుట. వాళ్లు పాపం నా దగ్గర "ఊహూఁ" ఒకటే గోల. "రెండు నెలలు ముందు నోటీసైనా యిచ్చేరుకారు. యిలా నిల్చున్నపాళాన పొమ్మంటే ఎక్కడికి పోతాం" అంటూ. "జగన్నాధం ఏం అసందర్భపు మనిషికాడు. మంచియిల్లు దొరికే వరకు వుండండి" అని నేను ఓదార్చి పంపించేను అన్నట్టు మీ ఆవిడ కూడా వచ్చిందిట. వెళిపోయేలోపల మా ఇంట్లో భోంచేసి మరీ వెళ్ళండి. మళ్ళీ కలుస్తానూ" అంటూ వెళిపోయేడతను.

మీ అందానికే తగిన
మిల మిల మెరిసే చీరెలు!
కంచి, ధర్మవరం, బెంగుళూరు, బెనారస్, ఆరణి. పట్టుచీరెలు
వేలకొలది రకములు
గ్యారంటీ వెండి
జరీతో తయారైనవి
లభించును
లక్ష్మి జనరల్ స్టోర్స్
గవర్నరుపేట, విజయవాడ-2
గ్రామ్స్: శిష్ట్లా, ఫోన్: 73467, 77052

అతని మాటలకి జగన్నాధానికి కోపం రాలేదు. ఆశ్చర్యంకూడా వెయ్యలేదు అసహ్యం వేసింది.

"దరిద్రులు! ఎ సెట్ అఫ్ స్కాంప్స్. ఇల్లంతా వల్లకాడు చేసి, నా యిల్లు నాకివ్వండి మొర్రో అంటే రెండు నెలలు నోటీసు కావాలా? "లా" మాట్లాడుతున్నారోయ్. అద్దె కట్టేవాడికి నోటీసులు, ఫర్మానాలు కాని యిలాంటి అప్రాచ్యపు వెధవలని పిలకపట్టుకొని యీడ్చేడవేఁ, పదేళ్ళ క్రితవేఁ నోటీసు యిచ్చేం అనుకుంటే సరి! పైగా నన్నో పినీమా విలన్ని చూపినట్టు చూడ్డం. నా ఇల్లు నా మొహాన కొట్టమని ఒక్కడూ అడగడే ."

ఈలోగా తాపీ మేస్త్రీని వెంటబెట్టుకొస్తున్న జానకిని చూస్తే అతనికింకా ఒళ్లు మండిపోయింది. నిక్షేపంలా యింట్లోవున్నవాడ్ని యీవిడేకదూ ఇళ్ళూ, అద్దెలూ, రిపేర్లూ అంటూ యిలా రోడ్డుమీద కీడ్చింది. ఆడదాని సలహా విని బాగుపడ్డవాడెవడూ?

"ఏం నాబం నేదండి..." అంటున్నాడా మేస్త్రీ జానకితో. ఏఁవిఁటి లాభం లేదో చూపిస్తానన్నట్టు తన వెనకే రమ్మని సంజ్ఞ చేశేడు వాళ్ళకి. ముందు మేస్త్రీ, అతని వెనక ఆఫీసరు వెనకు గుమస్తాల్లాగ జానకి, జగన్నాధం నడుస్తున్నారు. ఆ మేస్త్రీ వెళ్తూ వెళ్తూ రక్కున ఆగిపోయేడు. పామో, పులో ఉంటుందనుకున్నారు. కాని కాదు.

ఆగినవాడొక్కసారి భావగర్భితంగా యిటు చూడమన్నట్లు నవ్వి, చేతిలోవున్న తాపీతో గోడమీద రక్‌రక్‌మని కొట్టేడు. వెంటనే బుట్టెడు బుగ్గి రాలింది. మళ్ళీ నడకసాగించేడు. అతని వెనకే వాళ్ళు అతివినయంగా నడుస్తున్నారు. ఆ ఇంటి భవిష్యత్తు వాడిచేతిలోవుంది. మళ్ళీ అగేడు. ఇంకోచోట మళ్ళీ టక్‌టక్‌మనిపించేడు. ఈ సారి బండెడు బుగ్గిరాలింది.

"కప్ప ఎక్కడుందో పావుఁకి తెలిసిపోయినట్లు, యీ ఇంటి వీక్ స్పాట్స్ ఎలా పసికట్టేస్తున్నాడో చూడు వెధవ" అని ఇంగ్లీషులో అనబోయి "వెధవ" అన్న మాట తప్ప తక్కినదంతా ఇంగ్లీషులోనే అన్నాడు జగన్నాధం.

"అవే స్ట్రాంగ్ స్పాట్సేమో చూడండి" అంది జానకి.

"వెధవ"కి ఇంగ్లీషులో ఏమంటారు?"

వాసన వెయ్యని 'మందు' యీ బాబుకి ఎక్కడ దొరికిందా అని ఆశ్చర్యపోయేడు మేస్త్రీ.

"విడో. ఏఁవిఁటి స్వంత ఊరొచ్చేం కదా ఇంగ్లీషులో తిడతారేఁవిటి నన్ను" ఆశ్చర్యపోయింది జానకి.

ఇల్లంతా అలా ఒకగంట సర్వేచేసాడు మేస్త్రీ. మర్డరుకేసులో జడ్జిమెంటు కోసం ఎదురుచూస్తున్న ముద్దాయిల్లా ఆతృతగా నిల్చున్నారు జానకి, జగన్నాధం. చివరికి జడ్జిమెంట్ చెప్పేసేడు.

"బాబూ తవఁరు గొప్పోరు. సదూకునోళ్ళరు. తవఁకి నాన్చెప్పడవేఁటిగాని!

పిః స్సీ!! ఏటీ గోడలో? పుచ్చిపోయిన పేకేజి పెచ్చెల్నాగ రాలిపోతున్నాయి. అసలీ గోడలకెప్పుడైనా గోరుతోనన్నా సున్నం ఏశేరా? నానంటున్నానని అనుకోగ్గాని తల్లీ ఆళ్ళకేటి అద్దెకున్నోళ్ళు. ఆళ్ళకి బుద్ధినేదు. తవ(రైనా మూడేళ్ళకోపాలైనా వొచ్చి ఇల్లెలాగుంది? ఏటి కత! అని సూసుకోవద్దా? అసలీ యిల్లు కట్టింది మా బాబు గనక నాకు తెలుసుగాని మరోడైతే ఏటిది! యీ ఇల్లు సున్నంతో కట్టినారా? సున్ని పిండితో కట్టినారా అనడిగేవోడు. ఏటి బాబూ యినుకుంటున్నావా?" అని వాళ్ళవేపు చూశేడు.

వింటున్నాం అన్నట్టు వాళ్ళు తలలూపేరు. ఇంకా చీవాట్లు చాప్టరు వుందా అయిపోయిందా అన్నట్టు చూస్తోంది జానకి. ఇందాక ఆ కూలాళ్లు వేసిన చీవాట్లు ఇంకా అరగలేదు మళ్ళీ వీడు తగులుకున్నాడు. పోనీ తిడితే తిట్టేడుకాని వీడుకూడా వాళ్ళ లాగే మావల్లకాదు అనేసి పోడుకదా! వాడు నావల్ల కాదు అనకుండా ఉంటే" యివేశ్(ట్రా నాయనా నీచేత రోజూ చీవాట్లు తింటాను. ఏదో యీ గండం గడిపి మమ్మల్నీ ఊర్నించి బైట పడేశేవంటే యీ ఇంటికి నీ పేరే పెట్టుకుంటాం" మనసులోనే మేస్త్రీకి మొక్కుకుంది జానకి.

వాళ్ళు వింటున్నారన్న నమ్మకం కలిగేక మళ్ళీ అందుకున్నాడు మేస్త్రీ. ఎక్కువ చీవాట్లు పెట్టడం మంచిది కాదనుకున్నాడో ఏమో యీ సారి టాపిక్ మార్చేడు.

"తవ(రి నాన్నగోరు, అమ్మగోరు వున్నప్పుడెలాగుండీదండీ పెళ్ళోరిల్లుగ దండీ. ఆ సుట్టాలేటి? ఆ పక్కాలేటి? ఆయమ్మ దరమతల్లి, సేతికి ఎవి(కుండేదేటి? వొచ్చీజనం. పోయీజనం గచ్చపొదనాగ గలగలలాడేది ఎప్పుడూ, ఆ సందడంతా ఆళ్ళతోనే పోనాది. " అని కాస్సేపు గత వైభవం నెమరువేశేడు. ఆ తరువాత చెయ్యవలసిన కార్యక్రమం చెప్పేడు. " . నానో మాట సెప్తాను యినుకో బాబూ, నువ్వుకూడా యినుతల్లీ. ఇప్పటికెలాగో యిల్లు పడిపోకుండా నిలబెట్టేద్దాం. ఆనక నింపాదిగా సూసుకుందాం. రేపో పదిబస్తాల పిమెంటు, పదిబళ్ళ యిసక ఏయించండి ఎల్లుండికాడ్నించి పన్లోకొస్తాం. నువ్వేం బెంగపడకు తల్లీ. అదే అయిపోద్ది. ఏదీ ఉండిపోదు. ఏటుండిపోతాది? మాట .. మాటుండిపోద్ది. ఇయేల నాను పనిసేపినంటే, రేపు నానుపోయినా, నా పనుండిపోవాలి-రావణాసురుడితో రాములోరన్నట్టు—మరి నేనెల్తాను, ఓ నాలుగువేల ఇటిక కూడా తెప్పించండి. కూలీల సంగతి నాకొగ్గేయండి" అని భుజం మీద తువ్వాలు దులుపుకుంటూ లారీడు దుమ్ము వేపి వెళిపోయేడు.

జ్ఞానోపదేశం అయిన తరవాత ఏం చెయ్యాలో నిర్ణయించుకోలేదు వాళ్ళు. ఈలోగా మేఘాల వెనక ఆకాశవాణిలా ఆ దుమ్ము అవతల నుంచి ఓ పొలికేక వినిపించింది.

" అన్నట్టు మర్సేపోనాను మా రాజా" అంటూ ఆ దుమ్ముని రెండు చేతుల్తో చీల్చుకుంటూ మళ్ళీ ప్రత్యక్షమయ్యేడు ఆ మేస్త్రీ.

" మరండి దువ్వారాలు, తలుపులు కూడా పుచ్చిపోనాయిగదండి. ఎపుడైనా షరాబుకి కబురంపితే ఎంతండి రెండ్రోల్లో సేయిస్తాడు. అయికూడా పిక్సు సేసేద్దారండి. ఆ షరాబు గూటిని మాఁవిఁడి సెక్క ఎట్టకండి మారాజా. వోలి తక్కనని గుడ్డిదాన్ని మనువాఁడితే, దొంతికుండలు దొర్లించేసినాదని. సవకన్జెప్పి మాఁవిఁడి సెక్క సేయిస్తే, మళ్ళీ యీ రోజుల్నాటికి పడవల్నాగై పోతాయి తలుపులు. మరంచేత ఆడిమాటినకండి " అంటూ మరో లారీడు దుమ్ములేపి పోయేడు.

ముందుగా తేరుకున్నది జగన్నాధవేఁ.

అక్కడే నిల్చుని యీ భాగవతమంతా వింటున్న నిన్నటి (పళ్ళ)పిల్లతో "ఇంట్లోవాళ్ళ నొకసారి పిలుస్తావా పాపా?" అన్నాడు యింట్లో వాళ్ళకి వినిపించేలా.

"పాపేవిఁటి? పాప! యుద్ధానికొచ్చినట్టు గుండెలూ అదీ గజ్జెలగుర్రంలా వుంటే, కళ్ళు మూస్తే మూడుకొంపలూ, విప్పితే వందకొంపలూ ఆర్పేసే రకం .." గొణిగింది జానకి.

"నా పేరు పాపకాదు షీలా." అంది యుద్ధంగుండెల పిల్ల, లవ్ సీన్లో హీరోయిన్లా కళ్ళు టపటపలాడిస్తూ. అంతేగాని యింట్లోవాళ్ళని పిలుస్తాననీ, పిలవననీ చెప్పకుండా ఇంట్లోకి వెళిపోయింది.

పొద్దున్న తాగిన కప్పుకాఫీ తప్ప మళ్ళీ కడుపులో మంచినీళ్ళు కూడా పడ లేదు. ఆకలికి కడుపు మండిపోతోంది జానక్కి. నీరసంతో కళ్ళు తిరుగుతున్నాయి. అంచేత మసి అంటితే అంటిందని ఒక గోడకి ఆనుకుని నిల్చుంది. జగన్నాధానికీ కడుపు మండిపోతోంది. కాని యీ వెధవ సమస్యలతో అతని గుండె యింకా మండి పోతోంది. అర్జంటుగా ఎవరినైనా తన్నాలనివుంది అతనికి.

"ఏఁవిఁటో నాతో చెప్పమన్నారండి" గజ్జెలగుర్రం తిరిగొచ్చింది.

"ఏంలేదు, రేపు ముందు గది ఖాళీ చేస్తే రిపేరు చేయించుకుంటాం. మిగిలిన యిల్లు మూడు నాలుగు రోజుల్లో ఖాళీ చేసి మమ్మల్ని కరుణిస్తే జీవితాంతం కృతజ్ఞులం అని వాళ్ళతో చెప్పు" వాళ్ళకి వినిపించాలనే అన్నాడు జగన్నాధం.

"ఇప్పటికిప్పుడు ఇళ్ళెక్కడ దొరుకుతాయి? మాకు సరిపోయీ ఇల్లేదైనా చూపిస్తే వెళిపోతాం. ఇన్నేళ్ళైవుంటున్నాం అన్న మాటేకాని నలుగురం విస్తరేసు కొని ఒక్కనాడూ అన్నంతిన్న పాపాన పోలేదు కదా" ఘోషా గొంతుక పలికింది సినీమాలో దెయ్యంలాగ.

"ఇళ్లెందుకులేవు? కాకపోతే మాలాగా ఎవరూ ముఫత్‌గా యివ్వరు. అద్దె కట్టకపోతే జుత్తు పట్టుకొని చచ్చినగొడ్డు నీడ్చినట్టు వీధిలోకీడ్చేస్తారు. ఇల్లు చూపిం చాలిట! నయం. కట్టించి యివ్వద్దూ భవంతి ఒకటి? నలుగురూ విస్తరేసుకోలేదుట. ఏం పాపం! విస్తర్లులేవా? నలుగురు లేకా? పోతూపోతూ యీ అభాండం కూడానా? మా ఇల్లు మా మొహాన పారేస్తే యింక బుద్ధి గడ్డితిని జన్మలో ఎవరికీ అద్దెకివ్వం.

తాళంపెట్టుకుపోతాం లేకపోతే బుల్‌డోజర్‌తో గుద్దించేసి కొత్తిమీరి వేసుకుంటాం"
గుండెమంట తలకెక్కి జానకి తనలో తదే గొణుక్కుంటోంది
"అవన్నీ మాకు తెలీదు మా ఇల్లు మాకు మూడ్రోజుల్లో కావాలి" జగన్నాధాని కంత కోపం వుందని అంతవరకు తెలీదు జానక్కి
అక్కడేవున్న గజ్జెలగుఱ్ఱం ఎవరు మాట్లాడితే వాళ్ళవేపు ట్రాఫిక్‌పోలీసు చెయ్యి తిప్పినట్టు మెడమాత్రం తిప్పుతోంది ఇంకా అక్కడేవుండే ఏం రభస అవుతుందోనన్న భయంతో జానకి జగన్నాధాన్ని రెక్కపట్టుకొని లాక్కెళ్ళిపోయింది
"ఇంట్లో మొగాళ్లు లేనప్పుడు వచ్చి ఏఁవిఁటి అల్లరి అన్న సినీమాదెయ్యం పలుకులు లీలగా గాలిలో వినిపించేయి వాళ్ళకి

12

ఇంటికెళ్ళి భోజనంచేసి ఓ గంట కునుకు తీసిన తరవాతగాని వాళ్లు మళ్లీ కోలుకోలేదు నిద్రలేచిన జానక్కి మళ్ళీ ఆలోచనలు లేచేయి తను యిక్కడికెందు కొచ్చినట్టు? ఏం చేస్తున్నట్టు? వాళ్ళు ఖాళీ చేసే సూచనలేవీఁ కనుచూపుమేరలో కని పించడంలేదు ఈ లోగా కనీసం రిపేరైనా చేయిస్తే? పేపరు చదువుతున్న జగన్నాధాన్ని సతాయించింది "కనీసం ఆ సిమెంటైనా కొని నా మొహాన పారేస్తే కొంతైనా పని అవుతుంది వచ్చి మూడ్రోజులైంది తిని కూర్చుంటున్నాం "
"తిని కూర్చోడం లేదు నిలబడి తిట్లుకూడా తింటున్నాం" జగన్నాధం కలిపేడు
"మధ్యలో బ్రేక్ వెయ్యకండి "
"బ్రేక్ కాదు జోక్ "
"ఆఖరికి బతుకే జోక్ అయిపోయేటట్టుంది ఆ ఇళ్ళ వాళ్ళ వ్యవహారం చూస్తే "
"ఇళ్ళవాళ్ళం మనం "
జానక్కి వెర్రికోపం వచ్చి నిలువెత్తునా నాగుపాములా లేవబోయి అంతలో శాంతించింది తనక్కావల్సింది పని జరగడం జగన్నాధంతో వాదం కాదు
"రాజేశ్వర్రావు ఎంత ఫ్రెండు అయితే మాత్రం యిలా ఊరికే వాళ్ళింట్లో తిని కూర్చోడం ఏం బావుంటుంది?"
"పోనీ తినడం మానేద్దావాఁ?"
"మీరు కొంతసేపు జోక్స్ మానేస్తే "
"తిండీ మానేసి, జోక్స్ మానేసి ఎలా బతకడం దేవీ?"
"ఏదీ మానొద్దు నన్ను తినేయండి నాధా "
"ఆహా ఎన్నాళ్ళకు విన్నాను నీ నోట జోకు ఐ యామ్ ప్రౌడ్ ఆఫ్ యూ మై డియర్ జాన్ "

"నా ఖర్మ, సిమెంటు యింటికొచ్చే ఏర్పాటేదైనా వుందా లేదా?"

"ఈ వేళ నీకు సిమెంటు దెయ్యం పట్టుకుందేం జానీ. ఉండు వెధవ సిమెంటు బస్తాలు ఓ లారీడు కొనిపారేస్తాను."

"లారీడెందుగ్గాని ఓ పది పారేయండి చాలు."

కాని జగన్నాధానికి సిమెంటు కొనడం అనుకున్నంత తేలిగ్గా అవలేదు. బజారు వెళ్ళి ఆస్ప్రో టాబ్లెట్లు, ఆరోమైసిన్ ఆయింట్‌మెంట్లు కొనుక్కున్నట్టు, డబ్బు పారేసి సిమెంటు కొనుక్కోవచ్చు అనుకున్నాడతను. సిమెంటు అసలు షాపుల్లో దొరకదనీ, కోటా వుంటే అమ్మరనీ కొనాలంటే పెర్మిట్ కావాలనీ విని ముందు నమ్మలేదు. తర్వాత నమ్మక తప్పలేదు.

"ఛ! యిదేవిట్రా రాజా. డబ్బిస్తానంటే సిమెంటు లేదుట. ఎక్కడ చూసినా సిమెంటు ఫ్యాక్టరీలే. ఏం చేస్తున్నారీ సిమెంటంతా?" అడిగేడు ఆ సాయంత్రం కాఫీ తాగుతున్నప్పుడు. తాగుతున్న కాఫీకప్పు టేబిలు మీద పెట్టి రాజేశ్వర్రావు ఒక్క క్షణం జగన్నాధంవేపు చూసేడు. జగన్నాధం అజ్ఞానం రాజేశ్వర్రావుని ఆశ్చర్య పరచలేదు. కాకపోతే జానకిమీద జాలేసింది. ఇంత ఫూల్‌తో ఎలా నెగ్గుకొస్తోందో. వీడు చిన్నప్పటి నుంచి యింతే. అయితే పెద్దైన తరవాతైనా ప్రపంచజ్ఞానం రాక పోతుందా అనుకున్నాడు తను. రాలేదు వీడికి పుస్తకజ్ఞానమే కాని ప్రపంచజ్ఞానం లేదు.

"మనిషి సుఖంగా బతకాలంటే చదవాల్సింది పుస్తకాన్ని కాదు ప్రపంచాన్ని! అందులో మనుషుల జీవితాన్ని" అని ఎంత చెప్పినా వీడి నెత్తికెక్కదు.

"నువ్వు యిచ్చే ముష్టి యిరవై రూపాయలకీ నీ కెవడిస్తాడు సిమెంటు?"

"కంట్రోలు రేటు అంతేనట కదా!"

"కంట్రోలు రేటంటే సరుకు దొరకని రేటని అర్థం" నిర్వచించేడు రాజేశ్వర్రావు.

"ఇంతకీ యీ ఊళ్ళో కోటా ఎవరికుంది?"

"వరాల్సెట్టితో సహా వందమందికుంది. కాని వాళ్ళెవరూ మనకి కంట్రోలు రేటు కివ్వరు. కోటా వచ్చేవరకూ ఆగమంటాడు. కోటా రాగానే సరుకు అయి పోయిందంటాడు. మరంచేత సిమెంటు ఆశ వదులుకోవటం మంచిది."

"ఉన్న ఊరువాడివి, డాక్టరువి, ఓ పది సిమెంటు బస్తాలు సంపాదించ లేవురా."

"బావుంది. అంతలావున్నావు పామ్మంత్రం రాదా అన్నాట్ట వెనకటికెవడో. నాదాకా ఎందుగ్గాని. ఇదివరకోసారి నువ్వు సుబ్బయ్యగాడి కొడుకుని అష్టకష్టాలూ పడి బతికించేవు జ్ఞాపకంవుందీ! ఇప్పుడు వాడు సిమెంటు కోటాతోనే రెండు సినీమా హాల్సు కట్టేడు—ఒరే జగన్ నా కప్పుడప్పుడు అనిపిస్తుంది. మనం అంటే డాక్టరుగాళ్ళం, ఎంతమంది దొంగ రాస్కెల్స్‌నీ, స్కాంప్స్‌నీ బతికించి ప్రజలకి

మహా ఘోరం చేస్తున్నామేమోనని.

మాటవరసకి ఇప్పుడే సుబ్బయ్యగాడున్నాడా. మనం ఒక పెళ్ళాన్ని. దాని పిల్లల్ని పోషించలేక ఛస్తూవుంటే—విత్ డ్యూ ఎపోలజీస్ టు జానకిగారు—వాడి యిద్దరు అఫిషల్ పెళ్ళాలు, ముగ్గురు ముండలు, వాళ్ళ సంతానాలు, వాడికి స్తోమతు ఉందనుకుందాం. వాడికా స్తోమతు ఎక్కడినుంచొచ్చింది? వాడి బాబు బందరు మిరాయి, తాత తాటితీగలూ అమ్ముకొని బతికేరు. మనందరి నెత్తీకొట్టికదూ వాడు మేడలుకట్టి అందులో ముండల్ని పెట్టింది! వుయ్ ఆర్ ఆల్ హెల్పింగ్ హిమ్ ఎండ్ సపోర్టింగ్ హిమ్. అలాగని వాడికి అణాపరక విశ్వాసం ఉందంటావా? పాముని పెంచితే నయం. ఒక్కసారే కాటేస్తుంది.

ఇలాంటి నల్లతాచుల్ని చంపకుండా, పైగా వాళ్ళకి జలుబుకూడా చెయ్యకుండా కాపాడ్డం నేషనల్ అఫెన్స్ కాదంటావా? యీ వెధవలు తుమ్మకుండా చూడ్డానికి తొంభైమంది డాక్టర్లు. కొంచెం లోతుగా ఆలోచిస్తే మనం ప్రజలకి ఉపకారంకంటె అపకారమే ఎక్కువ చేస్తున్నాం అనిపిస్తుంది. ఇలాంటి చెదపురుగుల్ని చంపడానికి మనకేమైనా ప్రోవిజన్ ఉంటే బావుణ్ను.

ఆ సుబ్బయ్యగారు చూడు. రోజు రోజుకీ దుక్కతన్ని పిమెంటు విగ్రహంలా తయారౌతున్నాడు "

"అతను మనకిముందు పిమెంటిస్తే ఆ తర్వాత విగ్రహమైనా, దెయ్యమైనా ఒకటే " కలిసింది జానకి.

"ఆగండి. అక్కడికే వస్తున్నాను ఒరే జగన్నాధం! నువ్వుగాని ఆ సుబ్బయ్యగాడి దగ్గర ఒక్క పిమెంటు బస్తాగాని, ఆఖరికి బస్తాడు పిమెంటు పుట్టించగలుగుతే నేనీ నర్సింగ్‌హోమ్ అంతా నీపేర రాసేసి నీదగ్గర కాంపౌండరుగా ఉంటాను."

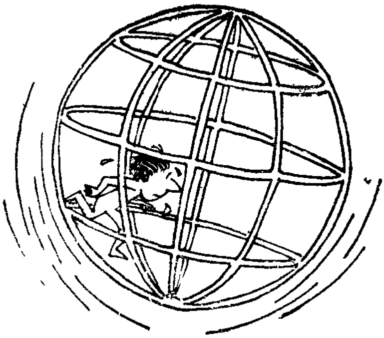
రాచపుట్టుక్కాకపోయినా జగన్నాధానికి రాజుగారి కొచ్చినంత కోపం వచ్చింది.

"నేనిమన్నానని చెప్పి ఓ పది పిమెంటు బస్తాలు పట్టుకురా సుబ్బయ్యనడిగి. చాలా అర్జంటని చెప్పు. ఏసంగతీ అరగంటలో చెప్పమను" అని దబ్బిచ్చి రాజేశ్వరావు దగ్గరున్న కాంపౌండర్ని పంపించేడు జగన్నాధం.

అరగంట గడిచింది.

కాంపౌండరూ రాలేదు. పిమెంటూ రాలేదు.

కాని మరో అరగంట గడిచేక పది పిమెంటు బస్తాలు ఒక బస్తాలోనే కూరేసి నెట్టుకున్న సుబ్బయ్యవచ్చేడు. వస్తూనే జగన్నాధానికీ, రాజేశ్వరరావుకీ దండాలు పెట్టేడు. పెట్టి పక్కనున్న బెంచీమీద కూర్చున్నాడు, కుర్చీలో కూర్చోమని బలవంతంచేసినా వినకుండా. ఆ విషయం, యీ విషయం మాట్లాడి జగన్నాధం కుటుంబానికి తీర్చుకోలేని ఋణం మీదికి పోనిచ్చేడు తనమాట. (సశేషం)

మయసభ

"మనిషి స్వతంత్రుడిగా జన్మించాడు; కాని ఎక్కడ చూచినా సంకెళ్ళలో వున్నాడు"—అన్నాడు రూసో. ఆయనది 18 వ శతాబ్దం.

"సాటి మానవుడిపట్ల మనిషి అమానుషత్వం ఎంత భయంకరంగా వుంటుందో! —" అన్నాడు జస్టిస్ జయంతిలాల్ ఛోటాలాల్ (జె సి.) షా, ఇది 1977 సెప్టెంబరు.

మనిషి దుఃఖానికి రెండు రకాల కారణాలుంటాయి. మొదటిది—ప్రకృతి సిద్ధమైనవి; రెండవది—మనిషి కల్పించేవి.

అతివృష్టి, అనావృష్టి, భూకంపం, వరద, అంటువ్యాధులు వంటివి మొదటి రకానివి. దురాశ, స్వార్థ, కోపం, కసి, హత్య, యుద్ధం — రెండవ తెగకు చెందినవి.

ఆది మానవుడినుండి నేటిదాక జరిగిన పరిణామాన్ని పరిశీలిస్తే మనిషి ప్రకృతి మాత అంతరాంతరాల్లో దాచుకున్న రహస్యాలను ఒక్కొక్కటిగా ఛేదించి, దాని 'అ ఆ'లను తెలుసుకోగల్గుతున్నాడని తెలుస్తుంది. మనిషికి కష్టం కల్గించే ప్రకృతి శక్తులు ఏవి, అవి అలా ఎందుకు చేస్తున్నాయి, వాటినెలా అరికట్టడం అన్న విజ్ఞానాన్ని ఆర్జించాడు, ఆ మేరకు అతడికి ఆ రకమైన కష్టాలు దుఃఖాలు పూర్తిగా సమసిపోయాయి—అని చెప్పడానికి వీలు లేదు కాని, బాగా తగ్గాయి. మానవుడు ఇంకా వెళ్ళాల్సిన దూరం చాలానేవుంది కాని అజ్ఞానపు కీకారణ్యాలుదాటి విజ్ఞాన శాస్త్రపు కాలిబాట మీదకు వచ్చాడు

అయితే మనిషికి సాటిమనిషివల్ల జరిగే అపకారం ఆనాడూ ఈనాడూ ఒకటిగానేవుంది. కౌరవులూ, కీచకులూ, అభినవతైమూర్లూ, ఆఫ్రికన్ అమీన్‌లూ నేటికీ చలామణీలో వున్నారు.

తన చుట్టూరా అనంతంగా పరచుకుని వున్న ప్రపంచాన్ని అర్థంచేసుకున్నంతగా, ఒలిచి అరచేతిలో పెట్టుకున్నంతగా మనిషి తన్ను తాను తెలుసుకోవడంలేదు, బయట ఎంత వెలుగుంటేనేమి తాను గుడ్డివాడుగా వున్నంతకాలం అంతా చీకటేనని తెలుసుకోలేదు అందుకనే ఇన్ని అపకారాలు, అపచారాలు, అత్యాచారాలు! అందుకనే ఆనాడు రూసో

ఏ. రామసంజీవి

వాపోయాడు. ఈనాడు 'షా' రాపో తున్నాడు!!

ఇది చదవండి—

"ఆ ఒక్క తుఫాను చాలు కవి విని ఎరుగని వినాశానికి! దానికితోడు మహో గ్రంగా సముద్రం లేస్తే ఇంక ఆ ప్రళయం గురించి చెప్పడానికి మాటలెక్కడివి? ఆ పెనుతుఫాను తాకిడికి బందరులోని పక్కా ఇళ్ళుతప్ప మిగతా కొంపలన్ని కుప్పగా కూలిపోయాయి. వేలాది మను షులూ జంతువులూ మరణించారు. . కొన్ని వారాలపాటు మృతదేహాలను,జంతు కళేబరాలను తొలగించడం పూడ్చడం తప్ప వేరే పనేదీ చెయ్యలేకపోయాము. రేపల్లె. గుడివాడ తాలూకాలలో అనేకగ్రా మాలుసముద్రపునీటిలో మునిగిపోయాయి. రైతులు తమ సర్వస్వమూ కోల్పో యారు . నిజాం పట్నం వద్దవున్న పడవ లన్నీ దాదాపు మైలు దూరం వూళ్ళోకి కొట్టుకొచ్చాయి చిన్నగంజాం వద్ద వున్న ఉప్పుమళ్ళన్నీ జలమయం అయ్యాయి గ్రామాలచుట్టూ శవాలు తేలియాడుతున్నాయి దొంగలు చేత చిక్కిన దానిని సంగ్రహిస్తున్నారు "

ఈ వివరాలు ఒక శతాబ్దం క్రిందనాటివి!

1864 సంవత్సరం నవంబర్ ఒకటవ తారీకు రాత్రి ఆంధ్రకోస్తాను కొల్లగొట్టిన తుఫాను వివరాలు ఇవి. ఆ నాడా దెబ్బకు 30,000 మంది మరణించారు.

1977 నవంబర్ 19 రాత్రి అదే ఆంధ్రకోస్తాను, అదే బందరును, అదే రేపల్లెను దెబ్బతీసింది ఒక తుఫాను. ఈసారి కూడా బహుశః 30,000 మందీ మరణించారు; అన్నివిధాలా ఆ ప్రాంతం నష్టపోయింది.

ఎందుకిలా అయింది?

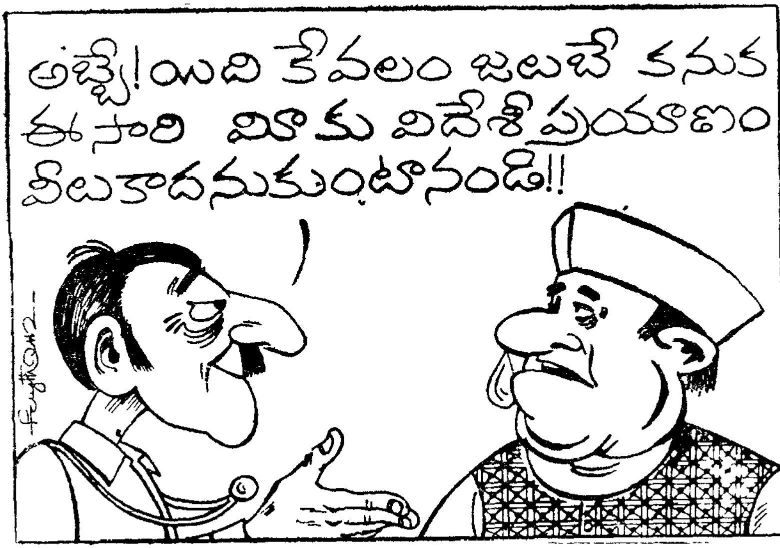
ఈ వందఏళ్ళ విజ్ఞాన ప్రగతి ఏమయి నట్లు?

ఉపగ్రహాలు, రాడార్లు, వాతావరణ జోస్యాలు, రహదార్లు, రవాణాసౌకర్యాలు ఇవన్నీ కలిసికూడా 1977కు 1864 కూ తేడా లేకుండా ఎందుకు చేసినట్లు?

చంద్రగ్రహం మీద అడుగుపెట్టిన మనిషి. 3000 మైళ్ళవతల వున్న లక్షలాది మనుషులను గంటలో బూడిదచేయగల మారణాస్త్రాలను సంపాదించిన మనిషి— అదే విజ్ఞానశాస్త్రం సాయంతో సాటి మనిషిని ప్రకృతి సహజమైన భీభత్సం నుంచి కాపాడలేకపోతే ఆ తప్పు, ఆ విజ్ఞానానిదా, లేక—దాన్ని సరిగ్గా వాడుకో లేని మనిషి అజ్ఞానానిదా? ఈ సంకెళ్ళ నుండి మనిషికి విముక్తి ఎన్నడు?

1977 నవంబరు 19 రాత్రి తుఫాను గురించిన హెచ్చరికలు ముందుగా రెండు రోజులపాటు ప్రసారం అయ్యాయి; "అయితేనేమి 1000 కిలోమీటర్ల ఆంధ్ర కోస్తా ప్రాంతమంతటినీ 24 గంటలలో తరలించగలమా? ఎలా? ఎక్కడికి?" అని అడిగారు నిజమే! ఒక్క రోజులో తరలించలేరు. కాని ఈ సమస్య 110 సంవత్సరాల నాటిదే ఈ ప్రకృతి భీభత్సం నుండి ఆ నాడు లేనివి. ఈ నాడు వున్నవి అయిన రక్షణలు ఏమిటి? శతా బ్దాన్ని మరచిపోండి. మూడు దశాబ్దాల స్వాతంత్ర్యం తర్వాత. తుఫాను ప్రాంత మైన ఆ జిల్లాలోని వారికి కల్పించిన శాశ్వత రక్షణలు ఏమిటి?

వాగ్దానాలా? పునాది రాళ్ళా? నీటి

మూటలా? ఇసుక కోటలా?

ఈ నాడు వేలాది జనం చచ్చిపోగా, మిగిలిన లక్షలాది జనం తాము కూడా చచ్చిపోకుండా ఎందుకు బ్రతికామా అని ఏడుస్తుంటే-అది మనందరికీ అవమానం కాదూ? అవతలి వారు తాడేదో, పామేదో తెలియనిఅంధకారంలోఏడుస్తుంటేకుళ్ళిన శవాలమధ్య కాపురం చేస్తూ, ఆకలినే భోం చేస్తూ బురద నీళ్ళను "77" పానీయంలా సేవిస్తూ అలమటిస్తూవుంటే—అందులోకి పార్టీ రాజకీయాలను తీసుకురావడంకన్న నాగరికత మీద మచ్చ ఏముండగలదు? తుఫాను దీపం వుండగానే తమ పార్టీ గృహాలను చక్కబెట్టుకోవాలని చూచే వారి నేమనాలి? ఆ తుఫాను వదిలివెళ్ళిన మరు భూమిలో రాబందులు లేవట కాని దేశంలో రా(జకీయాల) బంధు (వు)లు న్నారు!! ఎంత విచిత్రం!!

అణుబాంబులు పడతాయేమో, పడితే లక్షల కొలదిగా ఛస్తామేమోనని చైనాలో, అమెరికాలో, రష్యాలో అండర్‌గ్రౌండ్ షెల్టర్లను కట్టుకున్నారే .... ఇక్కడ తుఫాను, వరద, ఉప్పెనల నుంచి రక్షించ డానికి "అబౌవ్-ది-గ్రౌండ్" షెల్టర్లని కట్టలేరూ?

మనిషినుండి మనిషికి రక్షణ కల్పించింది నాగరికత! ప్రకృతి నుండి మనిషికి రక్షణ కల్పించలేదు స్వాతంత్ర్యం!

—అంటే మనం నడుస్తున్నది ముందుకా లేక, వెనక్కా??

ఈ తుఫాను పదహారు గంటలు విలయ తాండవం చేసింది; పదినూర్ల కిలోమీటర్ల కోస్తాను కోరలతో పొడిచి హింసించింది.

ఇంకొక రకం తుఫాను, ముందుగా వాతావరణ శాస్త్రజ్ఞులుగాని ఉపగ్రహాలు

గాని కనుగొనలేనిది, ఆకాశవాణి హెచ్చరించ వీలుకానిది, దేహంకన్న ముఖ్యమైన మనస్సుని చంపివేసినది—ఒకటి 18 నెలలు ఈ దేశాన్ని ఊపివేసింది.

ఆ తుఫాను ఎంత క్రూరమైనదో, ఆ వేయిపడగల నీడల్లో ఎన్ని చీకటితప్పులు జరిగాయో, ఈ దేశంలో, "సత్యమేవజయతే" అని బడాయిగా నినాదం రాసి నెత్తిమీద కట్టుకునే ఈ దేశంలో— "సత్యం" కోసం ప్రాణంమాట అట్లా వుంచండి, వెధవ ఉద్యోగం వదల్లేనంత ఉత్తరకుమారులు రాజకీయాల్లో, అధికారపు హోదాలలో, పత్రికల వారిలో ఎందరున్నారో — ఇటీవల "న్యాయం" వెండితెరపై బొమ్మలాడించి చూపించారు జస్టిస్ షా ఆ కీలుబొమ్మలని చూస్తుంటే "అయ్యో! వీళ్ళా నా నాయకులు, వీళ్ళా నా ప్రతినిధులు, వీళ్ళా నా బాగుకు హామీ విచ్చే పెద్ద మనుషులు?—" అని మనసు మెలితిరిగి పోతున్నది.

18వ శతాబ్దంలో రూసో వాపోయాడు మనిషి సంకెళ్ళ గురించి అదే శతాబ్దంలోని రాబర్ట్‌బర్న్స్ అన్నకవి— "అయ్యో! మనిషి తనసాటి వారిపట్ల చూపించే క్రౌర్యం కారణంగా వేలాదిజనం ఏడుస్తున్నారే—" అని ఆక్రోశించాడు

ఇది ఇరవై శతాబ్దపు నాల్గవ పాదం.

మనిషిపట్ల మనిషి క్రౌర్యం అవంతయినా మారలేదు సరికదా. దాని పై పూతలు, మెరుగులు, ప్యాకింగ్‌లు ఎంతో అందంగా తయారయ్యాయి

మనిషి ఆత్మను చంపేస్తూ "చూశావా! నాకెంత క్రమశిక్షణ అలవడిందో—" అని పొగడుకున్నారు ఆ పొగడే వారిని పొగడే గ్రామఫోను రికార్డుకవులు ఎల్.పీ.లు విపరీతంగా అమ్ముడు పోతున్నాయి.

జాతి జాతంతా మానసికంగా నపుంసకులయి పోబోయిన భయంకర రాజకీయ గ్రహణం అది, కంటికి కనబడని తుఫాను అది, ఈదేశ నాగరికత నరాల్లోకి ఆర్సెనిక్ ఇంజెక్షన్ అది

1917 నవంబర్ 19న జన్మించిన ఒక వ్యక్తి సృష్టించిన ఆ తుఫానునుండి బయటపడింది మనజాతి.

ఈ 19 నవంబర్ 77 తుఫానునుండి నెమ్మదిగా కోలుకుంటోంది తెలుగుజాతి.

ఈరెండు తుఫానులూ, మళ్ళీరాకుండు గాక—అని అందరమూ వేడుకోవడం సహజమే కాని అవి "రాకనేమానవు"

కనుక వాటివాత మళ్ళీ పడకుండా మనం జాగ్రత్త పడాలి.

ప్రకృతి తెచ్చే తుఫాను నుండి రక్షణ ఇవ్వగల కోటలు కట్టుకోడం యేమంత కష్టంకాదు.

నిజం తరపున నిలబడలేని పిరికితనం నుండి, రాజకీయపు ఆషాఢభూతుల మొస్మరిజాలనుండి రక్షించుకోవడానికి ఎవడి మనస్సులో కోట వాడే కట్టుకోవాలి; ఇదేమంత సులభంకాదు కనుక, రండి!

మనిషి ఆత్మ తల ఎత్తుకుని తిరగగల ఆ ఉదయంలోకి—

అందరిమంచీ ప్రతి ఒక్కరి జీవిత ధ్యేయం కాగల ఆ వసంతంలోకి

—అడుగు పెడదాం, వస్తారా? □

పెళ్ళి

పట్టుచీర కుచ్చెళ్ళను మరోసారి సవరించుకుని అద్దంలో తన భారీశరీరం అందాన్ని చూసుకుని తృప్తిగా నిట్టూర్చింది రాఘవమ్మ

రాఘవమ్మకు నలభై సంవత్సరాలుంటాయి. యిరవై రెండవయేట రాఘవమ్మకు లక్ష్మీపతితో వివాహం జరిగింది లక్ష్మీపతికి యిది రెండవ పెళ్ళి మొదటి భార్య చనిపోవడంతో రాఘవమ్మను చేసుకొన్నాడు.

లక్ష్మీపతి వ్యాపారంలో లక్షలు సంపాదించి తన పేరు సార్థకం చేసుకున్నాడు. ఎప్పుడూ వ్యాపారం గొడవల్లో మునిగి తేలుతూ యింటి సంగతి, యిల్లాలు సంగతి పట్టించుకోని లక్ష్మీపతి అంటే రాఘవమ్మకు చిరాకు. అయితే, ఆ చిరాకును మాత్రం బైటికి ప్రదర్శించేది కాదు

లక్ష్మీపతి వైఖరి రాఘవమ్మకు జీవితం మీద నిస్పృహ కలిగించింది. కొన్నాళ్ళు, భర్త వైఖరిని మార్చాలని రాఘవమ్మ ప్రయత్నించకపోలేదు కాని, లాభం లేకపోయింది. దాంతో, తన జీవితాన్ని పూజగదికి, స్వాములవార్లకు, బాబాలకు అర్పించింది. వారి సేవలో ముక్తికి మార్గం ఏర్పరచుకోవాలని రాఘవమ్మ అభిప్రాయం.

మరోసారి అద్దంలో చూసుకుని, గుండెలమీదుగా పైటను సవరించుకుంది రాఘవమ్మ. పోర్టికోలోకి వచ్చింది. డ్రయివర్ మస్తాన్ కారుతో సిద్ధంగా వున్నాడు రాఘవమ్మను చూడగానే కారు తలుపు తెరిచి వినయంగా పట్టుకున్నాడు.

నౌఖరు పూలసజ్జను పట్టుకువచ్చి కారులో వుంచాడు. దాన్నిండా కొబ్బరికాయలు, అరటిపళ్ళు, పూలు వున్నాయి. పూలసజ్జను దగ్గరకు లాక్కొని, డ్రయివర్ని చూసి "పోనివ్వరా" అంది

కారు స్టార్టు చేశాడు మస్తాను. పది నిముషాల్లో కారు వూరి వెలుపలనున్న వెంకటేశ్వరుడి గుడిని చేరుకొంది. ఆరోజు ఏకాదశి, శనివారం కావడంవలన గుడి దగ్గర జనం ఎక్కువగా వున్నారు. అడుక్కునేవాళ్ళు భక్తుల కాళ్ళకు అడ్డంపడి, వేడుకుంటూ విసుగు తెప్పిస్తూ అడుక్కుంటున్నారు

రోడ్డుకు ఒక ప్రక్కగా కారును ఆపి, తలుపు తెరిచాడు మస్తాను రాఘవమ్మ మెల్లగా కారులోనుండి పూల సజ్జతో దిగింది.

ఆరోజు రాఘవమ్మ పుట్టినరోజు

అందువలన, గుడికెళ్ళి పూజ చేయించాలని రాఘవమ్మ ఉద్దేశం.

"కారును జాగ్రత్తగా చూస్తుండు. పూజచేయించుకుని వస్తాను" అని చెప్పి బయలుదేరింది.

ప్రభాకరదేవ్

కొంతదూరం నడిచిందో, లేదో పదేళ్ళ కుర్రవాడు "ధర్మం తల్లీ!" అంటూ రాఘవమ్మ కాళ్ళకు అడ్డం పడ్డాడు. తైల సంస్కారంలేని జుత్తుతో, మాసిపోయి, చిరిగిన బట్టలతో అసహ్యంగా వున్నాడు- కుర్రవాడు.

"పోరా. పో." కసిరింది. లెక్క- చెయ్యలేదు కుర్రవాడు.

"ధర్మం తల్లీ! పదిపైసలు పడెయ్యండి మీ కాళ్ళు మొక్కుతా ..." జారిపోతున్న లాగును పైకిలాక్కుంటూ, వొంగుని రాఘవమ్మ పాదాలను ముట్టుకొన్నాడు.

పాము తన పాదాలను ముట్టుకున్నట్టుగా వులిక్కిపడింది రాఘవమ్మ

"ఛ ఛ దొంగవెధవ ముష్టి వెధవ! ఎంతపని చేశాడు? వుదయంనుండి వుపవాసంచేసి, మడితో కోవెలకు వస్తే, పీడు తనను ముట్టుకున్నాడు. పడిన శ్రమంతా వృధా అయిపోయింది. మడి మంటగల్సి పోయింది గుంటవెధవ తనను ముట్టుకుని మైలపరిచాడు ఇక, గుడిలోకివెళ్ళి పూజ ఎలా జరిపించగలదు? అందులోను సహస్ర నామార్చన."

కోపంగా కుర్రవాడ్నిచూసి, గిరుక వెనక్కి తిరిగింది. అయినా, కుర్రవాడు రాఘవమ్మను విడిచిపెట్టలేదు "ధర్మం తల్లీ!" అంటూ కాళ్ళకు అడ్డం పడుతున్నాడు. చేసేది లేక, పదిపైసలు తీసి వాడి ముఖాన కొట్టింది.

పూలసజ్జతో తిరిగి వస్తున్న రాఘవమ్మను చూసి ఆశ్చర్యపోయాడు డ్రయివరు మస్తాన్. సజ్జలోని పూజ సామానులు చెక్కు చెదరకుండా వున్నాయి.

"గుడికి వెళ్ళలేదా అమ్మగారూ?" వినయంగా ప్రశ్నించాడు మస్తాన్. కారు తలుపు తెరిచాడు

"లేదురా. అడుక్కునే వెధవ కాళ్ళకు అడ్డం పడ్డాడు వాడు నన్ను ముట్టుకొన్న తరువాత, ఆ మైలతో ఎలాగ పూజ జరిపించేది?" బాధగా, కోపంగా అంది. డ్రయివరు మాట్లాడలేదు. రాఘవమ్మ కారులో కూర్చున్న తరువాత, కారును స్టార్టుచేసి యింటివైపు పోనిచ్చాడు

* * *

అసుర సంధ్యాసమయం!

రాఘవమ్మ వొంటరిగా సోఫాలో కూర్చుంది. ఆమె మనసు చికాగ్గా వుంది. అందుకు రెండు కారణాలున్నాయి గుడి వరకూ వెళ్ళి, పూజచెయ్యకుండా వచ్చేయడం. రెండు, పుట్టిన రోజునాడుకూడా భర్త వ్యాపారం గొడవల్లోపడి యింటికి యింకా రాకపోవడం.

ఉదయం మరీ మరీ చెప్పింది. "ఈ రోజు నా పుట్టినరోజండి, మధ్యాహ్నం కల్లా యింటికి వచ్చేయాలి." ఎన్నిచెప్పినా ఏం లాభం? వ్యాపారం గొడవల్లో పడ్డారంటే సర్వం మరచిపోతారు.

విసుగ్గా, సోఫా పక్కనవున్న టెలిఫోన్ రిసీవర్ని అందుకుంది రాఘవమ్మ. నెంబరు రింగ్ చేసింది

"హల్లో! నేనండీ రాఘవమ్మను."

"ఏమిటి విశేషాలు?" అవతలనుండి లక్ష్మీపతి గొంతు

"మధ్యాహ్నం యింటికివస్తానన్నారు. రాలేదు. ఈ దినం నా పుట్టినరోజని చెప్పాను. మరచిపోయారా?" నిష్ఠూరంగా అడిగింది. అలా అడుగుతున్నప్పుడు

రాఘవమ్మ గొంతు జీరబోయింది.

"సారీ డియర్! మరచిపోయాను."

"మరచిపోవడం మీ కలవాటేగా. పోనీ, యిప్పుడైనా వెంటనే వచ్చేయండి భోజనంచేసి, సెకండ్‌షోకి వెళ్దాం" అంది

"అలాగే డియర్! గంటలో వచ్చేస్తాను" రిసీవర్ని క్రెడిల్ చేసిన శబ్దం వినిపించింది.

నిట్టూర్చింది రాఘవమ్మ.

సోఫాలోనుండి లేచి బాత్‌రూంలోకి నడిచింది స్నానంచేసి, పట్టుచీర కట్టుకుంది.

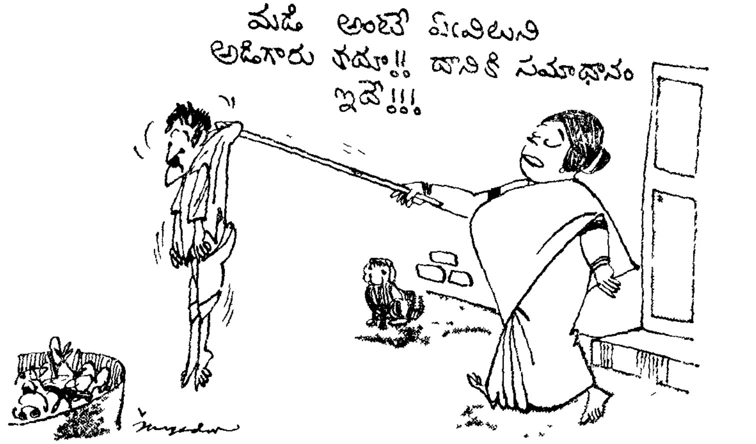
"ఆయనతో సినిమాకెళ్ళి సంవత్సరం దాటింది." మనసులోనే అనుకుంది రాఘవమ్మ.

నౌఖరును పిలిచి, మల్లెపూలు తెప్పించుకొని, మాలకట్టుకొని, జడలో పెట్టుకుంది

గోడగడియారం "రంగ్

రంగ్." మంటూ తొమ్మిది గంటలు కొట్టింది.

"తొమ్మిదయింది. గంటలో వస్తానన్నారు. ఇంకా రాలేదేమిటి చెప్మా!" ఆలోచిస్తూ, ఫోన్ దగ్గరకువెళ్ళి లక్ష్మీపతికి రింగ్ చేసింది రాఘవమ్మ

"సారి డియర్! బొంబాయినుండి ఫ్లయిట్‌లో యిప్పుడే మా మేనేజింగ్ డైరక్టరు వచ్చేరు. అర్జంటు సమావేశం వుంది. అందుకని "

మరిక వినలేకపోయింది రాఘవమ్మ. విసురుగా ఫోన్ పెట్టేసింది.

వుసూరుమంటూ సోఫాలో కూలబడింది. నలగని పట్టుచీరను జాలిగా చూసుకుంది.

"పుట్టినరోజునాడైనా సరదాగా గడుపుదామంటే వీలయింది కాదు. ఎందుకొచ్చిన బతుకు? సంపాదన మీద అంత వ్యామోహం వున్న మనిషికి సంసారం ఎందుకో?" కసిగా భర్తను తిట్టుకుంది.

పుట్టినరోజని చెప్పినా అతనికి లక్ష్యం లేకపోయింది. వ్యాపారం గొడవలు ఎప్పుడూ వుండేవే. సంవత్సరానికి ఒక్కరోజైనా కట్టుకున్న ఇల్లాలి ముద్దుముచ్చట తీర్చలేని మొగుడు ఎందుకు? తనను అతను లక్ష్యం చెయ్యనప్పుడు తను మాత్రం అయన్నెందుకు లెక్కచెయ్యాలి" మనసులో అనుకుంది రాఘవమ్మ.

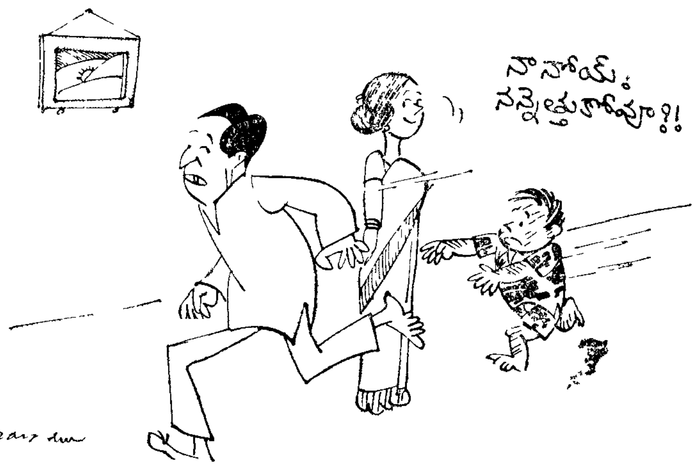
నిముషాలు భారంగా దొర్లిపోతున్నాయి.

రాత్రి పది దాటింది.

ఏదో ఒక నిశ్చయానికి వచ్చిన దానిలాగా, లేచి నిల్చుంది. బద్ధకంగా వొళ్ళు విరుచుకుంది. అద్దం దగ్గరకుపోయి, నుదుటిమీద అక్కడక్కడా పడివున్న ముంగురుల్ని సవరించుకుంది

పోర్టికోలోని ఎడం వైపు నున్న సిమ్మెంటు బెంచీ దగ్గరకు నడిచింది రాఘవమ్మ.

మైల

బెంచీమీద కునికిపాట్లు పడుతున్నాడు డ్రయివరు మస్తాను.

వెన్నెల కాంతిలో డ్రయివర్ని నిముషంపాటు తదేకంగా చూసింది. కండలు తిరిగిన శరీరంతో, పులిమీసాలతో చిన్నసైజు వస్తాదులాగు వున్నాడు మస్తాన్.

అతని ఆకారాన్ని చూసి, చిన్నగా నవ్వుకుంది మస్తాన్ భుజంమీద తట్టింది. ఉలిక్కిపడుతూ లేచాడు మస్తాను. ఎదురుగా రాఘవమ్మ అపర రతీదేవిలా నిలబడివుంది

"మీ అయ్యగారు మీటింగ్‌కి వెళ్ళాలట. నా వొక్కదానికి యింట్లో పడుకోవడానికి భయంగావుంది. తోడుగా రారా" అని పిలిచింది.

సుపరిచితమైన ఆ పిలుపులో అంతర్యాన్ని తెలిసిన డ్రయివర్ మస్తాన్ హుషారుగా, రాఘవమ్మగారివెంట పడగ్గదిలోకి నడిచాడు.

మర్నాడుదయం—

"మా నాన్న వున్నాడండీ!" అంటూ వచ్చిన పదేళ్ళ కుర్రవాడ్ని చూసి ఆశ్చర్యపోయింది రాఘవమ్మ.

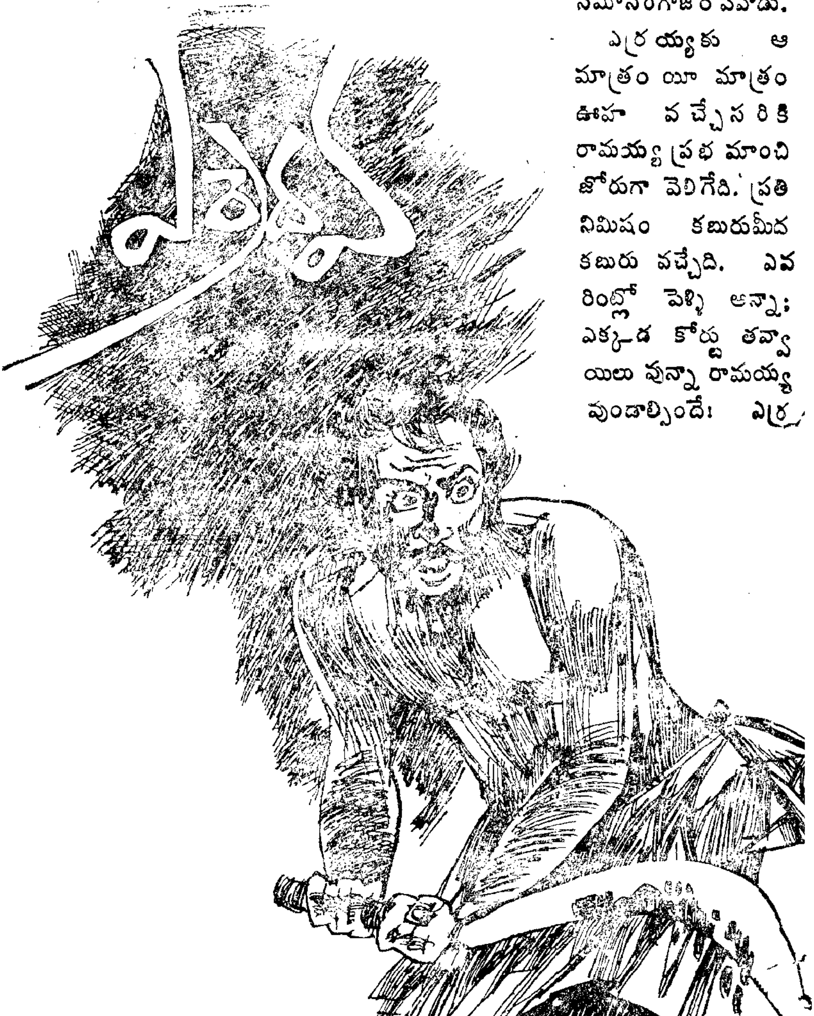
ఆ కుర్రవాడే క్రిందటిరోజు గుడిదగ్గర తన మడిని మంటగలిపాడు. మైల పడడంవలన తను గుడిలోకి వెళ్ళలేకపోయింది.

"మీ నాన్న ఎవడ్రా?" ప్రశ్నించింది.

"మస్తానండి" అన్నాడు, జారిపోతున్న నిక్కరును పైకి లాక్కుంటూ.

కుర్రవాడి మాటలకు అవాక్కయి నిలుచుండిపోయింది రాఘవమ్మ. □

అతన్ని యెర్రయ్య అంటారు. ముద్దొస్తే యెర్రెదవ అనికూడా వ్యవహరిస్తారు. ఊళ్ళో వున్న పెద్దలోగిళ్ళన్నింటికీ అతని తండ్రి రామయ్యే మంగలి. పండగలు వస్తే అర్థరాత్రి ఒంటిగంటకు పోయి మిట్ట మధ్యాహ్నం ఒంటిగంటదాకా వంచిన నడుం ఎత్తకుండా చేస్తేగాని తలగడుగులు పూర్తయేవి కావు. అన్ని యిళ్ళలో అవు సనిపించుకున్నంత మాత్రాన రామయ్యకు ఇంటి ఖర్చులు చెల్లే అవకాశం లేదు. పోనీ అతనికి ఒక్కత్తా పెళ్ళాం? ఒక ఉంపుడు గత్తెనుకూడా పోషించేవాడు. యిద్దరికీ సమానంగా జరిపేవాడు.

ఎర్రయ్యకు ఆ మాత్రం యీ మాత్రం ఊహ వచ్చేసరికి రామయ్య ప్రభ మాంచి జోరుగా వెలిగేది. ప్రతి నిమిషం కబురుమీద కబురు వచ్చేది. ఎవరింట్లో పెళ్ళి అన్నా; ఎక్కడ కోర్టు తవ్వాయిలు వున్నా రామయ్య వుండాల్సిందే! ఎర్ర

య్యపుతండ్రి అంటే చాలా గొప్పవాడని నమ్మకం. తనుకూడా పెద్దవాడయాక అంత గొప్పవాడూ అవుతాననీ, అవాలనీ అనుకునేవాడు

"ఏముంది! అందరిదగ్గరా వినయంగా ఉండటం! జాగ్రత్తగా మర్యాదగా గెడ్డాలు గీయటం! రాత్రిళ్ళు కాళ్ళు పట్టడం! ఏడాదీ తిరిగేసరికి రావాల్సిన జీతంగింజలు ఇంట్లో కాళ్ళముందుంటాయి! పెళ్ళీ పేరంటం వస్తే రూపాయో అర్ధో మిగుల్తాయి. పంట రోజుల్లో పొలాలకిపోతే మాంచి భారీగా జోకట్ట పనలు కట్టుకొనిచ్చేవారు తండ్రిని. గానుగాటల్లో తువ్వాయి తడుపుక్కూర్చుంటే నాలుగు వీశలకు తక్కువ లేకుండా బెల్లం పెడతారు తండ్రి భారీ మనిషి, గనక పెద్ద మోపు పట్టుకొచ్చేవాడు తనూ శక్తిమేరకు తెచ్చుకుంటాడు.

యిలా సాగేవి ఎర్రయ్యా ఆలోచనలు

ఎర్రయ్యకు పెళ్ళి తలపెట్టాడు రామయ్యా. ఉన్న దాంట్లో ఘనంగానే చేసాడు. ఉంపుడుగత్తెకూడా పెళ్ళికి వచ్చి సాయంచేపింది. తన యింటికివచ్చి తన కొడుకు పెళ్ళిలో పూసుకునీ రాసుకునీ తిరగటంతో రామయ్యా పెళ్లానికి తిక్కరేగింది ఆమెనోటి ధాటి చివరకు సంసారంలో పెద్ద కోలాహలాన్ని రేపింది.

ఎర్రయ్యా కొత్తగా వచ్చిన పెళ్ళాం మోజులో వున్నాడు ఆమె పడుకునుంటే చూస్తూ వుండిపోయేవాడు. ఎట్టపెరుపు. తనో నల్లటోడు. అయితేనేం? అది తన సొంతం అతనికి గర్వంగా కోరికగా ఉండేది అప్పటికి అతనికి పదిహేడో ఏడు. ఆమెకు పధ్నాలుగు.

పెళ్లాం ధాటికి తట్టుకోలేక ఉంపుడుగత్తెను తీసుకొని ఎటో వెళ్ళిపోయాడు రామయ్యా.

ఒక్కసారి బరువు బాధ్యతలన్నీ ఎర్రయ్యా నెత్తిమీద పడ్డాయి ఊరంతటికీ తల్లో నాలికయిపోదామని, అందరితో మంచిగా ఉండాలనీ మనసులో ఉబలాటం. ఐతే వాడి అమాయకత్వం తల బిరుసుతనంగా ఉండేది. వీటన్నిటికీ మించిన లోపం ఒకటుండేది.

క్షురకర్మకూడా ఒక కళ. మెట్లుపెట్టకుండా తల గొరగాలి. మీసం అందంగా మలచాలి గెడ్డం గీస్తుంటే మండకూడదు. ఎదుటివాళ్ళకు యీపని చేస్తూంటే విసుగెత్తకూడదు అందుకు కబుర్లు చెప్పాలి. అంత ఆత్మీయంగా దగ్గరగా కూర్చున్న మనిషి చెప్పే కబుర్లు ఒకేరకంగా ఉండకూడదు. కొద్దిగా వ్యక్తిగతంగా ఉండాలి. కొత్త ఆలోచలను సృష్టించేవిగా ఉండాలి. నవ్వితే గెడ్డం తెగుతుంది అందుకని కాస్త సీరియస్‌గా మరీ నవ్వు వచ్చేట్టుగా కాకుండా ఉండాలి ఇటువంటి కళలో ఎర్రయ్యా నిష్ణాతుడు కాడు సరికదా కనీస ప్రవేశంకూడా లేనివాడు.

ఎలాగయినా అవుననిపించుకోవాలని శ్రమ తీసుకునేవాడు అది బోరుగా ఉండేది. కంగారుపడి తొందర పెడితే తిరుపతిమెట్లో, పంపర పనసకాయడిపో తయారయేవి హిట్లరు మీసం ఒకవేపు, మరోరకం మీసం మరోవయిపూ ఏర్పడేవి. దాంతో చేయించుకునే వాడికి

విసినమ్మో

వి(రెత్తుకు వచ్చేది. కాఫీడబ్బులు మాట దేవుడెరుగు, మస్తుగా చివాట్లు దొరికేవి. రోజూ అందరి యిళ్ళూ చూడలేకపోయే వాడు. క్రమక్రమంగా ఒకరొకరూ నౌకరీ లోంచి తీసేయసాగారు

అప్పటికి పద్దెనిమిదేళ్ళు నిండాయి అతనికి. తండ్రి ఎందుకు గొప్పవా డయాడా అని ఆలోచించేవాడు. ఎప్పుడూ పట్నం వెళ్ళేవాడు తండ్రి. అస్తమానూ కోర్టు అనేవాడు. అయినా ప్రతివాళ్ళూ వినుక్కునే వారే కాని ఎవరూ పనిలో నుంచి తీసేసేవారు కారు అలాంటిది కాస్త ఆలస్యంగా వెళ్తే 'మా గెడ్డాలు మేమే గీసేసుకున్నాం పొ'మ్మంటున్నారు.

పంటరోజుల్లో పొలాలకు వెళితే కాళ్లు పట్టమనేవారు. పడుతూ కూర్చునేవాడు. అడక్కుండా అమ్మయినా పెట్టదన్న విషయం ఎర్రయ్యకు అర్థమయ్యేదికాదు. ఎంతోకాలం నుంచీ వస్తున్న వార్షికం గదా యివ్వటం ఎలా మానుతారనుకొనే వాడు. హక్కుకూడా నోరు విప్పి అడి గినా అమలు జరుపటమటం కష్టమని అతని లాంటి వాళ్ళకు ఎలా తెలుస్తుంది? చెట్లు కాయలు కాసినట్లుగా పెద్దవాళ్ళు నీతిగా వుంటారనుకునేవాడు

సగానికి పైగా లోగిళ్ళలో అతనికి ఉద్వాసన జరిగింది మిగిలిన యిళ్ళలో జీతం గింజలుబాయిపెట్టే రకాలు కొన్ని! నాలుగురాళ్ళు వచ్చేటప్పుడు ఒకరిద్దరు యివ్వకపోయినా అనేదికాదు ఒకటికి రెండుసార్లడిగితే 'ఏ రేజరో సాయం చేసుకుంటాం! పొమ్మ'నేవారు.

ఎర్రయ్యకు తండ్రి వార్తలు అప్పు డప్పుడు తెలిసేవి. ఇదమిద్ధంగా ఫలానా చోట ఉన్నాడంటే వెళ్ళి కదుపో కాళ్ళో పట్టుకుని తీసుకొద్దామనుకొనేవాడు. ఒకరు చెప్పిందానికీ మరొకరు చెప్పిందానికీ పొంతన వుండేదికాదు దాంతో చిర్రెత్తు కొచ్చి తల్లిని రోజూ తిట్టిపోసేవాడు.

"ఎదవనాయాలా! నీ నోరడిపోనూ! నీ పోరు పడలేకే గందే మారాజులాంటి మనిషి దూరమై (పోయాడు"

"యీనలేని గొడ్డు ఊరంతరిపిందంట కానీ సేరెయ్యటం రాదు. నాలుక్కాళ్ళట్టు కుంటం రాదు! యెదవ మొకం ఏసుకుని పొద్దత్తమానూ దాని మొకం సూత్తా కూకుంటావు. నన్నంటన్నావంట్రా" తల్లి ఎగిరేది.

అలసిపోయేదాకా తిట్టుకుని ఎర్రయ్య గదిలోకి పోయేవాడు అతని తల్లి నులక మంచం వాల్చుకుని తిట్టుకుంటూ మొత్తు కుంటూ కూర్చునేది.

పూతమీదున్న మామిడిచెట్టులా ఏపుగా ఎదిగింది ఎర్రయ్యభార్య. ఆమె వయసు శరీరాన్ని నిగనిగలతో నింపేసింది అత నికి బ్రతుకులో ఆనందపడే విషయం పెళ్ళాం మాత్రమే అయింది

'పిన్న బడ్డీ లెగదీస్తాను సూస్తూండు!' అంటూండే వాడు

అతని కలలనిండా కుషన్ సీట్సుతో రివాల్వింగ్ చైర్స్, పెద్దపెద్ద నిలువెత్తు బట్టలు విప్పుకున్న ఆడవాళ్ళ ఫొటోలు! ఫేన్సు! షేవింగ్ మెషీన్! పదిమంది పనివాళ్ళు!

ఆ కలలెలా నెరవేరుతాయో అర్ధ మయేది కాదు ఉన్న ఆస్తి యిల్లు. అది కూడా ఆ పల్లెటూళ్ళో ఎవడు కొంటాడు? కొంటేమాత్రం ఎంత ధర పలుకుతుంది?

అయినా యిల్లమ్మేసి ఎక్కడుంటాడు? ఎర్రయ్యకు బ్రతుకు చీకటిగా ఉన్నట్లుందేది

నూకరాజు కొంచెం వున్నరైతు ఉమ్మడికుటుంబం కావటంవల్ల ఊళ్ళో మంచికీ చెడ్డకీ ముందుండటాన్కి సావకాశం వుండేది చాలాకాలం అతని తండ్రి పంచాయితీ ప్రెసిడెంట్‌గా వుండేవాడు. పోటీలు రావడంతో ఎలక్షన్ల జోలికి పోవటం మానేసాడు. నూకరాజు తండ్రులు ఆరుగురు పెద్దతని పెద్దకొడుకు అతను. గారాబంగా పెరగటంవల్ల అనుకున్నవన్నీ జరగాలని పట్టుదల హెచ్చు.

ఆ యేడు ఎలక్షన్లు దగ్గరపడ్డాయి.

"మీ వంశమేటీ? కులవేఁటీ? యిన్నాల్లు ఊరంతట్నీ యిటుదటుసేసీ అటుదిటుసేసీ యేలాడు మీ అయ్య. ఈనగాపి నక్కలపాలు సేపినట్టు ఓ కాలిక్కి దెచ్చిన వూరుని ఎవుడో గందోలీగాడు లెగటంతోటే పదివాడి కాగ్గేసీ సతికిలబడిపోయాడు! మంచికో చెడ్డకో ఆ మారాజొగ్గేత్తే మా త్తరం అంతటోడి కడుపున బుట్టి నువ్వూరుకుంటావేంటి నూకరాజూ! లెగు లెగహే! అసలు యీ పంచాయితీ పెసిసెంటుగిరీ మీ లోగిలి దాటరాదు అది నీ కులం హక్కు మా వందరం నీ ఎనకే కొమ్ముకాత్తాం! నీ జనవఁహక్కును నువ్వే కాసుకోవాలి." అంటూ రేపెట్టారు కొందరు చిన్నపెద్దలు.

నూకరాజు లేచాడు. వయసలాంటిది. తండ్రి అన్నాడు

"బాబా! పదివెక్కాలంటే మంచి కాదురా కావల్సింది కులం! ఆ పయిన సొమ్ములు. నిజవేఁ! మనం ఓపాలి యీ

వూరినేలినోళ్ళవే! అయితే ఏం? యీ వూళ్ళో మన బలగం తక్కువ! ఆళ్ళు మూడొంతులు న్నా రూళ్ళో! ఆళ్ళని యిడగొట్టినన్నాళ్ళూ మనదే రాజ్జెం! ఆళ్ళొకటయ్యిపోయారు! అనూపానూసూసి యెవసాయం సెయ్యమన్నారు. ఊరికే రెపరెపలాడితే ఒరిగేదేటంట?"

నూకరాజు వినలేదు

ఊళ్ళో దుమారం లేచింది. ప్రచారం మొదలయింది.

ఎర్రయ్య యింటికెదురుగానే నూకరాజు లోగిలి ఓమారు గెడ్డం గీస్తుంటే తెగింది. నాలుగుతన్ని తగిలేసాడు ఒంట్లో కండలు వూళ్ళో భూములూ వున్న నూకరాజు

అతని ప్రత్యర్థి రాఘవయ్య ఆ యింట్లో ఎర్రయ్యకు యింకా పూర్తిగా ఉద్వాపన జరగలేదు ఈలోగా ఎలక్షన్లు రావటం రాఘవయ్య పార్టీ వాళ్ళ కంటిలో ఎర్రయ్య పడటం జరిగింది

"వద్దు బాబయ్యా! పెద్దోళ్ళ యవ్వారాల్లోకి నన్నిడవమాకండి" వాళ్ళావేళ్ళా బడ్డాడు ఎర్రయ్య

చెప్పిచెప్పి ఆఖరున తురుఫాసు ఉపయోగించాడు రాఘవయ్య.

"అందుకేగదంట్రా వూరువూరంతా యెర్రెదవా అంటన్నది ఎలాంటోడి కడుపున బుట్టావురా! అసల్నీకు తెలకడుగుతానూ నిన్నసలు మంగల్రామయ్యకే కందంట్రా మీ అమ్మ! ఛాఛా! ఎదవ బయ్యం ఎదవ బయమని"

ఎర్రయ్యకు పౌరుషం తన్నుకొచ్చింది. మంగలి రామయ్య కొడుకు తను' చాలా గొప్పోడి కొడుకు! తండ్రిపేరు నిలబెట్టాలి.

"ఏం సెయ్యాలో సెప్పండి."

"అద్దిగద్దీ మాటంటే! ఎలాగయినా రామయ్య కొడుకు రామయ్యకొడుకే ..!"

ఎర్రయ్య చెయ్యాల్సింది నూకరాజు ఇంటికి రాత్రివేళలో ఎవరెవరొస్తున్నదీ ఆరాతియ్యడం! వీలయితే ఎవరికయినా ఏమయినా ముట్టితే తెలుసుకోవటం! అతనికా పని ఏమంత కష్టంగా తోచలేదుకాని పెళ్లాన్ని విడిచిపెట్టి రాత్రంతా ఎదుటిల్లు చూస్తూ కూర్చోవటమే పెద్ద కష్టమనిపించింది

ఎలక్షనయిపోయింది

నూకరాజు చిత్తుగా ఓడిపోయాడు.

అతని యింటిముందు ఎర్రయ్యయింటి వద్ద గెలిచిన పార్టీ వూరేగింపు ఆగింది. కావల్సినవాళ్ళకి ఎర్రయ్య యింట్లోంచి మంచినీళ్ళందాయి ఓడిపోయిన వాళ్ళక్కి ఉప్పందింది. ఊరేగింపు సాగిపోయింది.

రాత్రయింది. ఊరు సద్దుమణిగింది

నూకరాజు మొట్టమొదటిసారి తాగాడు. "ఇంత బతుకూబతికి " అనుకున్నాడు. "ఊరంతా కలపి మంపోడి కన్నేయం సేసింద"ని అరిచాడు. బోనులో సెట్టిన షలయిపోయాడు ఆ సమయంలో అతని చెవిన ఎర్రయ్య విషయం పడింది ఆకలిగొన్న ప్రాణికి అంకిందే తడవు న్యాయం అన్యాయం అన్నవేలేవు

ఎర్రయ్యకు పిలుపు వచ్చింది నూకరాజు ముందు దోషిగా నిలబడ్డాడు.

"ఎరా !యెర్రినాకొడకా! నాకాళ్ళట్టుకుంటే ఆ యెదవిచ్చే పాటియ్యనంట్రా. ! నాలోగిలికెదురుగ్గా ఉంటానే నాకే ఎసరెడతావంట్రా !"

"నాకేటీ తెల్దు బాబయ్యా!" ఎర్రయ్య

దొకచే మాట.

"నీ తాత మా తాత కాళ్ళట్టాడు. నీ బాబు మా బాబు కుడిభుజంలా మసిలాడు. మద్దెంతరంగా నీకీ పుండెందుకు పుట్టింది. ఆళ్ళేటి సెప్పారు? ఏటన్నారు?" అనున యంగా అడిగాడు.

ఎర్రయ్యకు బుర్ర తిరిగిపోయింది. 'అవును మరి అందరవూ యీ ఇంటి ఉప్పు తిన్నోళ్ళమే! ఆయేల ఈ బుద్దేటయి పోయింది?' ఏమనాలో తెలియక వూరు కొన్నాడు

నూకరాజు కలబడి నాలుగు బాదాడు ఎర్రయ్యను. 'పోరా లంజికొడకా!' అని మెడబట్టుకు బయటకు గెంటేసాడు.

జరిగిందంతా రాఘవయ్య గుంపుతో చెప్పాడు ఎర్రయ్య నలుగురూ నాలుగు మాటలన్నారు.

"ఏదో సెప్పి నచ్చజెప్పుకోవాలగాని, ఆళ్ళతో కయ్యవాడి మాకాడి కొస్తే మా వేటి సెయ్యగల్దం? నిన్నెనకేసుకుని ఆడింటిమీద కెగబడలేంగందా !!"

"పవురుసం లేనెదవ! మాతో రాగూడదా? నోరూ వాయీ లేనాడి నట్టుకొని తన్నాడు "

"అయ్యిందేదో అయ్యిందేటి సేస్తాం మరి! ఈసుట్టు ఆడు పిలిస్తే యెల్లమాక"

ఆఖర్ని రాఘవయ్య అన్నాడు."పోన్లేరా ఎర్రయ్యా! ఈ పాలేటయినా అయితే నా కొచ్చి సెప్పు సెయ్యాల్సిందేదో సేద్దారి. కొట్టినెదవ గట్టిగానయినా కొట్టలేదు డాక్రు సరిటిపికెటట్టు కొని కోరుటుకెళ్ళి పోదుం"

ఆ నోటా యీ నోటా ఎర్రయ్య ఎదుటి పార్టీకు సాయపడటానికి కారణం నూకరాజుకు చేరింది."యెదవన్నర యెదవన్నర యెదవ నాయాల !" పళ్ళు పటపటా కొరికాడు. "నీ బాబేకన్నాడంటే అబిమానం వచ్చిందంట రా!"

అతనలా అనుకుంటున్నప్పుడేమసాలా సామాను నూరటానికి వయికొచ్చింది ఎర్రయ్య పెళ్లాం. ఎర్రఎర్రగా యెదిగి పిటపిటలాడుతున్న యవ్వనం కవ్విస్తున్నట్లయింది రోజూ చూస్తూనే వున్నా ఆ రోజే కొత్తగా చూస్తున్నట్లుంది.

"నా కొడకా! నడీదిలో నీ పెళ్లాన్నట్టుకొచ్చి ఏదయినా సేస్తే ఎవుడ్రా అడ్డవొస్తాడు?"

అర్ధరాత్రయింది

భార్యను చుట్టుకున్న చేతుల్ని ఎవరో విడదీస్తున్నట్టయి లేచాడు! అంతా చీకటి! అయోమయం! ఎవరో అటూ ఇటూ నించున్నారు ఒక్కమారుగా ఏదో అన్యాయం జరిగి పోతున్నట్లయింది.

"ఓర్నాయనోయ్" అంటూ అరిచాడు అతని నోటిని రెండు చేతులు బలంగా మూసేసాయి రెక్కలు విరిచి పట్టుకున్నారు. అరిచాడు' తన్నుకున్నాడు'

నూకరాజు తాలూకు పశువులదొడ్డిలోకి యీడుచుకు పోయారు ఎర్రయ్య పెళ్లాన్ని.

ఎర్రయ్యను విడిచిపెట్టారు. పరుగు పరుగున ఆ అర్ధరాత్రివేళ పిచ్చివాడిలా పరిగెత్తుకుంటూ వెళ్ళి రాఘవయ్య ఇంటి తలుపులు దబదబా బాదాడు

చుట్టూ మూగిన జనంతో చెప్పుకుంటున్నాడు! ఏడుస్తున్నాడు వీధిదీపం తాపీగా వెలిగింది. దాని వెనకే మరి కొంచెం సేపటికి ఆ తలుపులు తెరుచుకున్నాయి.

"బాబయ్యో! నా కొంప మునిగి

కేశ సంపదకు

రీటా

స్త్రీలూ పురుషులూ వాడవచ్చును

సూపర్ ఏకానమి (100 ml) సైజులో కూడా వస్తున్నది

పోయింది! నా యాలి నెత్తుకుపోయారు" లోపలకు జొరబడ్డాడు ఎర్రయ్య. రాఘవయ్య కాళ్లు చుట్టేసాడు.

పోగుబడిన జనం "ఘోరకలి" "అన్యాయం" అనుకుంటున్నారు తమలో తాము

బనీను పక్క జేబులోంచి చుట్టతీసి నోట్లో పెట్టి, మొదలు కొరికి తుపుక్కు మని ఉమ్మాడు రాఘవయ్య.

"ఏట్రా! ఏటయింది"

"యింకేటవుద్ది బాబయ్యా! నాబారియా నెత్తుకునెళ్ళిపోయారు లెగండిబాబయ్యా!"

"నువ్వేటి సేస్తన్నావ్రా?"

"ఏటి సెయ్యగల్దున్రా దేవుడా! నన్నిద్దరు పట్టేసుకున్నారయ్యా! దరమపెబువ్వి లెగుబాబయ్యా! దాన్నిడిపించుబాబయ్యా!"

"బలే పిక్కు తెచ్చావురా ఎర్రయ్యా ఆడింటి మీదకెళ్ళితే రేప్పొద్దు కోరుటులో యేటి సెప్పుకుంటాం" ఆలోచిస్తున్నట్లన్నాడు

"నువ్వే అలాగంటే నాకు దిక్కేటయ్యా! నా బతుకేటయి పోవాలయ్యా"

పక్కనున్న వోళ్ళంతా పదండెల్దామన్నారు రాఘవయ్యతో. అతను కదెక్కలేదు, నాన్చేసాడు.

"ఓ పని సెయ్యరా!" ఆఖరున అన్నాడు.

"???"

"ఇదిగో! యీకత్తి పట్టుకెళ్ళు. అడ్డుబడి నోణ్ణల్లా నరికేయ్. కోరుటులో నాన్సూసుకుంటాను"

అడుగు పొడుగుంది కత్తి! పదునుగా రక్తం కావాలని అరుస్తున్న కాళికాదేవి నాలికలా వుంది. ఎర్రయ్య తన ముందున్న కత్తిని చూశాడు. ఏడవటం మానేశాడు. తండ్రి గొప్పతనం, చాకచక్యం తన అమాయకత్వం అప్రయోజకత్వం అన్నింటినీ ఒకేఒక్క వేటున తెగనరికి పారెయ్యాలి ! అతని రెండు పిడికిళ్ళూ కత్తిపిడిమీద బలంగా బిగుసుకున్నాయి. చివ్వున రాఘవయ్యవైపు తిరిగాడు.

"నువ్వయినా ఆడయినా మీకున్న దాంతో ఒకళ్ళనొకళ్ళు నరుక్కోని సవ్వలేక నాలాంటెర్రెధవల్నుపి గొలిపి యినోదం సూస్తారంట్రా. మీరంతా ఒక్కటేరా! నాకులాంటోళ్ళెర్రెదవలవబట్టె గందరా మీయాటలు" మాటలు పూర్తికాకముందే కత్తి రక్తపు పారాణి పూసుకుంది.

రాఘవయ్య సగంతెగిన చేతిని పట్టుకొని 'అయ్యో' అంటూ కూలబడ్డాడు.

"నా కొడకల్లారా! ఎవ్వరడ్డమయినా పుచ్చెలెగిరిపోతాయ్."

అరుస్తూ ఎర్రయ్య చేతిలో కత్తితో ఎక్కడో కోడికూస్తున్నవేళ నూకరాజు ఇంటివయిపు పరిగెత్తాడు

అతని ముఖంమీద పడిన ఎర్రటిరక్తం చుక్క భూతాల్నించి; దయ్యాల్నించి రక్షించడానికి వాళ్ళమ్మ పెట్టిన అమ్మోరి బొట్టులా మెరిసింది. □

ఈ నగరం

ఈ నగరానికి నిద్రలేదు
రాత్రిళ్లు శాంతిలేదు
పగలు ప్రశాంతి లేదు
ఎప్పుడు విశ్రాంతి లేదు
ఈ నగరంలో వున్నాయి క్లబ్బులు
ఇచ్చట లేవు క్యాబరే డ్యాన్సులు
ఇక్కడ వున్నయి వుద్యానవనాలు
వీస్తుంటవి వెచ్చటి పవనాలు
ఈ చెట్లకు కావలసింది కాదు నీరు
వీటికి కావలసింది మాత్రం నీరు
ఈ నగరం మధ్యలో ప్రవహిస్తున్నవి మూడు కాలువలు
అవి మానవ మలమూత్రాలకు నిలయాలు
మాకున్నవి జూద గృహాలు
ఇక్కడ వున్నారు ద్రౌపది 'పుస్తె తాకట్టుపెట్టిన దర్మరాజులు
ఈ నగరంలో వున్నాయి పరిశ్రమలు
ఈ యంత్రాలు మానవ శరీరాలు
వీటికి లేవు పెద్ద పెట్టు'బడులు
వీటికి కావలసింది చిన్న తాటాకు దడులు
మాకు వున్నయి పెన్సిలిన్ ఫ్యాక్టరీలు
మాకున్నారు డిగ్రీలేని డాక్టర్లు
ఈ నగరంలోని హొటళ్లలో లేదు శుచి
అంతకుముందే లేదు పదార్థాల్లో రుచి
మాకున్నది పెద్ద మ్యునిసిపాలిటీ
దీనికేమున్నది క్వాలిటీ
మురుగు కాలువలు దీనికున్న స్పెషాలిటీ
రోడ్లమీద శూకర సంచారం దీని నావెల్టీ
ఈ నగరంలో అన్నిటిలో వుంది కత్తీ
ఇది స్ఫురణకు వస్తె కనబడుతుంది ఎంతో వెర్రి
ఈ నగరంలో పెద్ద పెద్ద గోతులున్నయి
అంతు తెలియని అగాధాలున్నయి
మీరు జాగ్రత్తగా పయనించండి
అజాగ్రత్తగా వుండకండి
కాలు జారితే కనపడరు

పడిన తరువాత మీ మొర ఎవరు వినరు
ఈ నగరంలోని నగ్న సౌందర్యాన్ని చూశారా?
భగ్న ప్రేమికునిలా కూర్చున్నారా?
ఇక్కడ వున్నారు లేపనం అయిపోయిన ప్రవరాఖ్యులు
ఇంటికి వెళ్ళలేక ఇరుకున పడ్డ జవరాండ్రు
ఈ నగరానికి నిద్రపోవటానికి కావాలి పెథిడ్రిన్
నా నిద్రాభంగానికేదైనా చెప్పండి మెడిసన్
ఉత్తర ధృవానికి దక్షిణ ధృవానికి ఏమిటి సంబంధం?
నాకు ఈ నగరానికి అదే అనుబంధం
పంటలకు ప్రసిద్ధి ఈ నగరం
ఈ నేలలో పండుతుంది బంగారం
పందొనిమిదివందల నలుబదిరెండులో
క్విట్ ఇండియా మూమెంట్‌లో
మొట్టమొదట రైళ్లు తగలబెట్టింది ఈ నగరంలో
ఈ నగరం పేరు వినబడింది బెర్లిన్ మహానగరంలో
కవులకు రచయితలకు ఇది పుట్టినిల్లు
ఏ ఒక్కరకూ లేదు ఇక్కడ స్వంత యిల్లు
అంటే వీళ్ళంతా లేరు ఇక్కడ వాసం
ఏర్పరుచుకున్నారు మహానగరాలలో నివాసం
మేటి నటులంతా ఇక్కడివారే
సాటివారిలో మీసం మెలిపెట్టి గెలిచినవారే
శాంతిదూత గాంధిమహాత్ముని అంచనాలకు మించిచేసింది
నగరం
రాష్ట్రాన్ని చీల్చటానికి మొట్టమొదట రక్తపు మడుగులు
చిమ్మిందీ నగరం
సమైక్య రాష్ట్రం కోసం బాంబులు పడుతుంటే గొడుగులు
పట్టిందీ నగరం
సమైక్యతకై అనైక్యతతో చెడుగుడు లాడిందీ నగరం
ఈ నగరానికున్న మంచి పేరు
దీన్ని అచ్చు వేసి చెడగొట్టకండి మీరు

—ఇ. ఎల్. నారాయణ

బ్రాంచీలు హైదరాబాద్, సికింద్రాబాద్, ఏలూరు, కాకినాడ, గుడివాడ,

వారేం అంటారో!

అసలు కల్యాణి చిన్నప్పటినుంచీ స్వతంత్ర భావాలుగల మనిషి. ఏం మాట్లాడినా కుండ బ్రద్దలు కొట్టినట్టు మాట్లాడుతుంది మనసులో ఏమీ వుంచుకోదు. తనకి నచ్చని ఏ విషయంతోనూ రాజీపడే గుణం ఆమెకు లేదు నిక్కచ్చి మనిషి తన వ్యక్తిత్వాన్నెవరయినా కించపర్చడానికి ప్రయత్నిస్తే వాళ్ళకి తగినరీతిగా బుద్ధి చెప్పేవరకూ నిద్రపోదు.

స్కూల్లోనూ, కాలేజీలోనూ కూడా వక్తృత్వపు పోటీల్లో పాల్గొని బహుమతులందుకునేది పాఠాలు చెప్పని లెక్చరర్లని "పట్టుకుని దులిపేసే" డాషింగ్ నేచర్ ఆమెది ఓ పోకిరీ పిల గాడిని నడిబజార్లో నిలబెట్టి "నీకు అమ్మ లేదూ? అక్కా చెల్లెళ్ళు లేరూ?" అని కడిగేసిన ఘనత ఆమెదే.

కొంచెం ఎదిగాక, నవల్లూ అవీ చదవటం ప్రారంభించేక-స్త్రీల సమస్యలూ అవీ వంట పట్టించుకున్నాక ఆమె భావాలలో తీవ్రత మరింత హెచ్చయింది పురుషాధిక్యతని సహించలేకపోయింది. అనాదిగా ఆడవారికి జరుగుతున్న అన్యాయాలకి కుతకుతలాడి పోయింది తను మాత్రం అందరి ఆడవాళ్ళలాగా పరిస్థితులతో రాజీపడిపోయి, భర్త అడుగులకు మడుగులొత్తుతూ వుండకూడదనుకుంది. తన స్వతంత్ర భావాలని కాపాడుకోవాలని గట్టిగా నిశ్చయించుకుంది.

కానీ, దురదృష్టవశాత్తు పెళ్ళయి ఏడాదికాకుండానే కల్యాణికీ ఆమె భర్తకీ మధ్య కలతలు మొదలయ్యాయి. తన వ్యక్తిత్వాన్ని ఆయన గుర్తించటం లేదనీ - తనలోని అభ్యుదయభావాలకీ, స్వేచ్ఛా ప్రవృత్తికీ అతను దోహదం చేయటంలేదనీ ఆమెకి కోపం వచ్చింది. తను స్వయంగా తీసికొనే నిర్ణయాలను ఆయన మెచ్చుకోవటంలేదని ఆమెకు రోషం వచ్చింది.

అలిగి పుట్టింటికి వచ్చేసింది రెండో పిల్ల పెళ్ళికి దాదాపు అన్ని ఏర్పాట్లూ చేసుకున్న ఆమె తల్లి దండ్రులు "పోనీ అమ్మాయి కాస్త ముందుగా వచ్చింది" అనుకున్నారు నాల్రోజులు పోతే ఆ భార్యా భర్తల తగాదా సర్దుబాటవుతుందిలే అనుకున్నారు అల్లుడికి నచ్చచెబుతూ కల్యాణి తండ్రి ఉత్తరం రాసారు. స్వయంగా వెళ్దామంటే పెళ్ళియత్నాలతో తీరికలేకపోతోంది.

ఈలోగా కల్యాణి తండ్రికి అర్జంటుగా కొంత డబ్బు అవసరమయింది. రావాల్సిన డబ్బు సమయానికి చేతికి అందకపోవటంతో గాభరా పడ్డారాయన.

బాగా ఆలోచించి, చివరకి కల్యాణితో అన్నారు "అమ్మాయ్ ఇదీ సంగతి డబ్బు చేతికందలేదు-పెళ్ళి దగ్గర పడిపోతోంది-మీ అమ్మ గొలుసు, నీ గాజులూ బేంక్‌లో పెట్టి లోన్ తెద్దామనుకుంటున్నాను మీ చెల్లి పెళ్ళికాగానే అనుకున్న డబ్బు చేతికందుతుంది-లోన్ తీర్చేద్దాం-ఏమంటావమ్మా?"

కల్యాణి యిరకాటంలో పడింది

"వారేం అంటారో నాన్నా!" అంది నణుగుతూ

—పంతుల జోగారావు

చిన్నసీరియల్

చెట్టూ-ఛాయా

ఆరెకపూడి (కోడూరి) కౌసల్యాదేవి

(గత సంచిక తరువాయి)

"తను అటువంటి మనిషే అయితే నిన్నెందుకు తీస్తారు? మనల్నిలా స్వేచ్ఛగా మాట్లాడుకోమని లోపలి కెందుకు వెళ్తారు మనగురించి అన్నీ తెలుసు చాలా మంచి హృదయం"

"క్రొత్తలో అందరూ — అలాగే వుంటారు ఛాయా భగవత్కృపవల్ల అన్ని కధలలాగా నీ జీవితం వుండకూడదనీ నిత్యం నిత్యకళ్యాణంగా వుండాలనీ ఆశీర్వదిస్తున్నాను కానీ, ఆత్మీయుడిగా నా సలహా — పరాయివాడిపై అపేక్ష ప్రదర్శించకు. నీ భర్తవద్ద నా విషయాలలో ఉదాశీనంగా వుండిపో."

"మంచివాడివే అయితే—ఇక మీ యింటికి రాను. ఈ స్నేహం యింతతో సరి—అని అన్యాపదేశంగా చెబుతున్నావన్నమాట?"

"ఔను అదే అందరికీ శ్రేయస్కరం"

"మంచిది పోనీ, నేనే మీ యింటికి వస్తూంటాను. మాట్లాడ్తావా, పొమ్మంటావా?" అంటూనే బిగ్గరగా నవ్వేసింది.

"ఏమిటోయ్, ఏవో జోకులు వేస్తున్నట్టున్నావ్ మాకూ విన్పించు" ప్రభాకరం ప్రవేశించాడు.

"ఏంలేదు? రమణ చిక్కిపోయాడు.

ఈమధ్య ఆడవాళ్ళందరికీ 'డైటింగ్' జబ్బు పట్టుకుంది. ఒకవేళ తను కూడా ....." అంటూ నవ్వసాగింది.

ముగ్గురూ నవ్వుకున్నారు.

తర్వాత ప్రభాకరం గంభీరంగా మారి పోయాడు. "రెండో చెల్లెలి పెళ్ళి కుదిరింది తెలుసా? మరో నలభై వేలు కూర్చే తాపత్రయంలో వున్నాడిప్పు డతడు"

ఆ ప్రసంగం రమణకు యిష్టంలేక పోయింది.

"నీసంగతి చెప్పూ. పెళ్ళయ్యేసరికి అంద రాడవాళ్ళకు మల్లేనే ఇల్లు పట్టుక్కూర్చున్నావేమిటి? ఉద్యోగం ఎందుకు మానేశావ్?"

ఛాయ చెంపలు కెంపువర్ణం తిరగగా, ఏదో పనున్నట్టు అక్కడినుండి లేచి వెళ్ళిపోయింది.

"నేను చెయ్యమన్నాను. తనకే యిష్టంలేదు" అపరాధం చేసినట్టు గొణిగాడు ప్రభాకరం. "మొదట్లో కొద్దిరోజులకని సెలవు తీసుకుంది. తర్వాత ఆరోగ్యం బాగుండక రిజైన్ చేసింది."

"ఏం ఆరోగ్యానికేం?" ఆత్రతగా అడిగాడు రమణ.

ప్రభాకరం యిబ్బందిగా కదిలాడు మాటలకు తడుముకుంటూ.

అతడిని రక్షించటాని కన్నట్లుగా ఛాయ పుట్టింటి పనిమనిషి వచ్చింది.

"అమ్మాయిగారి ఒంట్లో ఇవ్వాళ ఎలా వున్నదో కనుక్కురమ్మన్నారు అమ్మగారు. ఇవిగో పచ్చిమామిడికాయలూ, ఉసిరికాయలూ తినమన్నారు- నోరు బాగుంటుంది. అసలు వేవిళ్ళు తగ్గేవరకూ అక్కడేవుంటే బాగుంటుందని చెప్పమన్నారు" బడబడా వాగేసింది.

"ఆఁ. రేపు నేను తీసుకొచ్చి దిగబెడతానని చెప్పు" అంటూ "ఛాయా. చూడు— మీ అమ్మగారు కబురంపించారు" అని లోనికి కేకవేసాడు.

ఎదుటి తెరచాటునుండి ఛాయ ముఖం కన్పించీ కన్పించకుండా నిలబడి. "రేపు వస్తానని చెప్పవే అమ్మకు" అనేసి మళ్ళీ లోనికి మాయమైంది.

రమణకు పరిస్థితి అర్థమైంది.

మరో పదినిముషాలు ముళ్ళమీద కూర్చున్నట్టు కూర్చుని వచ్చేసాడు.

అతడి మనస్సంతా అల్లకల్లోలమై పోయింది.

ఛాయ కనులలో ఆ తళుకు!

ప్రభాకరం వదనంలో ఆ గర్వం!

వివాహ జీవితపు ముచ్చటలు ప్రారంభమైనాయి.

-అదృష్టవంతులు.

మనసు నిర్విరామంగా ఏడ్వసాగింది.

'ఛాయ నీకు ఆత్మీయురాలు! ఆమె అందమైన కాపురం చూచి ఏడుస్తున్నావా?' మనసును అడిగాడు.

'కాదు. ఎడారిలాంటి నిన్ను చూచే ఏడుస్తున్నాను' అన్నది మనస్సు.

'నాకేం. నిక్షేపంలా వున్నాను. అన్ని జీవితాలూ ఒక్కలా వుంటాయేమిటి?'

మనస్సును అదిలించి, ఆత్మను మభ్యపెట్టి తనను తాను సంబాళించుకుని అర్థరాత్రికి ఇల్లుజేరాడు.

ఆవులిస్తూ తలుపుతీసిన లక్ష్మీదేవమ్మ విసుగ్గా చూచింది కొడుకువేపు.

ముక్కుతూ మూలుగుతూ వడ్డించింది.

జనప్రియ పుస్తకమాలలో:

అరికెపూడి (కోడూరి) కౌసల్యాదేవి

సత్యం-శివం-సుందరం 10.00
విధ్యి 6.00
శిలలు - శిల్పాలు 9.00
పూజారిణి 10.00
సూర్యముఖి 7.50
కల్పవృక్షం 6.00
దిక్చక్రం 6.00
నందనవనం 11.00
బృందావనం 7.50
దివ్యదీపావళి 7.50
శాంతినికేతన్ 10.00
చక్రనేమి 10.00
శంఖుతీర్థం 10.00
అనిర్వచనీయం 6.00

చక్రవాకం 7.50
భాగ్యచక్రం 9.00
ప్రేమనగర్ 6.00
ధర్మచక్రం 8.00
కళ్యాణమందిర్ 6.00
బదరిక 6.00
చక్రభ్రమణం 6.00
సంసారచక్రం 6.00
కల్పన 6.00
సుప్రభాతం 6.00
శోభక్రుతు 6.00
పెళ్ళి ఎవరికి? 6.00
తీరని శాపం 6.00

ఏలూరురోడ్డు **నవజ్యోతి పబ్లికేషన్స్** విజయవాడ-2

నాల్గు మెతుకులు తిన్నాననిపించి తన గదిలోనికి వెళ్ళిపోయిన అయిదు నిము షాల అనంతరం అతనికి తలిదండ్రుల సంభాషణ వినవచ్చింది.

"అర్ధరాత్రివరకూ కొంపకు జేరుకో కుండా ఏం జేస్తున్నాడో అడగలేక పోయావా?" దేవయ్య భార్యను గదమా యించినట్టు అంటున్నాడు.

"బాగుంది! ఏమడగను నేను ఆడ దాన్ని? ఒంటరి బ్రతుకులు అలాగే వుంటాయి అర్ధరాత్రి తిరుగుళ్ళు నేర్పుతూ. పోనీ పెళ్ళిచేసుకోమంటే వినడాయె!"

జుగుప్సతో మంచం ఎత్తి దొడ్లో బాదంచెట్టు క్రిందికి పట్టుకుపోయి వేసు కున్నాడు రమణ.

'ఈ జన్మకు కాదు సరికదా—మరెన్ని జన్మలకైనా ఈ యింట పెద్దలకు పెద్దరి కంతో ఆలోచించడంగానీ, హుందాగా ప్రవర్తించడంగానీ వస్తుందా?'

10

"ఎంత తాపత్రయపడినా డబ్బు సమ కూర్చగలనన్న ధైర్యం లేకపోతోం దమ్మా. ఆ సంబంధం వాళ్ళను కనీసం ఓ రెండేళ్ళైనా ఆగమనాలి."

వింటూనే లక్ష్మీదేవి అప్రసన్నురాలై పోయింది.

"బాగుంది, ఏదో సామెత చెప్పినట్టు-అయ్యొచ్చేవరకూ అమావాస్య ఆగు తుందా? చక్కటి సంబంధాన్ని చెయ్యి జారనీయకూడదు."

"మన చేతిలో డబ్బున్ననాడు అంతకు మించినాళ్ళు మరోళ్ళు దొరక్కపోరు."

"ఇంతకూ ఏమంటావ్?"

"అనేదేముంది? అన్నీ నీకు తెలిసిన వేగా? సుగుణ పెళ్ళికోసం చేసిన అప్పులు తీర్చటానికే రాత్రింబవళ్ళూ పుస్తకాలు రాస్తున్నాను. ట్యూషన్లు చెప్తున్నాను. ఇంకా ఏం చేయను? ఇప్పుడు క్రొత్తగా అప్పులు ఎక్కడ తేనూ? ఎవరిస్తారూ?"

దేవయ్య విసవిసా వచ్చాడు రంగం లోకి, "ఒరేయ్, ఎవడి దయాధర్మాలూ అక్కర్లేదురా, నా కాట్టే చిత్తైతుకొచ్చిం దంటే ఈ కొంప కాస్తా అమ్మి పారే స్తాను."

రమణ తొణకక పోగా మరింత నిబ్బ రంగా నిలబడ్డాడు. "మంచిది. నాకేం అభ్యంతరం లేదు. అదేదో త్వరగా చేయండి. అప్పుడైనా అమ్మకు మనశ్శాం తిగా వుంటుందేమో?"

"ఔన్రా. నీకే మభ్యంతరం? నువ్వే మైనా కట్టావా, సంపాదించావా ఈ యింటిని? అమ్మటానికి నీకు నొప్పెందుకు వుంటుంది?"

"మంచిమాటే అడిగారు కానీ, ఈ ప్రశ్ననే ఇంకా మీ మిగిలిన ఇద్దరు కొడు కుల్నికూడా అడిగి చూడండి."

"ఔను. రాజు బాధ్యతలు దులుపుకు పోయాడు. రంగడు ఇంకా యూనివర్సిటీ చదువుకు నీమీదే ఆధారపడి వున్నాడు. ఇక దిక్కు నీ వొక్కడివేకదా అని విఱ్ఱ వీగుతున్నట్లున్నావ్?"

"అమ్మా!"

"ఆఁ! ఏమీ అబద్ధంగానీ అనలేదు నేను. అప్పులు చేశావు, అందరికీ గొప్పగా కన్పించటానికి. ఇప్పుడు తల దాచుకోడానికి లేకుండా ఇల్లు అమ్మమంటు న్నావ్. లోకులు నన్నాడిపోసుకోవటానికి పెళ్ళి మానుకుని కూర్చున్నావ్. పెళ్ళి

చేసుకుని. ఆ వచ్చేడబ్బు యిలాగ సర్దితే ఏ గొడవాలేదుగా?"

"ఆ వచ్చే అమ్మాయికూడా రాజు భార్య లాగే హఠం చేస్తే ఏం చేస్తావ్?"

"ఎలా చేస్తుంది. ముందే షరతు పెడితే?"

"సరే. ఆ షరతులతో రంగడి పెళ్ళి చెయ్యి. నీ మాట వింటే వాడు. ఎమ్మే చదువుతున్నాడు గనుక మంచిధరే పలుకు తుంది. నన్ను అమ్మకం పెట్టకు."

11

రాధ వివాహం, రంగడి వివాహం ఒక్కసారే జరిగాయి అట్టహాసంగా.

చుట్టాలలా వచ్చిన రాజూ సుధా బద్ధ శత్రువులలా ప్రవర్తించారు.

"ఈ ఇల్లు ఈ యింట పుట్టిన అందరి దీను. దాని ఒక్కతె కోసం ఇంటిమీద సలభై వేలు తెస్తారా?"

క్రోధంగా అడిగాడు రాజు.

"ఆ లెఖ్ఖన మా అందరికీ కూడా వాటాలు పంచి యివ్వండి. ఇది అమ్మ టానికి వీల్లేదు" సుధ ఎగిరెగిరి పడింది.

"కాస్త పెళ్ళికి సాయం చేయకపోగా వాటా అడగడానికి సిగ్గులేదా?" మహా లక్ష్మి తారాజువ్వలా లేచింది.

"ఎందుకు సిగ్గు? పిత్రార్జితం అంతా ఒక్కళ్ళ నెత్తినే పెట్టడానికి మీ యిష్ట మేనా? మీరు సవ్యంగా యివ్వకపోతే, కోర్టులున్నాయి" రాజు ఎగసిపడుతూ అక్కసుగా అన్నాడు.

"ఉండే ఈ యిల్లు అమ్మి మమ్మల్నిం దర్నీ ఎక్కడుండమంటావమ్మా? ఏమైనా ఆలోచించావా?" రంగడు కూడా రాజుకు వత్తాసు పలికాడు. పెళ్ళితో అతడికీ పెద్దరికం వచ్చింది.

"నీ మామగారు యిస్తానన్న కట్నం సమయానికి యివ్వలేదు. మరి రాధ పెళ్ళి ఆగిపోతుందని కదా అప్పు తెచ్చాం?"

అంతవరకూ గదిలోవున్న రంగడి భార్య సుశీల వచ్చింది రంగంలోనికి. "మా నాన్నగారు కట్నం మరి ఇస్తారనే ఆశకూడ పెట్టుకోకండి. ఈ రోజుల్లో కట్నం అడగడం, ఇవ్వడం నేరమని తెలుసా?"

నిన్ననే పెళ్ళై. ఈ ఉదయమే వచ్చిన క్రొత్త కోడలినీ, ఆమె ధిక్కా రింపునూ కొన్ని క్షణాలు అప్రతిభులై చూచారు అందరూ

"ఎట్లా అమ్ముతారో చూస్తాం. మేము సంతకాలు పెట్టం" ఖరారుగా అన్నారు రాజూ, రంగడూ.

ఇక రమణ కలుగజేసుకోక తప్ప లేదు.

"ఇన్ని న్యాయాలూ, చట్టాలు తెలిసిన మీ కందరికీ, వృద్ధులైన తలిదండ్రులు తమకు చేతనైన విధంగా తమ బాధ్యత లను తీర్చుకుంటున్నారని తెలియదా? కొంత వయస్సు వచ్చాక పెద్దవాళ్ళ సంపాదనమీదా, వాళ్ళ ఇంటిమీదా తిండి మీదా ఆధారపడి వుండడం అప్రయోజ కత్వానికి చిహ్నం. సిగ్గుచేటైన విషయం."

"నో ర్మ యేః!" రాజు ఆవేశంగా అరిచాడు.

"పెళ్ళీ పెటాకులూ లేని బైరాగారివి ఎన్నైనా చెప్తావ్. మా పెళ్ళాం. పిల్లా పాపా ఏమైపోతారనుకున్నావ్?"

మద్యనిషేధం వస్తే....

తన తమ్ముడే తనను పదుగురిలో— ముఖ్యంగా స్త్రీల ఎదుట ఇలా అవమానించగలడని అనుకోని రమణ నీరుగారిపోయాడు. మరి తానేమీ మాట్లాడి ప్రయోజనం లేదని కూడ గ్రహించాడు.

మౌనంగా బయటికి నిష్క్రమించాడు

అనుకున్నంతా జరిగింది.

"మైనారిటీ దాటిన కొడుకులంతా సంతకాలుచేస్తే తప్ప కొనలేం" అన్నారు కొనుగోలుదారులు.

"ఎలాగ? రాధ పుట్టింట్లోనే వుండిపోతుందా?" మహాలక్ష్మి నెత్తి నోరూ కొట్టుకుని శోకాలు సాగించింది.

"అమ్మా. ఏడవకు" రమణ తిరిగి లోనికివచ్చి అన్నాడు. "దారి ఆలోచించు."

"ఇంకేముందా? గోదారేగతి "

"అలా నిరుత్సాహపడకు. నిజంగా కట్నం ఇవ్వడం నేరమే. ఇది ప్రభుత్వం దృష్టిలోనికి తెచ్చి మనం రాధను అధికారంగా పంపవచ్చు అత్తింటికి."

"చాల్లే ఆడపిల్ల కాపురమా మరేమైనానా? అనక ఈ కక్షతో వాళ్ళు పిల్లని ఏమైనా చేస్తే! ఎన్ని వినడంలేదు? అయినా మన పిల్లకు మనం ఇచ్చుకుంటున్నాం" కసిర పారేసింది మహాలక్ష్మి. ముగ్గురన్నదమ్ములూ కలిపి తోడ బుట్టినదాని కాపురం కచ్చికలు చేస్తారా?" ఏడుస్తూనే అరచింది.

'ఇటువంటి మూఢాచారాలతో మ్రగ్గే వాళ్ళకు ఏ ప్రభుత్వశాసనం సహాయం చేయగలదు?' నిస్సహాయంగా తనలో తాను నిట్టూర్చాడు రమణ.

"అమ్మా. ఆఖరిమాటగా చెప్తున్నాను. ఇల్లు నాల్గు వాటాలుచేసి నా

భాగం, మీ భాగం అమ్మి రాధ కివ్వండి. రాజూ, రంగడూ కూడ అసంతృప్తి చెందాల్సిన అవసరం వుండదు. ఒంటి గాడిని గనుక నాకు నా రాబడిచాలు. మీరూ బరువుకాదు."

మరో మార్గం లేదు గనుక రమణ చెప్పినట్లే జరిగింది.

ఒక్క గదీ, వరండా, కాస్త పెరడూ వున్న అద్దె ఇంటికి నివాసం మారింది.

సుగుణా, రాధల రాకపోకలు, తలిదండ్రుల పోషణ, ఇంటి అద్దె, ఇంకా తీరకుండా మిగిలివున్న పాత అప్పు— అన్నీ తన ఒక్కని భుజస్కంధాలపైననే వున్నవని గ్రహించిన రమణ పూర్తిగా యంత్రమైపోయాడు.

కళాశాలలో పని—ఇల్లు జేరుతూనే వ్రాత మొదలు.

డబ్బు, డబ్బు, ఋణవిముక్తి—ఈ రెండు పదాలే ఇప్పుడతనికి తెలిసినవి.

తల్లి మొదట నోరు మూసుకువున్నా యిటీవల మరలా సణుగుడు మొదలు పెట్టింది.

"బొత్తిగా ఒక్క గది కొంప, కూతుళ్లూ, అల్లుళ్ళూ ఒక్కసారి వస్తే చిన్నతనంగా వుంటోంది."

"చూస్తాను పెద్ద ఇల్లు" అన్నాడు నిర్లిప్తంగా రమణ.

కానీ ఎక్కడ చూస్తాడు? అతడికి తీరికా లేదు. 'అద్దె కట్టే శక్తి వున్నదా' అనేది కూడా ప్రశ్నే.

"ఏరా అబ్బాయి? పెద్ద ఇల్లు యింకా దొరకలేదూ? లేకపోతే వద్దనుకున్నావా? ఈ కోళ్ళ గూట్లో నేనుండలేనురా, లంకంత ఇంట్లో మహారాణిలా బ్రతికిన దాన్ని."

"నేను వరండామీద వుంటాన్లేమ్మా. ఎలాగో సర్దుకుందాం."

"నువ్వు వరండామీద వున్నా, చెట్టు క్రిందవున్నా సరిపోతుంది. పండక్కి వచ్చే అల్లుళ్ళ మాట నే చెప్పేది."

"సరే, నేను దొడ్లో బాదం చెట్టు క్రింద చిన్న తాటాకుల గుడిసె వేయించుకుంటాలే.ఆ వున్నగదే రెండు భాగాలు చేద్దాం. అద్దెలు మండిపోతున్నాయట."

కొడుకు కోపంతో అన్నాడనుకుంది. కానీ మర్నాడే అతడు అన్నంత పనీ చేస్తూంటే నిలువుగ్రుడ్లు వేసుకు చూశారు మహాలక్ష్మి, దేవయ్యా కూడా.

సాయంత్రానికే తయారైన ఆ తాటాకుల మట్టి గదిలోనికి తన బల్లా, కుర్చీ, మంచం కాగితాలూ జేరేసేసుకున్నాడు.

"బాగుంది నాయనా, నేనేదో మాట సామెతగా అంటే... "

"ఫర్వాలేదమ్మా. నాకు మంచి ఉపాయం తోపింపజేశావు ఆ విధంగా. మట్టి యిళ్లు చల్లగా వుంటాయి. అది మాత్రం ఏం తక్కువ? వందరూపాయల పైనే అయ్యింది" అన్నాడు తేలికగా నవ్వేస్తూ.

"బావగారు కుటీరంలో నివాసం పెట్టారే!" అని చెల్లెళ్ళ భర్తలు తన ముఖంపైననే పరిహాసించినప్పుడూ,

"ఎవర్ని సాధించాలని అన్నయ్య అలా గుడిసెల్లో కాపురం పెట్టాడు?" అని సుగుణ చాటుగా తల్లితో అనడం వినడం తటస్థించినపుడూ,

మద్యనిషేధం వస్తే....

"మీ పుట్టింటాళ్ళు పూరిపాకలవాళ్ళని మా అత్తారు గేలిచేస్తారమ్మా" అని రాధ ఏడుపుముఖం పెట్టినప్పుడూ కూడ రమణ ముఖంపై ఆ చిరుహాసం అలాగే చెదరక నిలచింది.

"అల్లుళ్ళకు లాంఛనాలూ, కూతుళ్ళకు చీరలూ" మహాలక్ష్మి కొడుక్కి పుర్మాయించింది.

మాట్లాడకుండా అయిదు వందలు తీసిచ్చాడు రమణ.

"ఏం పెట్టుపోతలో, ఏం లోకమో! ఇవేం సరిపోతాయి?" తల్లి గొణుగుడు విననట్లే వుండిపోయాడు.

దేనికైనా సరే తర్కమూ, ఎదురు చెప్పడమూ మానివేశాడతడు.

"మరో రెండునెలల భాగ్యానికి ఇటూ అటూ ఎందుకు? సుగుణను విడిచిపెట్టి వెళ్ళమను. ప్రసవించాక మూడోనెలకు పంపుదాం. అల్లుడితో నువ్వు చెప్పు."

"అలాగే."

"సుగుణకు అప్పుడే రెండో బిడ్డా? ఆడవాళ్ళు ఎంతలో ఎదిగిపోతారు చెట్లు పూలు పూసి కాయలు కాచినట్టు!"

అంతలో అతడికి ఏమో గుర్తుకు వచ్చింది.

'ఛాయకు కొడుకా కూతురా? తన నిర్లిప్తత వల్లనేమో—ఈ మధ్య ప్రభాకరం కూడ మాటలు తగ్గించాడు'

12

"శుభవార్త మిస్టర్ రమణా! హెడాఫ్ ది డిపార్ట్‌మెంట్‌గా ప్రమోషన్స్ వచ్చాయి మనకు ఇద్దరికీ."

కళాశాలలో అడుగు పెడుతూనే వార్త చెప్పాడు ప్రభాకర్.

"మరో శుభవార్త కూడా చెప్పుమరి!" ప్రక్కనున్న లెక్చరర్ అన్నాడు. "నీకు

నిన్న ఉదయం అమ్మాయి పుట్టిందిగా? ఆ సంగతి చెప్పవేం? సిగ్గా?" అంటూ ఆటలు పట్టించాడు.

వింటూన్న రమణ గుండె వేగంగా కొట్టుకున్నది.

"కంగ్రాచ్యులేషన్స్" అని అనగలిగాడు.

'ఛాయ సుఖంగా వున్నదా!' అని అడగాలనుకున్నాడు.

కానీ అలా అడగకూడదేమో తాను?

"అమ్మాయి పుట్టి నీకు ప్రమోషన్ తెచ్చింది. అదృష్టవంతురాలు" ప్రభాకరం జబ్బపై కొడుతూ నవ్వుతూన్నాడు మరో స్నేహితుడు.

అందరి అభినందనలకూ కృతజ్ఞతలు చెప్తున్నాడు ప్రభాకరం.

"అయితే మాకు మంచి పార్టీ వుందన్న మాట? రెండు శుభాలు ఒక్కసారి!" అని ఒకతడు.

"తప్పకుండా యివ్వాలి. లేకపోతే వూరుకుంటామా?" మరొకతడంటున్నాడు.

ఆ సందడినుండి నెమ్మదిగా బయటకు నడిచాడు రమణ.

అతని గుండెలో అనిర్వచనీయమైన బాధ సుడులు తిరుగుతూన్నది.

'ఛాయ తల్లి అయ్యింది'

అది ప్రభాకరానికి సంతోష వార్త. విందులు చేసుకుంటారు. వినోదిస్తారు.

వారి జీవన గ్రంధంలో పుటలు తిరుగుతున్నాయి. ప్రకరణలు నడుస్తున్నాయి.

'కానీ తన జీవిత కథ ప్రథమ ప్రకరణంలోనే ఆగిపోయింది.

ఈ జీవితానికి సంతోష వార్తలు లేవు. ఈ ఎడారి హృదయంలో విరితావిలు వుండవు.

'అబ్బా? ఎందుకు దైవం యింత కఠినమైన ఒంటరి శిక్షను అనుభవించమన్నాడు!'

'వెఱ్ఱివాడా! ఎందుకు నింద దైవంపై వేస్తావ్? ఇదంతా నీ తెలివితక్కువ తనం!'

మనస్సు హేళనగా మందలించింది.

ఆ రోజు ఏ కార్యక్రమమూ సరిగా నిర్వర్తించ లేని మానసిక అస్వస్థత ఆవరించిన అతడు త్వరగా యిల్లు జేరాడు.

కాఫీగ్లాసు అందిస్తూ తల్లి అన్నది!

"ఒక మూడువందలు కావాలి నాయనా రేపటికి."

"ఎందుకూ?"

చిత్రంగా చూచింది మహాలక్ష్మి.

"సుగుణ ప్రసవించి ఆస్పత్రిలో వున్నదనే విషయం అసలు నీకు గుర్తుందా? వారం రోజులైంది. స్వంత అన్నవై వుండీ ఒక్కసారి అటు వచ్చి చూచావా తల్లినీ బిడ్డనీ?"

"ఏదీ, అసలు ఖాళీ వుంటేనా?" నెమ్మదిగా అన్నాడు.

"సరేలే. ఈ పంతపాట రోజూ వుండేదేగా? రేపటికి డబ్బు మరచిపోకు. డాక్టరు బిల్లు యిచ్చేసి ఎల్లుండి యింటికి తీసుకొచ్చి పురుడు పోయాలి."

"అలాగే. రేపు మధ్యాహ్నానికి సర్దుతాను."

"రేపు డబ్బు తీసుకొని కాస్త అటురా, లేకుంటే సుగుణ నొచ్చుకుంటుంది."

"సరేలే "

మర్నాడు నర్సింగ్ హోంకు వచ్చిన అన్నను చూసి చింకి చాటంత అయ్యింది

సుగుణ ముఖం.

"ఈ నాటికి ఖాళీ అయ్యిందా మేనల్లుడిని చూడటానికి?" నిష్ఠురమాడింది.

నీరసంగా నవ్వి వూరుకొన్నాడు రమణ.

"చూడు ఆ నుదురూ, ముక్కూ అంతా నువ్వేనంటోంది అమ్మ. ముమ్మూర్తులా."

పిల్లవాడి మీదినుంచి చూపులు మరల్చుతూ అన్నాడు:

"నా పోలిక ఎవరికీ వద్దు సుగుణా. వాడి జీవితం ఆనందంగా వుండాలి "

"చాల్లే అన్నయ్యా నీకేం తక్కువ? చక్కగా ఎమ్మే పాసయ్యావు. చేతినిండా డబ్బు ..."

ఆ బుద్ధి తక్కువ స్తోత్రం మరి విన లేనట్టుగా లేచాడు "వసుం" దని.

"ఒక్కమాట అన్నయ్యా."

"ఏమిటి?"

"మగబిడ్డకదా? మా అత్తారూ వస్తారు ఇరవయ్యొక్కో నాటికి. బాలసారె ఘనంగా చెయ్యాలి."

"అలాగేలే." మనస్ఫూర్తిగానే అన్నాడు. "అమ్మకు తెలుసుగా అన్నీ?"

"ఔననుకో. క్రితం సారి ఆడపిల్లే గనుక మూడు కాసుల బంగారంతో సరి పెట్టారు. వీడికి నాలుగైదు తులాలైనా పెట్టకపోతే మా అత్తింటివారి దగ్గిర చిన్నతనంగా వుంటుంది."

గుండె నోటిలో కొచ్చినంత పనైంది రమణకు.

"అంతేకాదు. మనమ్మాయికీ అల్లుడికీ మంచి బట్టలు పెట్టాలి. వచ్చినాళ్ళకికూడా తగ్గట్టు పెట్టుకోకపోతే చిన్నతనం. ఇప్పట్నుంచి కాస్త ఆ ఏర్పాటులో వుండు." తల్లి ఆదేశించింది.

మౌనంగా నిష్క్రమించాడు రమణ.

'భగవాన్! జలగలను మానవరూపంలో ఎందుకు సృష్టిస్తావు?' అని నిరశించకుండా వుండలేక పోయింది అతడి మనసు.

13

"ఇప్పటికే మీ దగ్గిర మా డబ్బు అయిదువేలు అడ్వాన్సు వుంది. మళ్ళా ఎలా ఇవ్వంసార్?" నిష్కర్షగా అన్నాడు పబ్లిషర్.

"వుంటే మీకేం నష్టం? పుస్తకాలు వ్రాసి యిస్తూనే వున్నానుగా?"

"ఔననుకోండి. కానీ డబ్బు ముందే పెట్టుబడి పెట్టడం మాటలు కాదు. అందులోనూ రెండు తుఫానుల తాకిడికి పంటలు నాశనమై జనం అల్లల్లాడుతున్న ఈ రోజుల్లో పుస్తకాలెవరు కొంటారు చెప్పండి. మా అమ్మకం సన్నగిల్లింది ఈ మధ్య."

"మీరు చెప్పేది మామూలు కథల పుస్తకాల విషయంలో కావచ్చు. స్కూలు కాలేజీ గైడ్స్ స్టూడెంట్సందరూ తప్పని సరిగా కొంటారు!"

తెలివి తక్కువ వాడిని చూచినట్టు చూచి నవ్వేశాడు పబ్లిషర్.

"ఎక్కడ పాతకాలపు మనుషులండీ బాబు మీరు? ఈ రోజుల్లో గొప్ప బీదా తారతమ్యం లేకుండా ప్రతి గృహిణికీ కథల పుస్తకాలు కావాలి. ప్రతివాడికీ సినిమా కావాలి. వాటికున్న గిరాకీ ఇక దేనికుంది చెప్పండి. ఇదే గనుక మీరు నవల రాసి పారేశారంటే, మీరడక్కుండానే ఇవ్వనూ?"

నవలలు వ్రాసేవాళ్ళతో మరో ఫక్కీలో బేరాలూ, మోసాలూ జరుగుతాయని తెలుసు రమణకు.

డబ్బుయిచ్చేవాడికి అడిగేవాడు లోకువ.

తనవల్ల ఆ పబ్లిషర్ ఎంత లాభాలు గడించిందీ తనకు తెలుసు. అయితేనేం? ఇంకా డబ్బు సంపాదించాలనే యావే కాని, అందుకు కారణ భూతుడైన కృతి కర్తకు కూడా న్యాయమైన మొత్తం యివ్వాలనే సత్చింతన లేదు.

అవసరం తనది.

ముష్టి ఇస్తూన్నట్లుగా గీసి గీసి రెండు వేలు ఇచ్చి, నాలుగు పుస్తకాలు వ్రాసి ఇవ్వటానికి అగ్రిమెంటు వ్రాయించు కున్నాడు.

"ఈ డబ్బుతో బంగారమే కొననా, బట్టలే కొననా, వేడుకే జరపనా? మరీ ఇలా గీసి గీసి తెస్తే ఎలారా అబ్బాయి?" నిరశిస్తూ అడిగింది తల్లి.

"అమ్మా! శక్తివంచనలేకుండా ప్రయత్నించి దొరికినంతవరకూ తెచ్చాను. ఇక నావల్ల కాదు."

"అలాగంటే ఎలా నాయనా? మన కష్టాలు మనకుండేవే. ఆడపిల్లలకు అచ్చటా ముచ్చటా తీర్చకపోతే ఎలా?"

అప్పుడే సుగుణ ముక్కు చీది, కళ్ళు తుడుచుకోవడం ప్రారంభించింది.

"ఆడవాళ్ళం—పుట్టింటి పెట్టుపోతల మీద ఆ మాత్రం ఆశలు లేకుండా వుంటామా? ఇది మా అత్తారిముందు తల ఒంపులు కాదూ?"

"ఏమీకాదు. వున్నంతలో సరిపెట్టుకోవాలి" శాంతంగా నచ్చజెప్పబోయాడు.

"చాల్లే." ఈసడించింది సుగుణ. "మా తోటికోడళ్లు పుట్టిళ్ళనుండి ఎన్నెన్ని తెచ్చుకుంటారో తెలుసా? పెళ్ళైతే నీ పెళ్ళాం తెచ్చుకోవడం చూచివుండేవాడివి. పెళ్ళికాక నీకు పద్ధతులు తెలియవు!"

చెప్పుతో కొట్టినా ఈ ఈసటెల పోటులంత బాధ కలగదేమో?

తనకంటె చిన్నది—తన కష్టసుఖాలన్నిటినీ కళ్ళతో చూస్తూన్న తోడబుట్టినది—తనను అంత నిబ్బరంగా నిస్సంకోచంగా విమర్శించగలదని అతడేనాడూ అనుకోలేదు.

కొన్ని నిముషాలు మతిపోయినట్టు చూచాడు.

"నాకు పెళ్ళి అయివుంటే రాజూ, రంగడిలాగే నీకు ఒక్కపైసా దక్కనీయక పోదునని తెలుసా?" అన్నాడు సూటిగా చూస్తూ.

"మాటకిముందు ఇదొకటి. నాగురించి పెళ్ళి త్యాగం చేసినట్లుగా గొప్పమాటలు!" కళ్ళు తుడుచుకుంటూ, కాళ్ళు తప తపా నేలన కొట్టుకుంటూ నిష్క్రమించింది సుగుణ.

'తాటాకుల పాకలో బ్రతుకుతూ, తనువంతా ధారపోసి సంపాదించి తెచ్చినా వీళ్ళకు తృప్తిలేదేం?'

పాకలో ఒక్కడూ మిగిలిన రమణ నిస్సహాయంగా నిట్టూర్చాడు.

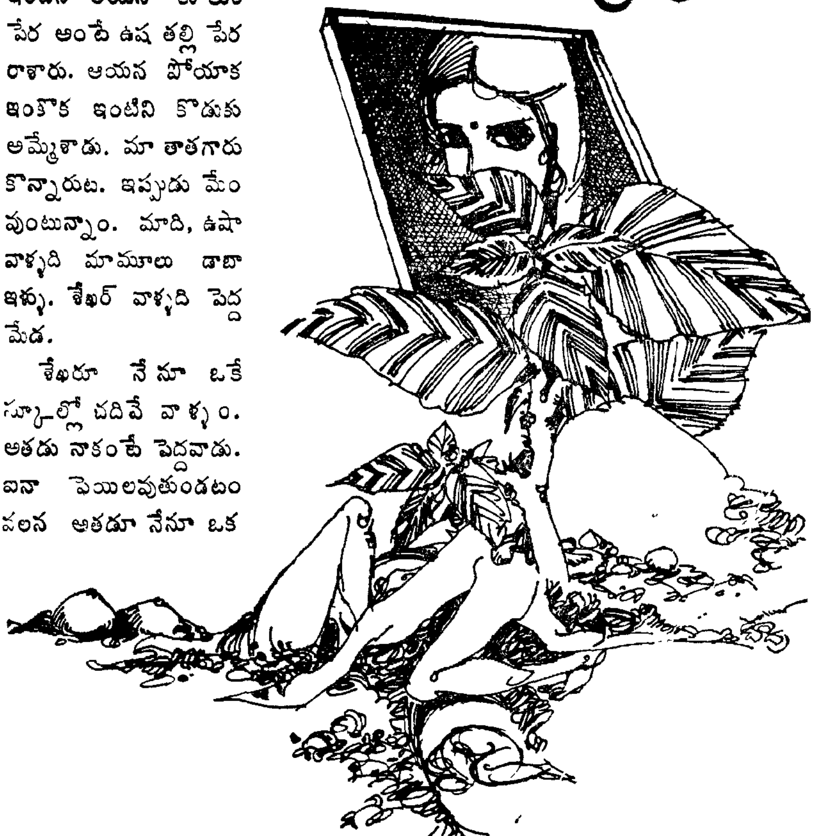
తన సరదాలూ, వేడుకలూ వదలుకొని ఇతరుల సరదాలూ సంతసాలకై శ్రమ నంతా ధారపోస్తూన్నాడు. సాధ్యమైనంత తక్కువ ఖర్చులో యోగివలె బ్రతుకుతున్నాడు. ఇంతకంటె ఏంచేయాలి? ఎవరు మాత్రం ఏం చేయగలరు?

(సశేషం)

మా ఇల్లు ఉషావాళ్ళింటికీ, శేఖర్ వాళ్ళింటికీ మధ్యన వుంది. ఒకప్పుడు వరసగా వున్న ఆ మూడిళ్ళూ శేఖర్ తాతగారి వేనుట. ఒక ఇంటిని ఆయన కూతురి పేర అంటే ఉష తల్లి పేర రాశారు. ఆయన పోయాక ఇంకొక ఇంటిని కొడుకు అమ్మేశాడు. మా తాతగారు కొన్నారుట. ఇప్పుడు మేం వుంటున్నాం. మాది, ఉషా వాళ్ళది మామూలు డాబా ఇళ్ళు. శేఖర్ వాళ్ళది పెద్ద మేడ.

శేఖరూ నేనూ ఒకే స్కూల్లో చదివే వాళ్ళం. అతడు నాకంటే పెద్దవాడు. ఐనా ఫెయిలవుతుండటం వలన అతడూ నేనూ ఒక

అరవింద
మోదుగుపూలు

క్లాసు అయ్యాం. శేఖర్ వాళ్ళ బంధువులైనా ఉష మా ఇంటికే ఎక్కువ వచ్చేది. నాతోనూ అక్కయ్యలతో కూడా స్నేహంగా వుండేది. ఉష బాగుంటుందని అందరూ అనేవారు. ఉష చాలామంది ఆడపిల్లలకంటె చక్కనిదని, మెడిసిన్ చదవటానికి వాల్తేరు వెళ్ళి సెలవలకి యింటికి వచ్చినప్పుడు తెలిసింది నాకు.

శేఖర్ కూడా డొనేషన్ కట్టి కాకినాడ మెడికల్ కాలేజీలో చేరాడు.

"ఎట్లాగో డాక్టర్ అనిపించుకుంటే...." అన్నాడు వాళ్ళ నాన్న.

సాయంత్రం అక్కయ్య. ఉష జాజి పందిరి దగ్గర పూలు కోసుకుంటున్నారు.

ఆరునెలల తరవాత ఉషని చూస్తుంటే "ఎవ్వరీ సుందరాంగి! ఎక్కడదీ మెరుపుతీగ!" అనిపించింది.

తనని చూస్తుంటే చాలు అనిపించింది. ఏదో సంతోషం. పరవశత్వం. పలకరించాను. ఉష కళ్ళు తిప్పుతూ మాట్లాడుతుంటే పిచ్చివాడిలాగ చూస్తూ వుండిపోయాను. ఉష కూడా నన్ను పరిశీలించి చూసి

"పొడుగయ్యావు" అంది.

"అంతేనా!" అన్నాను.

"మరి!" అంది.

నేనూ ఉషా పూలు కోస్తున్నాము. అక్కయ్య వరండాలో కూచుని మాల కడుతోంది.

"నువ్వు చాలా మారిపోయావు. తెరి హుస్న్‌కి క్యాతారీఫు కరూ . అని పాడాలనిపిస్తోంది" అన్నాను.

"ఐతే పాడు" అంది.

"తెరిహుస్న్‌కి క్యాతారీఫుకరూ...కుఛ్ కహెతె హువే డర్ లగ్‌తా హై కహీ! భూల్‌సె ఏన సమజ్‌లేనా కెమైతుమ్‌సె మొహబ్బత్ కర్‌తాహూ" పాడాను.

ఉష కిలకిలా నవ్వింది. ఆ మాత్రం హిందీ ఉషకి అర్థమవుతుంది. స్కూల్లో కొంచెం చదివింది. హిందీ సినిమాలు చూస్తుంటుంది.

అనుకోకుండా నా మనసులో మాటకి ఆ పాట అర్థం సరిపోయింది.

నీ అందాన్ని ఏమని వర్ణించనూ!

ఏమనటానికీ భయం వేస్తోంది.

నేను నిన్ను ప్రేమిస్తున్నాననుకుని పొరపడకు!

ఉష అంటే నాకిష్టంవుంది. ఆకర్షణ వుంది. ఉష నాలో ఎన్నో ఆశలు రేపుతోంది. కానీ ఇప్పటినుంచే పెళ్ళిగురించి ఆలోచించి బాధపడదలుచుకోలేదు. ఏ వయసులో చెయ్యాల్సిన విధులు ఆ వయసులో పాటించాలి. ఇది బాగా చదువుకుని వృద్ధిలోకి రావలసిన సమయం. బాగా చదువుకుని మంచి డాక్టర్నైతే అనుభవించే కాలమంతా ముందువుంది. అప్పుడు పెళ్ళి. అప్పటిదాకా ఉష ఆగుతుందా నా కోసం? ఆగితే అంతకంటె ఆనందం వుండదు. అప్పుడు పరిస్థితులెట్లా ఉంటాయో!

మర్నాడు మధ్యాహ్నం ఉషా వాళ్ళింటికి వెళ్ళాను. అట్లాగ వెళ్ళటం నా కలవాటే. వాళ్ళ హాలులో ఉయ్యాల వుంటుంది. ఆ బల్లమీద కూచోటం నాకు అలవాటు. వెళ్ళి అక్కడ కూచున్నాను. ఉష కనిపించలేదు. ఉషా వాళ్ళమ్మా, ఇంకొక పెద్దావిడా అక్కడ కూచుని కబుర్లాడుకుంటున్నారు. వాళ్ళమ్మ పిలిస్తే చేతిలో తను చదువుతున్న నవల పట్టుకుని వచ్చింది ఉష.

వంటింట్లో వాళ్ళ వదిన బజ్జీలు చేస్తోంది. పళ్ళాలలో అందరికీ యిచ్చి వెళ్ళింది.

"స్కూలెప్పుడూ" అన్నాను బజ్జీలు తింటూ.

"పరీక్ష మళ్ళీ తన్నేసింది. స్కూలికి బైబై చెప్పేశాను. మెట్రిక్‌కి కట్టమన్నారు నాన్న" అంది.

"ట్యూషన్ ఉందా? శ్రద్ధగా చదువు తున్నావా మరి?" అనడిగాను.

"ఆ. చాలా శ్రద్ధగా ఇవి . చదువు తున్నా" అంటూ నవల చూపించింది.

నా కెందుకో చివుక్కుమనిపించింది... చదువును నిర్లక్ష్యం చెయ్యటం.

"బజ్జీలు బాగున్నాయి" అన్నాను.

ఇంకా తెస్తానని ఉష లోపలికి వెళ్ళింది. నా ధ్యాస పెద్దవాళ్ళ సంభాషణ వేపు మళ్ళింది.

"మా నాన్న నాకు ఇల్లు ఇచ్చాడని మహా అసూయ వాళ్ళకి. మా వదినకి అప్పటినుంచీ నా మీద కోపమే. అట్లాగని మా నాన్న వాళ్ళకేం తక్కువ చెయ్య లేదు. బోలెడంత ఆస్థి .. పొలాలన్నీ వాళ్ళవే." అంది అత్తయ్య.

ఉషా వాళ్ళమ్మని అత్తయ్య అనటం శేఖర్‌తోబాటు నాకూ అలవాటయింది.

"ఎంత ఆస్థి ఇచ్చినా ఏం లాభం! నిల బెట్టుకోవటం చేతకావాలి. కూచుని తింటుంటే గుళ్ళూ గోపురాలూకూడా కరిగి పోతాయి" అంది రెండో ఆవిడ.

ఉష బజ్జీలు తెచ్చింది. తింటూ ఇద్దరం ఆ సంభాషణ వింటున్నాం.

"రెండేళ్ళ క్రిందట ఒకసారి పేరం టంలో కలుసుకున్నాం రుక్మిణీ నేనూ.

మా ఉషని మీ శేఖర్‌కి చేసుకోండి వదినా అన్నాను సరదాకి. ఆవిడ సరదా కైనా అట్లాగే అనలేదు. వాడికి ఇప్పుడే పదివేలు ఇస్తామంటూ సంబంధాలొస్తు న్నాయి. మెడిసిన్ పూర్తయితేగానీ చెయ్యం. పాతికవేలు తెచ్చిన పిల్లే మా కోడలు అవుతుంది ... అంది." ఉషా వాళ్ళమ్మ అంది.

ఉష మెల్లిగా నా చెయ్యి గిల్లి

"నువ్వూ అంతేనా డాక్టరూ!" అంది.

"ఇప్పుడు నేనా విషయం ఆలోచిం చటం లేదు. ఇంకా చిన్నవాళ్ళమేకదూ" అన్నాను.

* * *

ఇంకొక ఏడాది అట్లాగే మార్పు లేకుండా గడిచిపోయింది.

మెడిసిన్ మూడవ సంవత్సరంలో ఉండగా అతడి ప్రవర్తన బాగుండలేదని శేఖరాన్ని కాలేజీలోంచి తీసేశారు. హాస్పి టల్ నర్సులతో స్నేహాలున్నాయిట. తాగటం అలవాటైందిట. అతడి అసభ్య ప్రవర్తన గురించి కాలేజీకి కంప్లెయింట్స్ వెళ్ళాయి. వార్నింగులిచ్చినా లక్ష్యపెట్ట లేదు శేఖర్. మధ్యలోనే చదువు ఆపేసి ఇంటికి వచ్చేశాడుట.

ఆ ఏడాది గడిచాక నేను వెళ్ళాను. అప్పుడు తెలిశాయి జరిగిన సంగతులన్నీ.

సాయంత్రం జాజిపూలు కోసుకోటానికి ఉష వస్తుందేమో ననుకున్నాను.

రాలేదు. చూసి చూసి నేనే వాళ్ళింటికి వెళ్ళాను.

మామూలుగా ఉయ్యాల బల్లమీద కూచున్నాను.

ఉష పక్కగదిలోంచి వచ్చింది. పడు కుని లేచినట్లుంది.

"సాయంత్రం వేళ కూడా ఏమిటే ఆ పడక! లక్షణంగా తల దువ్వుకోక!" అంటూ కోప్పడింది అత్తయ్య.

ఉష నవ్వేసి తనూ కూర్చుంది ఉయ్యాల బల్లమీద.

క్రిందటిసారి చూసినప్పటికంటె కూడా బాగుంది ఉష అనుకున్నాను.

ఎవరో పనికుర్రాడు పొట్లంతో పూలు తెచ్చి ఇచ్చాడు ఉషకి. పొట్లం విప్పి వాసన చూస్తోంది ఉష. పూలు అప్పుడే విచ్చుకుంటున్నాయి. ఒక్కసారిగా మత్తు కలిగేలా పరిమళం వీచింది.

"ఇప్పుడు రుక్మిణమ్మొదినకి మామీద ప్రేమ పొంగి పోతోందిలే. మా శేఖర్‌కి మీ ఉషని ఇవ్వండి అంటూ కబురుచేసింది. కట్నం అవసరం లేదుట.

చదువు మానేసి వొచ్చాడుకదూ. ఇంక కట్నం ఎవరిస్తారు? పిల్ల బంగారుబొమ్మలా కనిపిస్తుంటే ఆశపడుతున్నారు కానీ ఇక్కడ ఇవ్వటానికి ఎవరూ సిద్ధంగా లేరు. కట్నం ఇచ్చి ఉద్యోగస్థుడికే ఇస్తాం" అంది అత్తయ్య.

"చాల్లే అమ్మా" అంది ఉష.

"బానే. నువ్వూరుకో. ఎప్పుడూ మా ఇంటికి వచ్చేది కాదు. వీధిలో ఎదురైతే పలకరించేదికాదు. ఇప్పుడు కొడుకుని పంపిస్తోంది మా ఇంటికి. కోడలికి అంటూ రోజూ పూలు పంపిస్తోంది" అంది.

ఉష మెల్లగా నాకు వినిపించేలాగ అంది

"పూలు అత్తయ్య పంపటం లేదు. శేఖరే పంపిస్తున్నాడు."

అత్తయ్య లోపలికి వెళ్ళింది పనులు చూసుకోటానికి. ఉష దారం తెచ్చుకుని పూలు మాల కడుతోంది. ఆ వికసిత వదనాన్ని చూస్తున్నాను. చటుక్కున గుర్తొచ్చింది.

"మెట్రిక్ అయిందా?" అనడిగాను.

"ఇంకేం చదువులే!" అంటూ తమాషాగా నవ్వింది.

"చదువుకునే వయసులో చదువుకోవాలి."

"ఆఁ ప్రేమలేఖలు చదువుకునే వయసు" అంది.

నాకు కొంచెం సిగ్గు వేసింది.

"అమ్మకి నాన్నకి ఇష్టంలేదు కానీ శేఖర్ నన్నే చేసుకుంటానంటున్నాడు."

"నీ కిష్టమేనా?" ఆత్రంగా అడిగాను.

"నన్ను అట్లాగడగడానికి నీకు సిగ్గెయ్యటం లేదూ" అంది నా కళ్ళలోకి చూస్తూ.

"నువ్వే చెప్తున్నావు" అన్నాను.

"ఇష్టమో అయిష్టమో నాకు తెలీదు. అతడు నాకు కావాలి." అంది ఎటో చూస్తూ.

అత్తయ్య నాకు కాఫీ ఇచ్చి వెళ్ళింది. తాగుతున్నాను. ఉష లోపలికి వెళ్ళి మొహం కడుక్కుని జడ అల్లుకుని పూలు పెట్టుకుని వచ్చింది.

ఉయ్యాలగొలుసు పట్టుకుని నుంచుంది.

"ఎందుకట్లాగ చూస్తున్నావ్. నాకు దిష్టి తగులుతుంది" అంది నవ్వుతూ.

"శేఖరాన్ని ప్రేమిస్తున్నావా?" అనడిగాను బాధ నణుచుకుంటూ.

"ఇటురా." అంది గదిలోకి నడుస్తూ.

కప్పుపెట్టి ఉష వెనకాలే వెళ్ళాను. అల్మైరా తెరిచి చీర మడతల్లోంచి కవర్లు తీసింది.

"చూడు ఇవన్నీ. శేఖర్ రాసిన ప్రేమలేఖలు" అంది.

ఊళ్ళోనే ఉండి ఇవన్నీ రాస్తున్నాడు. ముళ్ళకంపలా అనిపించి ముట్టుకోలేక పోయాను. ఏమి రాశాడో అనే కుతూహలం కంటె ఏం రాస్తాడులే అనే జుగుప్స ఎక్కువగా ఉంది. అక్కడ భాగవతం

అయింది. ఇక్కడ భారతం మొదలు పెట్టాడు కాబోలు. వొళ్లు మండిపోతోంది.

"ఒకరోజు తనే ముందర మా ఇంటికి వచ్చాడు. పెద్దవాళ్ళ పంతాలూ పట్టింపులూ తనకి లేవన్నాడు. నవలలు చదువుతావా నా దగ్గర చాలా ఉన్నాయి పంపుతా నన్నాడు. ఉత్తరాలు రాసి గోపిచేత పంపి స్తాడు. నన్ను పెళ్ళి చేసుకుంటాడుట. నేను లేకపోతే బతకలేడుట. కట్నం వద్దుట. నేనే పది లక్షలు చేస్తానుట."

వాడికి ఆడపిల్లల్ని వలలో వెయ్యటం బాగా తెలుసు.

"ఐతే నీకూ ఇష్టమే."

"అమ్మా వాళ్ళకి ఇష్టం లేదు. అందు కని నేనేమీ అనుకోలేదు. ఇష్టమూ లేదు అయిష్టమూ లేదు. కానీ ఆరోజు పేరంటా నికి వెళ్ళి వస్తుంటే శేఖర్ పిలిచాడు. వెళ్ళాను." అని ఆగింది. తరవాత ఏమ యిందీ ఎట్లా చెప్పాలో ఆలోచిస్తున్న ట్లుంది.

"అత్తయ్య గుడికి వెళ్ళిందిట. ఏవో పూజలు చేయిస్తోందిట. కూచోమని రికా ర్డులు పెట్టాడు. కాఫీ చేయించి తెచ్చాడు. తాగాక వెడతానన్నాను. వెళ్ళనివ్వలేదు. గుమ్మానికి అడ్డునుంచున్నాడు. కౌగిలించు కున్నాడు. ముద్దుపెట్టుకున్నాడు. అప్పుడు చుట్టూచూశాను. దగ్గర్లో ఎవరూ లేరు. తలుపులు వేసి ఉన్నాయ్. అతణ్ని తోసే శాను. రక్కాను. కానీ శేఖర్ విడిచిపెట్ట లేదు. నవ్వేశాడు. తరవాత .... నాకే మయిందో తెలీదు. నీకూ తెలుసు శేఖర్ బాగుంటాడు. చక్కగా నవ్వుతాడు.

అట్లాగే మాట్లాడతాడు. అతడినేమీ అనలేకపోయాను. ఇప్పుడు చెప్పు. నేను శేఖర్ని పెళ్ళిచేసుకోవాలా వద్దా? ఉత్తరాలు రాస్తున్నాడు. మా ఇంటికి వస్తున్నాడు. పెళ్ళి చేసుకుంటా నంటున్నాడు....

పుస్తకాల భాషలో నేను పవిత్రురాల్ని కాదు."

నాకంత కోపం వస్తోంది. ఉష అంత చల్లగా ఎట్లా చెప్పగలుగుతోంది!

పుస్తకాల భాష వేరూ, జీవితం వేరూనా?

"నాకు స్నేహితులెవరూ లేరు. నాకేం తెలియటం లేదు. పాపం శేఖర్... మంచి వాడు. నేనంటే ప్రాణం.... ప్రేమ."

ప్రాణం! ప్రేమ! కళ్ళకి పొరలు గమ్మితే కోతికూడా రంభలాగే ఉంటుంది.

చాలా అందగాడు, చాలా మంచివాడు దొరికాడు.

"ఐతే ఇంకేం చేసుకో" అన్నాను కసిగా.

* * *

అప్పుడప్పుడు కాదు, ఉష తరచూ గుర్తువచ్చేది.

శేఖర్ ఉషని నిజంగానే ప్రేమించాడేమో! పెళ్ళి చేసుకుంటే ఇద్దరూ సుఖంగా ఉంటారేమో అనుకునేవాడిని.

శేఖర్ పెళ్ళయ్యాక కుదురుగా ఉంటాడా! పరాయి ఆడవాళ్ళ వెంట తిరుగుతూ ఉషని ఏడిపిస్తాడా అనుకునేవాడిని. బాధపడేవాడిని.

శుభలేఖ వచ్చింది. ఉషకి శేఖర్‌తో పెళ్ళి. చివరికి తల్లిదండ్రుల్ని ఒప్పించి ఉంటుంది. లేకపోతే నెల తప్పటంలాంటి దేమైనా జరిగిందా? పెళ్ళికి వెళ్ళాలనిపించ లేదు. పరీక్షలు దగ్గిరికివస్తున్నాయి. తీరికా లేదు. గ్రీటింగ్సు పంపాను.

శేఖర్ సంసారంచేస్తున్నాడు హాయిగా ఉషతో.

నేనింకా ఇట్లాగే ఉన్నాను. పరీక్షలనీ చదువనీ బ్రహ్మచర్యం పాటిస్తున్నాను.

నాకూ శేఖర్‌లాగ ఆస్థి మేడలూ ఉంటే....

ఆస్థి ఉంటే కష్టపడి చదవ నవసరం లేదు. ఉద్యోగమూ అక్కర్లేదు. పెళ్ళి చేసుకుని హాయిగా నిశ్చింతగా బతికెయ్యొచ్చు.

మాకు అంత ఆస్థి లేదు. చదవక తప్పదు. ఉద్యోగమూ తప్పదు. తరవాతే పెళ్ళి ఆలోచన అని సరిపెట్టుకున్నాను. అప్పటిదాకా శేఖర్ అదృష్టం నన్నెప్పుడూ బాధించలేదు.

సెలవలకి ఇంటికి వెళ్ళాను. ఉష వాళ్ళింట్లో లేదు. శేఖర్ ఇంట్లో వుంది. వాళ్ళింటికి వెళ్ళాను. ఉషని చూడటానికి శేఖర్ ఇంటికి వెళ్ళటం కొత్తగా వుంది.

ఉష ఇంకా అందంగా ఉంది. ఆశ్చర్యం వేసింది. నేను చిన్నప్పటినుంచీ చూస్తున్న ఉషే. ఎక్కడనుంచీ వచ్చిందీ అందం! లోపలినుంచా పైనుంచా?

పెళ్ళి, ప్రేమా కొత్త అందాల్ని సమకూరుస్తాయి కాబోలు. ఇంట్లోకూడా జార్జెట్ చీర కట్టుకుంది. హిందీ సినిమా స్టార్‌లాగుంది. రుక్మిణి పిన్నికూడా బాగా గారాబం చేస్తోంది.

పెళ్ళిలో తీసిన ఫోటోలు చూపించారు. ఇద్దరూ ఆనందంగా.

"మేడ్ ఫర్ ఈచ్ అదర్" అన్నట్లుగా ఉన్నారు ఆ పోజులూ, నవ్వులూ.

నా గుండెలో అసూయ మొదటిసారి కలిగింది

నేనూ ఉద్యోగం రాగానే ఉషలాంటి అందగత్తెని చేసుకోవాలి

అందం అనుభవించని జన్మ వృథా అనుకున్నాను

ఫలహారం కాఫీ అయ్యాయి.

"ఇవాళ ఎక్కడికి వెడదాం?" అంది ఉష.

"ఎక్కడికి రమ్మంటే అక్కడికి వస్తా. నువ్వు ఎక్కడ వుంటే అక్కడ స్వర్గం. నీవెంటే వుంటుంది ఆనందం. ఇంట్లోనే వుంటే ఇంకా వైభోగం" అన్నాడు.

"రవి వింటున్నాడు. ఏమిటా మాటలూ" అంది ఉష విరగబడి నవ్వుతూనే.

"ఏం? వాడికేం తెలీదా? పోనీ తెలుసుకుంటాడు తెలుసుకోపోతే వాడికే నష్టం. వాడేం కోల్పోతున్నాడో వాడికే తెలీదు"

వీడు తాగలేదుకదా అనుకున్నాను వాడి మీద కోపమూ వచ్చింది

నామీద నాకు జాలికూడా వేసింది. అక్కడ వుండాలనిపించలేదు.

"ఎక్కడికి వెడతారో వెళ్ళండి" అని వచ్చేశాను.

మర్నాడు మళ్ళీ వెళ్ళాను. అయిష్టంతో బా టదొక ఆకర్షణ.

సాయంత్రమయింది. ఇంకా గది తలుపులు వేసి వున్నాయ్.

తమసోమా జ్యోతిర్గమయా...

ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో ప్రస్తుతం 3,500 వున్నత పాఠశాలలు వున్నాయి. పాఠశాల విద్యాబోధనకు 1977-78 బడ్జెట్‌లో రు. 43.67 కోట్ల భారీ మొత్తాన్ని కేటాయించారు. రాష్ట్రంలోని మూడు నివాసిత పాఠశాలలు గత సంవత్సరం తమ విద్యార్థులందరూ మొదటి శ్రేణిలో ఉత్తీర్ణులు కావడంతో మనకు గర్వ కారణమైనాయి.

గత సంవత్సరం (1976-77) లో మొదటి తరగతి నుండి ఆరవ తరగతి వరకు రు. 0.90 లక్షల బాలబాలికలు రాష్ట్రంలోని పాఠశాలల్లో కొత్తగా చేరారు.

రాష్ట్రంలోని నిరక్షరాస్యుల కోసం రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఒక బృహత్తర పథకాన్ని ప్రారంభించింది.

మన యువతరం చీకటి నుండి వెలుగులోకి, అజ్ఞానం నుండి విజ్ఞానం వైపు పయనిస్తున్నది.

డైరెక్టరు,

సమాచార, పౌరసంబంధ శాఖ, ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం

హైదరాబాదు.

18/77-78

"ఇంకా లేవలేదు" అంది పిన్ని నవ్వుతూ.

"వాడికేం చదువా ఉద్యోగమా? పనా పాటా? తెలిపిన కాలక్షేపం అదొకటే!" అనుకున్నాను. నిరసనలో అసూయకూడా వుంది. తరవాత పదిరోజులున్నా వాళ్ళింటికి వెళ్ళలేదు.

* * *

మెడిసిన్ పూర్తయింది. ఏడాది తర్వాత వెడుతున్నాను.

నాన్నగారు ఉత్తరాలలో క్షేమం తప్ప సంగతులు రాయరు.

ఉష ఎట్లాగుంది? ఈ పాటికి ఒక కూతురో కొడుకో పుట్టి వుంటారు.

తల్లి ఐన ఉష ఎట్లా వుందో! ఇంకా కొత్త అందాలు వస్తాయా? మాతృత్వం స్త్రీకి నిండుతనం ఇస్తుంది అంటారు. కొత్త కుతూహలం ఉషంటే.

"పిన్నిగారింట్లో అంతా కులాసా!" అనడిగాను అమ్మని భోజనం చేస్తున్నప్పుడు.

"ఆ, అంతా బాగానే వున్నారు. పాపం ఉషకే వరసగా రెండుసార్లు ఎబార్షనయింది. రుక్మిణమ్మ మనవడో అని కలవరించి నిరాశపడిపోతోంది" అంది అమ్మ.

ఉషని చూడటానికి వెళ్ళాలనిపించటం లేదు. మళ్ళీ వెళ్ళాలనీ ఉంది. అట్లాగ ఆలోచిస్తుంటే దీపాలవేళయింది. అప్పుడు వెళ్ళాను.

పిన్ని గుడికి బయలుదేరుతోంది. హరి కథ వుందిట.

"శేఖర్ అట్లాగ సెంటర్‌కి వెళ్ళాడు! ఉష వుంది. వెళ్ళు" అని రిక్షా ఎక్కి వెళ్ళింది పిన్ని.

ఉష కింద కనిపించలేదు. పైన వాళ్ళ గదిలో వుంటుందని మెట్లు ఎక్కుతుంటే గుండె వేగంగా కొట్టుకుంది. అమ్మచెప్పిన మాటల్ని బట్టి .. ఉష ఎట్లా వుందో అనుకున్నాను. ఓదార్చాలా? ఆరోగ్యం ఎట్లాగుందో? డాక్టరుగా ఏమైనా సలహా ఇవ్వగలనా అని ఆలోచిస్తూ గదిలో అడుగు పెట్టాను.

"రా, రవీ" అంది ఉష సంతోషంగా.

అక్కడ ఉన్న సోఫాలోకూర్చున్నాను. ఉష మంచంమీద కూచునివుంది.

"శేఖర్ ఏడీ?" అనడిగాను ఉషని చూస్తూ.

అందమైన వాలుజడలో మల్లెలమాల. కళ్ళనిండా కాటుక, తెల్లని ఇస్త్రీ చీర.

"ఆయనా! ఎక్కడికి వెడతారు? ఇక్కడికే వస్తారు." అంది.

ఏమంటోందో నాకు సమంగా అర్థం కాలేదు. కళ్ళలోకి చూశాను.

కాటుక నన్ను వెక్కిరించింది. కళ్ళలో ఏముందో కనబడకుండా పూసిన మసి.

"అంతా కులాసా . నువ్వు ...." అంటున్నాను.

"నేనూ...చాలా కులాసాగావున్నాను. హహహాహా" ఉష నవ్వుతోంది.

ఆ నవ్వు అసహజంగా వుందనిపించింది. అటే చూస్తున్నాను .

"నీ చదువైంది. ఇంక పెళ్ళి చేసుకుంటావేమో!హి ..హిహి"మళ్ళీ నవ్వు.

"చదువైంది. ఉద్యోగం రావాలి" అన్నాను .

" నీకేమిటి, డాక్టర్‌వి. డాక్టర్‌కి అన్ని

చిక్కని చీకటిలో చక్కని చంద్రుడు

అన్ని యితర రంగాలలో వలెనే ఆంధ్రప్రదేశ్ విద్యుదుత్పాదనలో, గ్రామీణ విద్యుద్దీకరణ పథకాల అమలులో అద్వితీయమైన అభివృద్ధి సాధించింది.

ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో యీనాడు 27.221 గ్రామాలు వెలుగులు విరజిమ్ము తున్నాయి. కొత్తగూడెం విద్యుచ్ఛక్తి కేంద్రం 110 మెగావాట్లు మొదటి యూనిటు యిటీవల పని ప్రారంభించడంతో మన రాష్ట్రం విద్యుదుత్పాదన శక్తి యిప్పుడు 1226 మెగావాట్లకు పెరిగింది.

నాగార్జున, శ్రీశైలం జలవిద్యుచ్ఛక్తి పథకాల అమలుకు సోవియట్ రష్యా నుండి ఆర్థిక సహాయం లభిస్తోంది.

డైరెక్టరు,

సమాచార, పౌరసంబంధ శాఖ, ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వ

హైదరాబాదు.

19/77-78

జబ్బులూ తెలుస్తాయా?"

"తెలుస్తాయి. ఎట్లాంటి జబ్బా " అంటున్నాను.

"ఇంత సంతోషంగావున్నామా .నా కెందుకో అ స్తమానం ఏడుపు వస్తుంది "

"ఏమిటి ఉషా! ఏమైంది!" భుజం పట్టుకుని కుదిపాను. తలెత్తింది.

"నాకా! ఏమీ కాలేదు. తమాషాగా లేదూ హి హి . హి ..." నవ్వుతోంది మళ్ళీ.

"ఉషా!" గద్దించాను.

వెంటనే విరుచుకుపడినట్లు పక్కమీద పడింది ఉష. ఫిట్ అని తెలుస్తోంది.

అక్కడే కూజాలోవున్న నీళ్ళు చల్లాను. రెండు నిముషాలకి తేరుకుంది.

మెట్లుదిగి వెళ్ళి వంటావిడని పిలిచి చెప్పాను.

"ఈ మధ్య అంతే నాయనా. అన్నీ వున్నా అనుభవించే అదృష్టం లేదు" అంటూ హార్లిక్సు కలిపియిచ్చింది. ఉషకి తాగించాను. తాగాక స్వస్థకుని పడుకుంది. నీరసంగా పడుకున్న ఉషని పరికించి చూశాను ఉష దగ్గరగా ఏడాదినుంచి అనారోగ్యంగా వుంది ఐనా ఆ అందం కొంచెం కూడా తగ్గలేదు ఇదేం జబ్బు!

"నాకేమన్నా మందిస్తావా?" అంది ఉష కొంచెం సేపటికి కళ్ళు తెరిచి చూస్తూ. అదొక కొంటె నవ్వు. ఛాలెంజ్ చేస్తున్నట్లుంది.

"ఇస్తాను. సరిగ్గాచెప్పు."

"నువ్వేం చెప్తావ్. నేను చెప్తాను విను" అంది.

"నిన్ను కొడతారా ఉషా" అడిగాను

"కొట్టడమంటే చేత్తో, లాఠీతో కొట్టడమా! ఊహూ. నువ్వంటే ప్రేమ. నా ప్రాణం నువ్వు అంటాడు. నేను యింక అతడేం చెప్తే అదిచేస్తాను. ఇంకాకొట్టడమెందుకూ? నీ మంచికే చెప్తున్నాను. నీ భార్యను మరీ ఎక్కువగా ప్రేమించకు రవీ" అంది.

సంస్కారం లేనివాళ్ళు 'ప్రేమ' అని దేన్ని అంటారో అర్థమయింది. జాలి వేసింది. ఐనా ఉషకి ధైర్యం చెప్పాలనిపించింది.

"పిల్లలు లేరని దిగులుట మీ అందరికీ. పెళ్ళి అయి ఎన్నాళ్ళయిందనీ! యింకా రెండేళ్ళు కాలేదు . " అంటున్నాను. ఉష లేచికూర్చుంది

"నిజం తెలేటానికి ఎన్నాళ్ళో అవసరంలేదు. ఇంక నాకు పిల్లలు పుట్టరు రవీ. క్రోటన్సు మొక్కలు ఏపుగా పెరుగుతాయితప్ప పూలు పుయ్యవు. కాయలు కాయవు. మా ప్రేమకి అవన్నీ అడ్డు రాకూడదు రవీ. ఇంక ఆయన వస్తారు. నేను ఇట్లాగ పడుకుంటే "నా మీద ప్రేమలేదా?" అంటారు.

ఇంక వెళ్ళిరా రవీ పూలు నలిగిపోయాయి. మళ్ళీ దండ గుచ్చుకోవాలి. వేశ్యలు ఉండకూడదని ఎవరన్నారో మూర్ఖులు! పిల్లలతో ఇల్లాళ్ళు హాయిగా బతకాలంటే వేశ్యలుండాలి. తెలిసిందా? వెళ్ళిరా. నాకు మంగు లేదు రవీ . ఏ మందూ అవసరం లేదు . ." అంది.

ఇంటికి వెళ్ళటానికి లేచాను.

ఉష సిన్నహాయంగా ఆ మాటలు అందని తెలుసు నాకు.

వివాహ వ్యవస్థ గురించి ఆలోచించటం మొదలుపెట్టాను. □□

ఏంచెయ్యమంటారు?

చెళ్లూరి సీతారాజేశ్వరరావు

ఆగస్టు 9.

ఆదివారం యివాళ. ప్రొద్దుటినుంచీ ముసురు. పెద్దగా వర్షం లేకపోయినా తుప్పర పడుతోంది. అంతా తడిసి వుండటంతో చిరాకుగావుంది. నా గదిలో కాలక్షేపం చేద్దామా అంటే దాన్ని పెద్దబావ ఆక్రమించాడు. ఇల్లంతా పిల్లలతో గోలగా వుంది అమ్మకి తెల్లవారు ఝామునుంచీ వంటింటిలో వూపిరి తిరగని పని. పిల్లల్ని కసురుకోవడంతో ఆమె ఎంత అలసటగా వుందో అర్థమైంది. ఏమిటో ఈ వేడుకలు అర్థం లేకుండా? ఆరోసారి కూడ బావకి బారసాలె మీద మోజే. నాన్న రిటైరయ్యారని తెలిసికూడ బావ గ్రహించలేదు. వేళాకోళంగా నేనంటే 'మీ నాన్నగారు రిటైరయినా నువ్వు సంపాదిస్తున్నావు కదా. ఇక అల్లుళ్ళ మర్యాద నీదే' అన్నాడు. మూర్ఖ మనిషి. ఇంట్లో తోచక తొమ్మిదిన్నరకి వేదాచలం రూంకెళ్ళాను. బ్రహ్మచారి గది పేకాట జనంతో విందుగావుంది. పన్నెండున్నర దాకా నేను చెయ్యి కలిపాను. ఈలోగా యింటి దగ్గర్నుంచి కబురు వచ్చింది.

దారిలో యింగ్లీషు హెడ్ పార్వతీశం కనిపించి "దాన్నేం చేశావు?" అనడిగారు.

"ఏం చెయ్యాలో మీరే చెప్పండి." అన్నాను ఎదురుగా. ఆయన ప్రశ్నతో నాలుగు రోజులనాటి సంగతి గుర్తువచ్చి మనస్సు చివుక్కుమంది. క్లాసు జరుగుతూండగా శ్రీహరి సెక్స్ అట్లాసు తన మిత్రులకి చూపించి గోలచేస్తున్నాడు. వార్నింగ్ యిచ్చాను. వృథా అయింది. శ్రీహరి వెటకారంగా మాట్లాడాడు. క్లాసుకి రావద్దని చెప్పేసాను. అది ప్రిన్సిపాల్ దగ్గరకెళ్ళింది. శ్రీహరి మినిస్టర్‌గారి గారాలపట్టి కనుక తప్పు తనదేనన్నట్లు మాట్లాడారు.

"గోడమీదబొమ్మలాతప్పుకోవాలోయ్ ఏదో క్లాసు అయిందనిపించి బయటికి రావడమే మనపని. అల్లరి మూకతో మనకెందుకోయ్?"

పార్వతీశంగారివల్ల వ్యవహారం బిగిసిపోయిందని తెలిసింది. నేను అపాలజీ యివ్వకపోతే సమ్మెచేస్తారుట. ఇంటికి వచ్చినా మనస్సు గందరగోళంగావుంది. ఉద్యోగంలో చేరిన నాలుగు నెలలకే అందరి నోట్లోకి వచ్చేశాను.

ఆగస్టు 10.

లేచేసరికి తొమ్మిదయింది. ఇవాళ కాలేజీ తెరుస్తారు. హడావిడిగా తయారయ్యాను. భోజనం చెయ్యాలనిపించ

లేదు. కాఫీ త్రాగి సైకిల్ ఎక్కాను.

డిపార్టుమెంటులోకి రాగానే అందరికళ్లు నా మీదేవున్నాయి. పేపరు తిరగవేస్తూ కూర్చున్నాను అందరూ తప్పు నాదేనన్నట్లు ఒప్పుకుని తీరాలన్నట్లు మాట్లాడుతున్నారు కాలం ఎంతగా మారిపోయింది? తప్పుచేసిన విద్యార్థిని గురువు దండించకూడదు.

ఇంతలో ప్రిన్సిపాల్‌గారి దగ్గర్నుంచి కబురువచ్చింది. ఆయన ప్రయివేటు గదిలో మేథమేటిక్స్ హెడ్ సత్యనారాయణ ఫిజిక్స్ లెక్చరర్ దామోదరంవున్నారు. వాళ్లు ఆయనగారి కుడిభుజాలు. ఆ యిరువురు ప్రక్కన లేనిదే ఏ విషయమూ పరిష్కరించలేడాయన.

"టేక్ యువర్‌సీట్ మిస్టర్ దినకర్.... శ్రీహరి చాలా పట్టుదలగా వున్నాడు. సమ్మెదాకా పోనివ్వడమెందుకు చెప్పు? అపాలజీ రాసేయ్ గొడవ తప్పుతుంది. వాళ్లది బాధ్యత తెలియని వయస్సు. మనమే దిగి రావాలోయ్!" దామోదరం అన్నాడు.

"అపాలజీ అంటే శిక్ష. దేనికి? నా నేరం ఏమిటో చెప్పండి సార్? ఇది జరిగాక యిక నా పరువుంటుందా? క్లాసులో పిల్లలకి పాఠాలు చెప్పగలనా? ఉపాధ్యాయుడి పరువుకంటె విద్యార్థి పట్టుదలే ముఖ్యమా సార్?"

"ఈ వాదాలతో యిన్నాళ్లు గడిచిపోయాయి. కుర్రాళ్ళని యిక ఆపలేం. వాళ్లు సమ్మెచేస్తే చీఫ్ మినిస్టర్ దాకా పోతుంది. మన సంస్థ రోడ్డెక్కుతుంది. ప్రిన్సిపాల్‌గారికి చెడ్డపేరు వస్తుంది" సత్యనారాయణ హితవు చెప్పారు.

"చూడబ్బాయ్....నువ్వింకా కుర్రాడివి. యూనివర్సిటీ గేటు మొన్ననే దాటావు. లోకం పోకడ నీకు తెలియదు. శ్రీహరి నాన్న మన కాలేజీ కమిటీ ప్రెసిడెంటు. ఆయనకి పవరుంది. దానికి మనం భయపడాలి. తప్పడుగు వేశావా అనక విచారించవలసి వుంటుంది." అన్నారు ప్రిన్సిపాల్.

"నేను అపాలజీ చెప్పి తీరాలన్న మాట."

ముగ్గురూ తల ఆడించారు.

"అలా ఆత్మవంచన చేసుకోలేను. మీకు పదవులు, అధికారాలు అంటే భయం. తప్పుచేసిన శ్రీహరిని మీరు సమర్ధించగలరు. ఎందుకంటె అతడికి డబ్బుంది. పవరున్న నాన్నవున్నాడు. విద్యార్ధి యూనియన్ బలముంది. నేను ఏకాకిని. నా వర్గం మనుషులే నన్ను సమర్థించడానికి రారు ..థాంక్స్ సార్ . థాంక్స్ టు ఆల్"

రాజీనామా యిచ్చివేశాను. వాళ్లు నిర్ఘాంతపోయారు.

ఆగస్టు 11.

నేను వుద్యోగం మానివేసినట్లు నాన్నకి తెలిసింది. నాన్న నాకు నచ్చ చెప్పాలని చూశారు నేనేం మాట్లాడ లేదు. చీకటి పడేదాకా యింటినించి కదల్లేదు "ఉద్యోగం మానేశావుట ..." అంటూ పరామర్శలు వస్తాయని.

రాత్రి పదయ్యేదాకా చెరువుగట్టుమీద ఏకాంతంగా కూర్చున్నాను. మళ్ళీ నిరుద్యోగినయిపోయాను. మళ్ళీ వాంటెట్ కాలమ్స్ వెతగాలి. ఈ రోజుల్లో వుద్యోగం దొరకడమంటే మాటలా?

ఆగస్ట్ 13.

పెద్దక్క పిల్లలు వెళ్ళిపోయారు. ఇల్లు నిశ్శబ్దమయిపోయింది. రాజీనామా యిచ్చావని నాన్న ముభావంగా వుంటున్నారు. ఇంటి దగ్గర కూర్చోడానికి చాలా బోర్‌గా వుంది. బయటికి వెళ్ళడానికి భయిం.

ఆగస్టు 20.

నాన్న ఈ మధ్య పగలంతా యింటి దగ్గర కనిపించడంలేదు ఉద్యోగం మానివేసి నప్పటినుంచీ ఆయనకీ నాకూ మధ్య సరిహద్దురేఖఏర్పడింది. అమ్మనిఅడిగాను.

"సంపాదించేవాడివి యింటిదగ్గర కూర్చున్నావు. ఆయనకూడ కూర్చుంటే కుటుంబమెలా సాగుతుంది నాయనా? ఇదంతా మాఖర్మ." అమ్మగొంతు బాధ, కోపంతో నిండివుంది.

ఇంటా బయట శత్రువనయిపోయాను. నన్ను అర్థంచేసుకున్న వాళ్ళెవరూ లేరు దరిద్రుడి ఆత్మాభిమానం పొగరుగా కనిపిస్తుంది. పారిపోయే కుక్కమీద పసిపిల్లాడుకూడ రాయి విసురుతాడు.

ఆగస్టు 24.

రెండు అడ్వర్‌టైజ్‌మెంట్లు చూసి అప్లయ్‌చేశాను యూనివర్సిటీ గోల్డు మెడలిస్టుని. నా తెలివితేటలకి గుర్తింపు లభించి తీరుతుంది.

సెప్టెంబర్ 3.

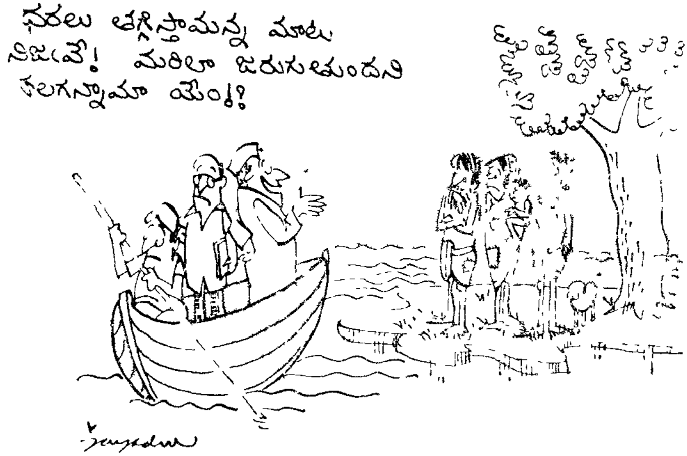
హోటల్లో శ్రీహరి మిత్ర బృందంతో కనిపించాడు. "ఏమిటీ విశేషాలు మాస్టారూ?" వ్యంగ్యంగా అడిగాడు

"నాకు తోడుగా మరో దౌర్భాగ్యుడ్ని పంపిస్తారని చూస్తున్నాను."

శ్రీహరి మిత్రులు అదేదో ఘనకార్యమన్నట్లు పక పక నవ్వారు. శ్రీహరి ముఖం గర్వంగా వెలిగిపోయింది."నిప్పు ముట్టుకుంటే ఏమవుతుంది?"

"మీలాంటి బంగారు తండ్రులకి నిప్పు ముట్టుకున్నా కాలదు. కాలేది మాలాంటి సామాన్యులకే. మీ వైభవాన్ని సాహసాన్ని మీసాటి మనుషులపై చూపించండి. చాలంజీగావుంటుంది. చీమల్ని చంపడానికి ఏనుగులు దండయాత్ర చెయ్యక్కర్లేదు "

శ్రీహరి బృందం నోర్మూసుకుంది.

రేపయినా వాళ్ళు పశ్చాత్తాప పడకపోరు.

సెప్టెంబరు 10.

ఇంటిదగ్గిర ఎన్నాళ్ళు కూర్చోను? ఒక ప్రయివేటు కంపెనీలో వుద్యోగ ముందని ప్రొద్దుటే వెళ్ళాను. తొమ్మిదింటికి ప్రొప్రయిటర్ వచ్చాడు. నేను వచ్చినపని చెప్పాను.

నా సర్టిఫికేట్లు చూసి నోరు వెళ్ళబెట్టి "ఇంతచిన్న ఉద్యోగానికి రావడంఏమన్నా బాగుందీ? మిమ్మల్ని అలాంటిచిన్న పనులకి వినియోగించలేను" అన్నాడు.

ఉద్యోగం అత్యవసరమని చెప్పాను. నమ్మకంగా పనిచేస్తానని చెప్పాను.

"ఇంత యిదిగా అడుగుతున్నారు కనుక మా అబ్బాయికి ప్రయివేటు చెప్పండి. బియ్యే రెండేళ్ళనుంచి డింకీ కొడుతున్నాడు. ఓ వంద రూపాయి లిస్తాను."

అంగీకరించాను. ఏదో చిన్న ఆధారముండాలి. నా ఖర్చులకి కూడ నాన్ననేమి అడగను?

అక్టోబర్ 14.

సాయంత్రం యింటికి వచ్చేసరికి వాసంతి, మామయ్య యింటిదగ్గరున్నారు. వాళ్ళెందుకు వచ్చారో అర్థమయిపోయింది.

భోజనాలదగ్గర మామయ్య పెళ్ళి విషయం కదిపాడు. నాన్నకీ అమ్మకీ వాసంతి కోడలవడం ఇష్టమే. మామయ్య కాంట్రాక్టులుచేసి బాగా సంపాదించాడు. ఘనంగా కట్నం యివ్వగలడు. ఇతర వేడుకలు జరపగలడు.

"ఉద్యోగ మొచ్చేదాకా పెళ్ళికి నాకిష్టంలేదు తర్వాత చూద్దాం" అన్నాను.

మామయ్య తొందరలో జరిగిపోవాలంటాడు. నేనంగీకరించలేదు.

మామయ్య కోపంగా బుసలు కొట్టాడు.

భోజనమయ్యాక వాసంతి నాగదిలోకి వచ్చింది. యువతిలాగే వుండాలని అభిలాషపడే యువతిలాంటి సెటప్‌లో ముగ్ధంగావుంది. మామయ్య కాస్సేపు కులాసా సంభాషణం జరిగింది.

"నీకే పెళ్ళి యిష్టంలేదా బావా?" వాసంతి ప్రశ్న.

"బంగారు పిచికవి నిన్ను కాదనగలనా?" ఆమెని దగ్గరగా తీసుకుని బుగ్గ మీద చిటికవేశాను.

వాసంతి దూరంగా జరిగింది. "మరి పెళ్ళికి వాయిదా ఎందుకు? ఉద్యోగం రాకుండా వుంటుందా? మావాళ్ళకి తొందరగా వుంది."

"నామీద నాకు నమ్మకం కలగనీ వాసంతీ ...ఇరుకు గదినుంచి విశాలమైన హాల్లోకి రానీ! అప్పటిదాకా నీకూ నాకూ సుఖంలేదు."

వాసంతిని మామయ్య పంపి వుంటాడు. లేకపోతే ఆడపిల్ల తన పెళ్ళి గురించి అంత స్పష్టంగా మాట్లాడలేదు.

అక్టోబర్ 15.

ప్రొద్దుటే మామయ్య వాసంతీ వెళ్ళిపోయారు కోపంగా. అప్పట్నుంచీ అమ్మ నన్ను సాధిస్తూనేవుంది. నేనుత్త అప్రయోజకుడ్నని ఆమె భావం.

అక్టోబర్ 30.

రవివర్మ పెళ్ళికి విశాఖ వచ్చాను. పెళ్ళిలో ప్రొఫెసర్ ఛత్రపతి కనిపించారు "ఏం చేస్తున్నావోయ్?" అనడిగారు.

పరిస్థితి చెప్పాను.

"కమిటీ కాలేజీలు రాజకీయాలమీద ఆధారపడివుంటాయి. రేపు ప్రొద్దుట నాకు కనిపించు" అన్నారు వెళ్ళిపోతూ.

ఛత్రపతిగారి అభిమానానికి పులకరించిపోయాను. ఆయనవల్ల తిరిగి మంచి రోజులు వస్తాయేమో!

రవివర్మ పెళ్ళిలో పాత స్నేహితులు చాలామంది కనిపించారు. చదువులో నాకంటె వెనకబడి వుండేవారు జీవితంలో నాకంటె ముందు వున్నారు. దట్స ఫేట్!

అక్టోబరు 31.

ఛత్రపతిగారింటికి ప్రొద్దుటే వెళ్ళాను. ఆయన ఎయిర్‌పోర్టు కెళ్ళారని చెప్పాడు నౌకరు. వరండాలో పేపరుచూస్తూకూర్చున్నాను.

"మీరా .... యిక్కడున్నారేమిటి?.... యింట్లోకి రాకుండా."

తలెత్తిచూశాను. ప్రొఫెసరుగారి అమ్మాయి. మెరుపుతీగలాంటి అందం ఆమెది. ఒకటికి రెండుసార్లు చూడాలనిపిస్తుంది.

"అలా కొత్తగా చూస్తారేమిటి?రండి" తనచేత్తో నన్ను లేవదీసింది. ఆమెస్పర్శకి పులకరించి పోయినా, వాస్తవం నన్ను హెచ్చరించింది.

కాని నేనేం చెప్పినా ఆమె వినిపించుకోలేదు. డైనింగ్ హాల్లోకి తీసికెళ్ళింది. రెండేళ్ళ కుర్రాడు డెస్కుమీద యిడ్లీచిదిపి పోస్తున్నాడు.

"మధు ...మావయ్యగారు వచ్చార్రా .." కుర్రాడ్ని నాకందించింది.

ఈ అమ్మాయికేం పిచ్చిపట్టలేదుకదా!

ఆమె వేడివేడి యిడ్లీ నెయ్యినాముందు పెట్టింది. "తీసుకోండి....నామీద మీకింకా

కోపం పోలేదన్నమాట

నా అదృష్టంకొద్దీ యింతలో ఛత్రపతి వచ్చారు

"డాడీ యిప్పుడే వచ్చారాయన ఇంక రాడమ్మా అనేవారు. చూశారా నేనే నెగ్గాను " చిన్నపిల్లలా కేరింతలు కొట్టింది

టిఫిన్ అయ్యాక ఛత్రపతి నేను డ్రాయింగ్ రూంలో కూర్చున్నాం

"మా దీప పిచ్చిదానిలా తయారయిందయ్యా దివాకర్ ఆర్నెల్లక్రితం యాక్సిడెంటులో పోయాడు. అప్పట్నుంచీ దీప నాకు పజిల్ అయింది. దీపని కంట్రోల్ చెయ్యడం నాకు కష్టంగానే వుంటోంది. దివాకర్ నీలాగే వుండేవాడు. అమ్మాయి నిన్ను తన భర్తనుకుంటోంది."

నా అప్లికేషన్ తీసుకున్నారు.

నవంబర్ 1.

తలుపు కొడుతూంటే మెలకువ వచ్చింది. ఛత్రపతి. ఇంతపొద్దుటే ఆయన రావడం ఆశ్చర్యం వేసి "కబురు పెడితే నేనే వద్దునుకదా సార్!" అన్నాను.

"నా పనిమీద వచ్చానయ్యా నువ్వు నిన్న వెళ్ళినప్పట్నుంచీ నా ప్రాణంతీసింది దీప! ఆయన ఎక్కడికెళ్లారు నాన్నా?" అంటూ. ఏంచెప్పను. రాత్రిదాకా ఎలాగో లాలించాను.

నాకు కెనడా విజిటింగ్ ప్రొఫెసరుగా ఛాన్సు వచ్చింది. దీపను వదలి ఎలాగ వెళ్ళడం చెప్పు? ఇన్నాళ్ళూ నా అన్నవారు

లేక దీపని ఎవరికి వదలి వెళ్ళడమా అని ఆగిపోయాను ఇప్పుడు నువ్వు దొరికావు దీపని నీకు అప్పగిస్తున్నాను."

నాకేం అర్థంకాలేదు.

"దినకర్! దీపని నువ్వు పెళ్ళిచేసుకుంటే నా భారం తప్పుతుంది నీకు బంగారమైన భవిష్యత్తు ఏర్పరుస్తాను ప్లీజ్" ఆయన నా చేతులు పట్టుకున్నారు

దీప విడో ఒక బిడ్డతల్లి నాలో సంఘర్షణ బయలుదేరింది సంప్రదాయం కాదనమంటోంది

"నాకు కొంత వ్యవధి యివ్వండి " అన్నాను తప్పించుకోడానికి

"మధ్యాన్నందాకా ఇస్తాను సరిగ్గా రెండింటికి ఒక ఫరంలో మానేజరుగా ఆర్డర్ తీసుకువస్తాను ఉపయోగించుకుంటావో లేదో నీఇష్టం"

ఛత్రపతి వెళ్ళిపోయాక రెండుకప్పుల కాఫీతాగి సీరియస్‌గా సిగరెట్లు కాలుస్తూ కూర్చున్నాను

ఛత్రపతి ఎర అర్థమయింది

భార్యపోతే మగాడు పెండ్లికొడుకవుతున్నాడు అదే అవకాశం స్త్రీకి ఎందుకు లేకపోవాలి.

దీప దీపంలా వుంటుంది ముగ్గులు పెట్టిన వాకిల్లా వుంటుంది ఆమెరాకతో నా జీవితం నందనవనమవుతుంది

పురోగమనం మంచి ఫలితాన్నిస్తుంది లాభం వచ్చేలా జీవించడమే మంచిది

నవంబర్ 2

మానేజర్‌గా వుద్యోగంలో ప్రవేశించాను. నాలుగు అంకెల జీతంతోపాటు ఛత్రపతిగారి ఆస్థికి వారసుడ్నయ్యాను.

నవంబర్ 6

దేవాలయంలో పెళ్ళి జరిగిపోయింది ఉదయం. దీపకి తెలియకుండా మత్తు యిచ్చారు.

సాయంత్రం మేడమీద వరండాలో పేపరు చూస్తుంటే దీపవచ్చి "మళ్ళీ ఎక్కడికయినా పారిపోయారనుకున్నాను" అన్నది

"నిన్ను వదలకుండా గట్టి బంధమే పడింది " ఆమెను సోఫామీదికి లాగాను.

"మీవన్నీ మాయమాటలే బాబూ!"

"నీ మాయకో పడిపోయాను సిన్మా ప్రోగ్రాం పెట్టావుకదా తొందరగా తయారవ్వు మన అలంకరణకి ఆరు గంటలు కావాలి "

నేను బట్టలువేసుకుని క్రిందకివచ్చాను ఛత్రపతిగారి ప్రయాణం రేపే ప్రయాణ సన్నాహంలో వున్నారు ఆయనతో మాట్లాడుతుండగా, దీప పాలనురుగు లాంటి వెల్వెట్ శారీలో ముచ్చటగా దీప క్రిందికి వచ్చింది సుధతో

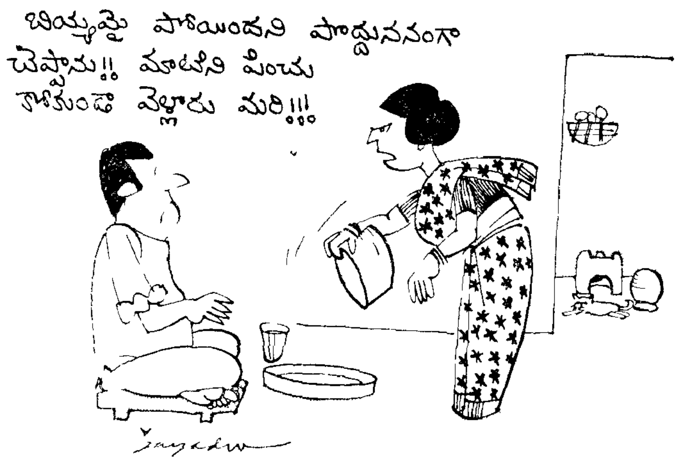
"పీడెందుకు పానకంలో పుడకలా? " అనుకుంటూ అన్నాను, దీప నా వస్తువయింది సుధ అన్యంగా కనిపిస్తు నాకు

"మునుపు వాడ్ని తీసుకురాకపోతే ఊరే తిట్టేవారు "

దివాకర్‌కి కొడుకంటే ప్రాణంకాబోలు కాని నేను వివరిస్ని సుధమీద అనురాగం కుదరడం కష్టం నాకు

సినిమానుంచి వచ్చేసరికి పదయింది భోజనంచేసి రేడియో వింటూ కూర్చున్నాను కాస్సేపట్లో దీప వచ్చింది తాంబూలం పళ్ళెంతో

నేను ఆకులు తీసి సున్నం రాసుకో

సాగాను దీప నవ్వుతూ "ఈ అలవాటు ఎప్పట్నుంచి?" అంటూ పళ్ళెం లాక్కుంది

"అదేం?"

"తాంబూలం తయారుచేసి యిస్తే తాంబూలంతో పాటు నా వేలుకూడ కొరికేసేవారు"

దివాకర్ అలవాటది నా మనస్సు కలుక్కుమంది సంభాషణ మారుస్తూ "ఇది తొలిరేయి దీపా మనకా గొడవ లన్నీ ఎందుకు?' ఆమెని కౌగిలిలో బంధించాను

"తొలిరేయేమిటండీ మీకు మతి పోతోంది" దీప బిగ్గరగా నవ్వింది కొబ్బరికోరులాంటి పళ్ళవరుసలో నవ్వు పరవశంగా వుంది

"తొలిరేయిలా వుందని" నా తప్పు తెలిపి సరిదిద్దాను

నవంబర్ 7

ఛత్రపతి మార్నింగ్ ఫ్లయిట్‌లో బయలుదేరారు దీపతో ఎయిర్‌పోర్ట్‌కి వెళ్ళాను సెండాఫ్‌కి రహస్యంగా పిలిచి "దీప భారం నీదే సుమా దీప మడుకు మనిషి నువ్వే సర్దుకుపోవాలి ఇది కొంత కాలం నీకు ఇబ్బందిగానే వుంటుంది టేకిట్ ఈజీ" చెప్పారు

వాగ్దానం చేశాను

సాయంత్రం దీపతో బీచ్ కెళ్ళాను అక్కడ మంగారాం కనిపించి "హలో దినకర్" అంటూ దగ్గర కొచ్చాడు కొంచెం సేపు మాట్లాడి వెళ్ళిపోయాడు

"మిమ్మల్ని దినకర్ అంటాడేమిటండీ దివాకర్ అయితే" దీప అడిగింది

ఏదో సర్ది చెప్పాను

సముద్రం అలలతో ఎగిసిపడుతోంది జాలరులు పడవలమీద వేట సాగిస్తున్నారు పశ్చిమ కిరణాల్లో అనంతమైన జలరాశి కన్నుల పండుగగా వుంది

"పడవ ఎక్కుదామా?" అన్నాను.

"మీతోటా .. ఒకసారి అయిందిగా సంబరం."

నేను లాలించి నెమ్మదిగా తెలుసుకున్నాను. పెళ్ళయిన కొత్తలో దివాకర్, దీప కోనసీమ వెళ్ళారు. సాయంత్రం గోదావరీ తీరానికి షికారు కెళ్ళారు. అక్కడే చిన్న పడవ వుంది. పడవవాడి కోసం చాలసేపు చూసినా వాడు రాలేదు. చివరికి యిద్దరూ పడవమీద జల విహార యాత్రకి వెళ్ళారు. కెరటాలకి పడవ తల క్రిందులయింది. దీప షాక్‌తో బిగిసిపోయింది. దివాకర్ నెమ్మదిగా ఒడ్డుకి చేర్చాడు. చీకటిపడింది.

వెన్నెల వచ్చింది తడి బట్టలతో బంధువుల యింటికి వెళ్ళలేక అక్కడే బట్టలు ఎండబెట్టుకున్నారు. ఏకాంతంలో... గోదావరి కెరటాల సంగీతం వింటూ ... వెన్నెల్లో ...చలికి ఆగలేక ... యిద్దరూ ఒకటయ్యారు.

ఇటువంటి రహస్య అనుభూతులు భార్యాభర్తల మధ్య బాగుంటాయి....నాకు మాత్రం దీపమీద అంతులేని కోపం వచ్చింది. 'ఉపయోగించిన వస్తువు' అన్న భావం గుర్తుకొస్తోంది.

నవంబర్ 10.

మధుకి జ్వరం. మందులు యిచ్చినా ఏం తగ్గలేదు. సాయంత్రం మిసెస్ కైలాసం యింటికి పార్టీ కెళ్ళాను. దీప రాదని పిలవలేదు. నేను వచ్చేసరికి దీప కాళికలా కూర్చుంది "బాబు కి ఎలా వుందని" అడిగాను.

"వాడికెలా వుంటే ఏంలెండి? మీ సరదాలు తీర్చుకు వచ్చారుకదా ...ఇంట్లో పసిపిల్లాడు అలా వుంటే యిష్టమొచ్చినట్లు తిరిగి వస్తారా?" దీప గయ్యిమంది.

మధు ఉదయం కంటె బాగున్నాడు. జ్వరం తగ్గిందికూడ.

"నౌకరుచేతమందులుపంపితేమీబాధ్యత తీరిపోయిందా? . . ఛీ .మీ రింత కర్కోటకటం మనిషనుకోలేదు .. వాడేం దారే పోయే దానయ్యకాదు.మీ కొడుకు తెల్సా?"

వాడు నా కొడుకా??? అంతరాత్మ అంగీకరించడంలేదు. దీప భార్యయినపుడు వాడేమవుతాడు???

నవంబర్ 12.

మధు పత్యం తిన్నాడు. వాడ్ని ఎత్తుకు తిరిగితేకాని దీప కోపం పోలేదు. మధు 'డాడీ' అంటూంటే అదోలా వుంది.

నవంబర్ 29.

నాన్నదగ్గర్నుంచి ఉత్తరం వచ్చింది. మావయ్య పెళ్ళికి తొందర చేస్తున్నాడట. లేకపోతే నా చదువు కయ్యే బాకీ తీర్చమంటున్నాడుట. హాస్తవం రాస్తే వాళ్ళు భరించలేరు.

డిశంబర్ 2.

ఇంటికి వెళ్ళిరావాలి. లేకపోతే పరిస్థితి తారుమారవుతుంది. ఆఫీసులో పని తెమలడం లేదు ..

డిశంబర్ 5.

సాయంత్రం యింటికి వచ్చేసరికి ముసలయ్య మధుని ఆడిస్తున్నాడు. "అమ్మగారు క్లబ్‌కెళ్లారండి ..భరతనాట్యం చేస్తారట... " అన్నాడు ముసలయ్య.

నేను క్లబ్‌కెళ్ళేసరికి చీకటి పడింది. ఆహూతులతో సభ నిండివుంది. దీప నాట్యాన్ని అందరూ వూపిరి బిగపట్టి చూస్తున్నారు. నా మనస్సు కళమీద లేదు.

స్వార్థంమీద వుంది. నాకు చెందిన వస్తువు అలా నలుగురి ముందూ ప్రదర్శనివ్వడం యిష్టంలేక పోయింది.

"ఇక నువ్వు నాట్యం చెయ్యకూడదు" ఇంటికి రాగానే అన్నాను.

"మీవన్నీ కళాకళలు. మీ పోరు మీదే నేర్చుకున్నాను...."

మళ్ళీ దివాకర్ ప్రసంగం వచ్చేసింది. ఆమె నా భార్యగా కనిపించడం లేదు. పరాయి సొత్తనిపిస్తోంది.

"నాకోసం నేర్చుకున్నావ్....నాకోసం మానెయ్."

దీప ఏడుస్తూ పడుకుంది.

డిశంబర్ 10.

వంట్లో బాగోలేక మధ్యాన్నం లంచ్‌కి వచ్చేశాను. నాన్ననిచూపి బిగిసిపోయాను. అదృష్టవశాత్తు వుదయం దీప శ్రీకాకుళం పెళ్ళికి వెళ్ళింది. ముసలయ్యవల్ల అంతా తెలుసుకుని మండిపడ్డారు. "వంశాన్ని మంట గలిపావురా అగ్రహార్యపుకుంకా.... వెధవముండ నా కోడలుట్రా....ఛీ....నీ యింట గంగ ముట్టినా పాపమే ..."నేనేం చెప్పినా ప్రయోజనం లేకపోయింది. ఆయనది పాత రక్తం. కొత్త మార్పుని సహించలేదు. "డబ్బుకోసం కక్కుర్తి పడ్డ వెగవ్వి .... నీకూ మాకు సంబంధం

లేదు...." అని వెళ్ళిపోయారు.

డిశంబర్ 18.

దీపని అర్థం చేసుకోవడం కష్టమే అవుతోంది. ఆమెకు గతమంటే చాల యిష్టం. ఏదో సందర్భంలో గతాన్ని చెబుతూనే వుంటుంది. దివాకర్ ప్రసక్తి వస్తే భరించలేకపోతున్నాను.

జనవరి 7.

దీప పుట్టినరోజు. తొందరగా యింటికి వెళదామని ప్రయత్నించాను. కుదరలేదు. దీప రెండుసార్లు ఫోన్ చేసింది ఆఫీసుకి.

నేను తెచ్చిన ప్యాకెట్లన్నీ దీప విసిరి పడేసింది. "మీకు నాకంటె ఆఫీసే ముఖ్యం" అంటూ.

నా తప్పులన్నీ బుద్ధిగా అంగీకరించాను, "ఏ శిక్ష విధించినా సిద్ధమే."

దీప లోపలకెళ్ళి టిఫిన్ తీసుకు వచ్చింది. "మీ కిష్టమని కజ్జికాయలు చేశాను."

నేను కాదనలేక ఒకటి తిన్నాను. కజ్జికాయలు నాకు సహించవు. దీప ఆశ్చర్యంగా చూస్తూ "ఎప్పుడుచేసినా డబ్బా లాగించేసేవారు? ఏంవచ్చింది?" అన్నది.

మళ్ళీ దివాకర్ ప్రశక్తి వచ్చేసింది. నా వ్యక్తిత్వాన్ని చంపుకుంటూ అనుక్షణం దివాకర్‌ని అనుసరిస్తూ వుండాలి. దీపకి నేను భర్తనికాను....దివాకర్.... దివాకర్....

దీప బలవంతంగా నోట్లో పెట్టింది. పుట్టినరోజున ఆమెని నొప్పించలేక "ఆరోగ్యం బాగాలేదు దీపా" అన్నాను లోపలికెళుతూ.

ఫిబ్రవరి 1.

వాసంతి శుభలేఖ అందింది....పొరపాటు చేశాననిపించింది. వాసంతిని చేసుకుంటే జీవితం క్రమపద్ధతిలో ముందుకు సాగేది. ఈనాడు నేను ఎదిగి పోయినా, మానసికంగా దారుణంగా బాధపడుతున్నాను. సాంసారికంగా ఏకాకిని.

మామయ్య కివ్వవల్సిన ఎనిమిదివేలు పంపేశాను.

ఫిబ్రవరి 23.

దీప స్నేహబృందంతో భీమ్లి పిక్‌నిక్ కెళ్ళింది. ఆరోగ్యం బాగాలేక యింటి దగ్గరే వుండిపోయాను. సాయంత్రందాకా పుస్తకాలతో కాలం గడిచిపోయింది. బుక్‌రాక్ వెతుకుతూంటే నీలంరంగు ఫైలు కనబడింది. యాభై కిపైగా వున్నాయి కాగితాలు.

ప్రేమలేఖలు ...దీప....దివాకర్.

ఇద్దరికీ కాలేజీలోనే పరిచయమయింది. దివాకర్ ఏకాకి. అతడి తెలివి తేటలుచూసి ఛత్రపతి సాయంచేశారు. ఇంటికి వస్తూండేవాడు.

దీపరాసిన వుత్తరంమీద నా దృష్టి నిలిచిపోయింది.

"దివా....నువ్వు విశాఖ ఎప్పుడు వస్తావ్? అర్జంటుగా నువ్వు నాన్నగారిని కల్సుకోవాలి. మనం గెస్టు హౌస్‌లో గడపిన రాత్రులు నాకు తీర్పుని చెబుతున్నాయి. డాక్టర్‌ని కల్సుకుంటే 'ప్రెగ్నంట్' అని చెప్పింది. తొందరగా మన పెళ్ళి జరిగిపోవాలి...."

నాలో సెగలు పొగలు రేగినయ్. పెళ్ళికి ముందే చాలకథ నడిచిందన్నమాట ....పురోగమనంకోసం ఎన్నుకున్న దారి

ఎంత భయంకరమైనది? దీప గతాన్ని తుడిచివేసుకునే విశాలత్వముందా?

దీప ఎప్పుడు వచ్చిందో....నా ప్రక్కన కూర్చుంది. "తీరిగ్గా ప్రేమ లేఖలు చదువుతున్నారేమిటి?" నా వొడిలోవున్న వుత్తరాలు అందుకుంది.

నా మనస్సు అగ్నిగోళంగా వుంది. ఇదే దివాకర్-దీప అయితే మధుర స్మృతులతో పరవశించేవారు. లైటర్‌తో కాగితాలు అంటించాను. "అదేం?" దీప విస్మయపడింది.

"నోర్ముయ్ ." గద్దించాను.

ఫిబ్రవరి 24.

మానసిక ఆందోళన అనారోగ్యాన్ని యిచ్చింది. హెవీ టెంపరేచర్. దీప నా మంచం దగ్గరే వుంటోంది. ఆమెని చూస్తే మనస్సు భగ్గుమంటోంది.

మార్చి 1.

జ్వరం కంట్రోల్ అయింది. ఇంకా రెండు రోజులయినా ఆగాలి పత్యానికి. నా సేవలో దీప అలసిపోయింది. అజ్ఞాతంగా ఆమె మీద కపి నాలో చావలేదు.

మార్చి 3.

పత్యం తిన్నాను. దేహికంగా ఆరోగ్యం పొందాను. మధ్యాహ్నం నిద్ర రాకుండా చందమామ చదువుతూ కూర్చున్నాను. భోజనం చేసి దీపవచ్చి మంచం మీద కూర్చుని "ఈ సారి జ్వరంలో మీకు విపరీతమైన కోరికలేం రాలేదు బాబూ....బ్రతికాను" అంది.

"క్రితంసారి ఏమి వచ్చింది?" అన్నాను లాలనగా.

దీప సిగ్గుపడింది...."నేను చెప్పను బాబూ" అంది. నేను బుజ్జగించాను. దీప గోడమీద ఫోటోచూపి "అలా వుండమని చంపేశారు....ఏం కోరికలో బాబూ...." అన్నది.

వెన్నెల్లో నగ్నంగా నిలబడ్డ అభిసారిక ఫోటో అది. కుతకుతలాడిపోయాను. దివాకర్ ఈ మెలోని అణువణువు శోధించి వుంటాడు....అన్వేషించివుంటాడు.

"ఛో...." దీపని మంచం మీదనుంచి తోసివేశాను కోపంగా.

ఏప్రియల్ 4.

బయిటే ఎక్కువ గడుపుతున్నాను.... దీపని భార్యగా భరించలేకపోతున్నాను.

ఏప్రియల్ 10.

ప్రతిమార్పు ఒక ప్రయోగం. కాల గతికి నిలబడటమే పరీక్ష. ప్రతీ సంపద వెనుక ఒక రకమైన సంస్కృతి వుంటుంది. సంపదని ఆశించేవారు సంస్కృతినీ భరించాలి.

ఏప్రియల్ 15.

వర్తమానం నిప్పులగుండంలా వుంది ఎక్కడికో పారిపోవాలనివుంది? ఆకలి కేకలు భరించడానికయినా సిద్ధమే....రాజీ పడలేను! అటా? ఇటా? ఏం చెయ్యాలి? ఏ దారి ఎన్నుకుని గమ్యం చేరుకోవాలి? ఏం చెయ్యమంటారు?

[ఇది పూర్తి జీవితం కాదు. జీవితంలో ఓ భాగం. అలాంటప్పుడు ఏదో ముగింపుని ఏర్పరచడం వాస్తవాన్ని చంపివేయడమే. జీవితానికి అందులో వ్యక్తి సాగిస్తున్న అన్వేషణకి స్పష్టమైన ధ్వని రావాలని డైరీ పద్ధతిలో రాశాను. కాని ఇది ముగింపులేని కథకాదు. ఆద్యంతాలున్నాయి. ఏం చెయ్యాలో చెయ్యకూడదో చెప్పబడింది. దాన్ని పాఠకులు గ్రహించాలని క్రాస్‌రోడ్‌లో ఆపివేశాను. వైవిధ్యం కోరేపాఠకులకి ఈ ప్రయత్నం నచ్చుతుందని ఆశిస్తున్నాను.

రచయిత]

లైవెట్స్

ఎమ్. వి. యస్. సత్యనారాయణమూర్తి

రహాలరాజు బుర్ర గోక్కున్నాడు విచా రంగా. రెండు వెంట్రుకలు రాలాయి. గ్రద్ధంగా వాటిని శల్యపరీక్షచేసి టకీమని డిగాడు. "ఇవి నీవా? నావా? లేక మని రివా?"

నాకు ఒళ్ళుమండింది. "అంట్లవెధవా! బుర్ర నీవు గోక్కుంటే నా వెంట్రుకలు ందుకు రాలుతాయి? నీవి రాలుతాయి ని."

"నిజమేననుకో. అయినా నీకూ డేం రఫ్ వుందికదా. నీవీ ఈ మధ్యన రా లు న్నాయి కదా అని."

వాడు చెప్పిందికూడా నిజమే. ఈ మధ్యన నాజుత్తుకూడా ఊడిపోతోంది. మాట తప్పించాలని అన్నాను. "అయితే ప్రేమను ప్రేమించటం మానవా?"

వాడుమళ్ళీ బుర్రగోక్కుందామని అను న్నాడు గాని, మళ్ళీ వెంట్రుకలు రాల తాయేమోనని భయపడి మానేశాడు.

"ప్రేమను ప్రేమించటమేకాదు. ఆరా ధిస్తున్నాను. చివరికి ప్రాణంకూడా ఇస్తాను."

"ఒక పెన్ అప్పివ్వగలవురా?" ఆశగా అడిగాను.

"ప్రాణం ఇవ్వగలనుగాని అప్పివ్వ లేను. కావాలంటే నాతల ఇస్తాను తాకట్టు పెట్టుకో" తాపీగా అన్నాడు సిగరెట్ వెలి గించి.

"పోనీ ప్రేమతో డైరెక్టుగా చెప్పేయ్"

"భయం"

"పిరికి సన్యాసీ! ఒకపది అప్పివ్వలేవు ధైర్యంగా మాట్లాడలేవూ. నీ కెందుకురా ప్రేమ?"

సన్యాసిరావు ఆవులిస్తూ వచ్చాడు. "పిలిచావా గురూ!" అంటూ.

వాడిని లోపలికి పంపేసి అన్నాను. "మాట్లాడవే?"

"ప్రేమా, దోమా అనితిట్టకు. నాది అమరప్రేమ" సినిమా డైలాగ్ చెప్పాడు వున్నట్టుండి 'అమర ప్రేమకి జై' అన్నాడు పిచ్చిపట్టినట్లు.

"ప్రేమ ఇంటిపేరు 'కె' కదరా. 'అమర' అని మార్చేసుకుందా?"

వాడికి అర్ధంకాలేదు. "చూడు రామ

నాథం...."

"నాపేరు వరహాలరాజు, రామనాథం కాదు."

నాకు చిరాకు వేసింది. "నేను చెప్పింది వింటావా! వినవా?"

"చెప్పు!"

రూంలో గ్రీస్ అనాటమీ పుస్తకాన్ని తలగడగా పెట్టుకొని రాగాలు తీస్తున్న ప్రసాద్ చప్పునలేచి చెప్పు తీసుకుని వచ్చేడు మా ఇద్దరిమధ్యకీ.

"చెప్పెందుకు తెచ్చావురా?" అడిగాను ఎందుకు తెచ్చాడో అర్థంకాక.

"చెప్పు అని వరహాలుగాడు అడిగాడుగా. అందుకు తెచ్చాను."

వాడి చెప్పుని అవతలకి గిరవాటేసి, వాడిని బయటకు గెంటేసి తలుపు వేసేసాను.

"నేను చెప్పేది వింటావా?"

వాడు ఏలోకంలో వున్నాడో, మళ్ళీ అన్నాడు "చెప్పు."

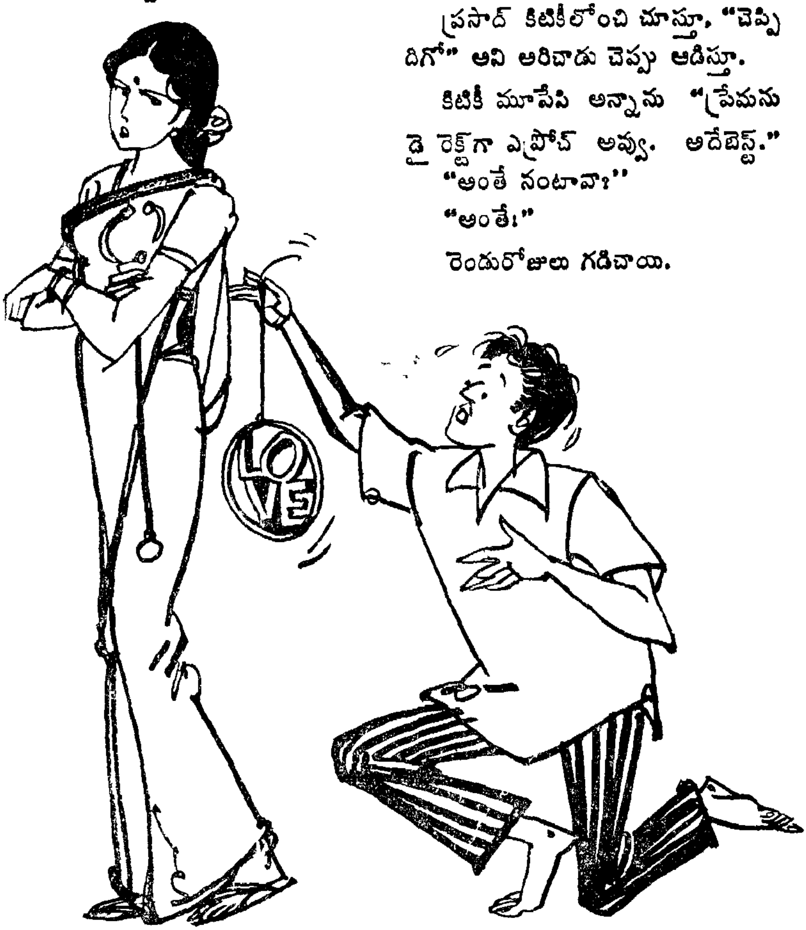
ప్రసాద్ కిటికీలోంచి చూస్తూ, "చెప్పిదిగో" అని అరిచాడు చెప్పు ఆడిస్తూ.

కిటికీ మూసేసి అన్నాను "ప్రేమను డైరెక్ట్‌గా ఎప్రోచ్ అవ్వు. అదేబెస్ట్."

"అంతే నంటావా?"

"అంతే!"

రెండురోజులు గడిచాయి.

నాకన్నీళ్లొచ్చాయి

తుంగ మొలవని యకరన్నర మడి
తుంగభద్ర కాలువలో తడిసి కరువు దీర నీళ్ళొచ్చాయి.
మా ఊరికి కరంటు మోటరు పంపుసెట్టొచ్చి, కరువుదీర పంట
లొచ్చాయి.
నాలాంటి బక్కోళ్ళ 4.34 లక్షల హెక్టార్లు తడిసినాయంట.
తుంగభద్ర దిగువ కాల్వ, ఎగువకాల్వ, రెండు దశలూ, కడప-
కర్నూలు కాల్వ అభివృద్ధి పథకం, కడెం, వంశధారం ప్రాజెక్టులు—
ఇన్నీ గాక
మరో 51 మధ్యతరహా ప్రాజెక్టులు చేపట్టినారంట.
ఐదో పంచవర్ష ప్రణాళికలో భారీవీ, మధ్యతరహావీ పథకాలకు
సుమారు రూ. 370.25 కోట్లు ఖర్చుపెడతారంట.

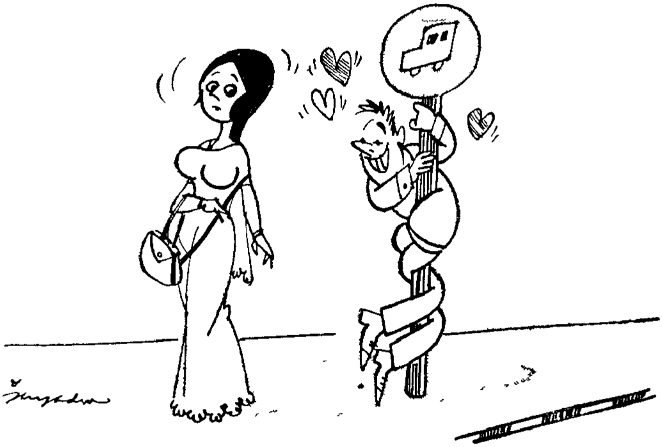

డైరెక్టరు,

సమాచార, పౌరసంబంధ శాఖ, ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం

హైదరాబాదు.

21/77-78

ఆరోజు ఉదయం క్లినిక్స్ అయిన తరువాత ప్రేమ హాస్టల్‌కు వెళ్తూంటే వరహాలరాజు పిలిచాడు.

ప్రేమ తిరిగిచూసింది.

వరహాలరాజు ధైర్యంగా అన్నాడు, "మీతో ఒక్కవిషయం మాట్లాడాలి."

ప్రేమ ఆశ్చర్యంతో తడిపి, చిన్నగా నవ్వి అంది. "చెప్పండి త్వరగా హాస్టల్‌కు వెళ్ళి చదువుకోవాలి."

"మిమ్మల్ని ప్రేమిస్తున్నాను ప్రేమా" అనేసి భయంతో కాసేపు వణికి, దిక్కులు చూడసాగాడు వరహాలరాజు.

ప్రేమ నవ్వింది. ప్రేమ నవ్వుకు ముందున వెళ్తున్న అమ్మాయిలు వెనక్కి తిరిగి చూశారు. నవ్వినవ్వి కాసేపు అలిసిపోయింది.

"చాలాపాత డైలాగ్ సార్ మీరు చెప్పింది, మీ మొహంలాగే చాలా మాసిపోయింది. చూడండి వరహాలుగారూ?"

వరహాలరాజు ఆశగా చూశాడు ఆమె వేపు.

"చూడమంటే నావేపు చూడమనిగాదు మీకు ఎనాటమీలో గోల్డుమెడల్ వచ్చిందా"

"..........."

"పోనీ ఫిజియాలజీలో.........కనీసం ఫార్మకాలేజీలోనైనా మెడల్ వచ్చిందా?"

"గోల్డుమెడల్స్ లేవుగాని మీకు కావాలంటే అప్పుచేసయినా సరే రోల్డుగోల్డువి కావలసినన్ని మెడల్సు కొంటాను."

ప్రేమ బిగ్గరగా నవ్వింది. ప్రక్కనున్న భవనగర్ వార్డులోని పేషెంట్లు ఉలిక్కిపడ్డారు.

"అవికావు రాజుగారూ, నాకు నిజమైన మెడల్సుకావాలి. నాభర్త మిలట్రీ ఆఫీసర్లా భుజంచుట్టూ మెడల్సు తగిలించుకోవాలి. మీకా సామర్థ్యం వుందా?" అని ప్రేమ ముందుకు వెళ్ళిపోయింది.

* * *

సర్కారోళ్లు మనూరొచ్చిన్రు

యేంది మావా! గిట్ల దిగేలుబడి కూకుంటవ్. సేతులు ముడుసు కుంటే పనౌద్దాయేంటి. లే! అసల్కే పాణం బాగలేదు. కూసింత గంజైనా గతికితివి కాదాయె. అస్తమానం అప్పుల యీరయ్య గుబులేనా. అయన రాచ చుడా యేంటి. పంటకళ్లమైతే పైసా లేకుండా బాకీ చుప్తా సేత్తామని చెప్పు. నీకు దైరియం లేకుంటేగా యెంకన్న నాలోన నడుగు. ముందు బుక్కెడు బువ్వతిను.

అగో దేవుడల్లే యెంకన్నే పచ్చిండు.

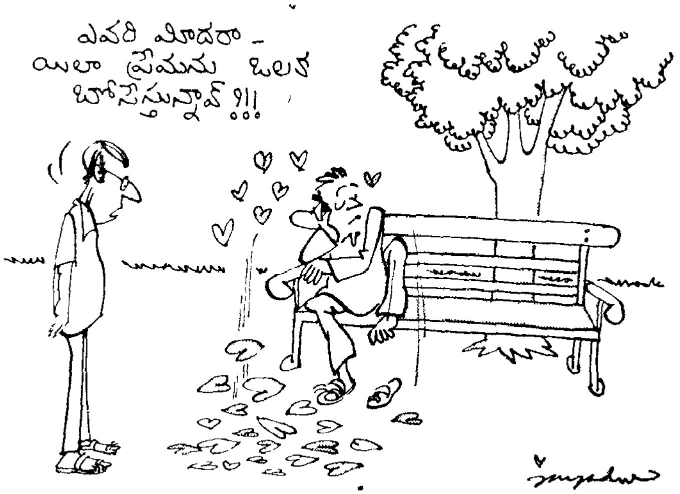
తాతా! గుబులడి గూడెట్టు కూసున్నవా! మొన్నీమజ్జ సర్కారోళ్ళు మనూరొచ్చింది తెల్దా! తస్సదియా! అరు సోకార సాకోళ్ళంట అళ్లుకూడా సంగపోళ్ళనే. ఆ సంగంలో మనం జేరితే అడిగినంత అప్పిత్తరంట. ఇక గుబు లెందుకెహె. ఇక మస్తుగా కునుకుతీయి. అంతేగాదే! ప్రభుత్వపోళ్ళు మన రాష్ట్రంలో ఎన్నో సాకార సంగాలు పెట్టిన్రు. ఈ యేడు రు. 33 కోట్లు అప్పు లిచ్చిన్రు. ఈ సంగాలతో అందరూ బాగుపడతరు. కలిసి బతుకుతరు.

డైరెక్టరు,

సమాచార, పౌరసంబంధ శాఖ, ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం

హైదరాబాదు.

20/77-78

వరహాలురాజు విచారంగా ఎలక్ట్రిక్ పోల్ లా నిలబడ్డాడు.

ప్రేమ గర్వానికి నాకు ఒళ్ళుమండింది. ప్రేమకి గర్వభంగం చెయ్యాలనిపించింది. ఒక పథకం ఆలోచించి, చెయ్యవలసింది వాడికి చెప్పాను.

ఆరోజు ఉదయం సూర్యుడు ఎనిమిక్ పేషెంటులా డల్ గా వున్నాడు.

వరహాలరాజు ప్రిన్స్‌పాల్ రూంలోకి అడుగుపెట్టి నిలబడివున్నాడు ద్వారపాల కుడిలాగ. ప్రిన్స్‌పాల్ తలెత్తకుండా వ్రాసేసు కుంటున్నాడు.

"చూడండి సార్...."

ప్రిన్సిపాల్ చూశాడు.

"మీరు నా మర్యాద, గౌరవాన్ని కాపాడాలి."

ప్రిన్స్‌పాల్ గలగలా నవ్వి, నీకు మర్యాద గౌరవం వుండి ఏడిచాయా అన్నట్లుగా చూపి "వాటికేమయిందీ" అన్నాడు.

"ప్రేమ అనే ఫైనలియర్ స్టూడెంట్ నేను ఆమెను నిరాకరించానని, మా పేర్లతో వెడ్డింగ్ కార్డ్సు ప్రింట్ చేయించి అందరికీ డిస్ట్రిబ్యూట్ చేస్తోంది సార్."

ప్రిన్స్‌పాల్ ప్రక్కన బాంబు పడినట్లు అదిరి పడ్డాడు.

"వ్వాట్!"

"అవునుసార్ మీమీద ఒట్టు."

"వెడ్డింగ్ కార్డేదీ?"

"నాకివ్వలేదు సార్. ఇస్తే మీకిస్తాను"

"సరే నువ్వెళ్ళు. చూస్తాలే" అని ఫైలు ముందుకు లాక్కున్నాడు.

వారం రోజుల తరువాత రాజు వెడ్డింగ్ కార్డు తీసుకువెళ్ళి ప్రిన్స్‌పాల్ ముందుం చాడు.

ప్రిన్స్‌పాల్ పాతసంగతులు మరిచిపోయి "హి....హి....పెళ్లా? సంతోషం"

అన్నాడు నవ్వి.

వరహాలరాజుకి మండిపోయింది. జరిగింది టూకీగా చెప్పాడు. "ఈ వెడ్డింగ్ కార్డ్ ప్రేమ బాగ్‌లో వుంటే, దొంగతనంగా బేగ్ కొట్టేసి సంపాదించాను సార్."

ప్రిన్స్‌పాల్ ప్యూన్ని పిలిచి ప్రేమను పిలుచుకు రమ్మన్నాడు.

కాసేపటికి ప్రేమ వచ్చింది.

"ఏమమ్మా! ఇది నీ బేగేనా?" అని అన్నాడు హేండ్ బేగ్ చేత్తోపట్టుకుని.

"అవును సార్ నాదే. క్లాసులో నా ప్రక్కన పెట్టుకుంటే ఎవడో దొంగవెధవ పట్టుకెళ్ళిపోయాడు" అంది రాజువేపు కోపంగాచూస్తూ.

"నువ్వు ఇలాంటి దానివనుకోలేదు. నువ్వు రాజుకి క్షమాపణ చెప్పుకోవాలి."

ప్రేమకి అర్థం కాలేదు. "ఎందుకు సార్, నేనేం తప్పుచేసానని."

ప్రిన్సిపాల్ ప్రేమమీద వెడ్డింగ్ కార్డ్ గిరవాటేసాడు. ప్రేమ అది చదివి, వరహాలరావువేపు అనుమానంగా చూసింది. వరహాలరాజు మెలికలు తిరిగిపోతున్నాడు.

రాజు తన వెనకపడి మేరేజి ప్రొపోజల్స్ చేయడం, తను నిరాకరించడం అవీ చెప్పింది ప్రిన్సిపాల్‌కి. ప్రిన్సిపాల్ మొదట్లో నమ్మలేదు కాని రాజు ప్రవర్తన చూసి నమ్మేడు. రాజుమీద మండిపడుతూ "మొదటి తప్పుగా నిన్ను వదిలేస్తున్నాను. ఇలాంటి పన్లు మళ్ళీ చేస్తే..." రాజు సుడిగాలిలా బయటకు వెళ్ళిపోయాడు.

నా పథకం ఇలా బెడిసికొట్టుతుందను లేదు. నెలరోజులు గడిచిపోయాయి. ఈ నెలరోజులు వరహాలుగాడు అయిపులేడు. చచ్చిపోయాడేమోనని అనుమానం వేసి ప్రసాద్‌ని అడిగాను వాడి విషయం. వాడు ఒకరోజంతా వూరంతా తిరిగి రొప్పుకుంటూ వచ్చాడు.

"ఒరేయ్ సత్యం ... మన రాజు..."

"చచ్చిపోయాడా?" అన్నాను విచారంగా. "ఈ హిందూదేశంలో ప్రేమికుల జీవితాలు ఇంతేరా" అని బరువుగా నిట్టూర్చాను.

"ఛఛ వాడు చచ్చిపోలేదురా. బ్రతికే వున్నాడు. ఎక్కడో తెలుసా? మన కాలేజీ లైబ్రరీలో."

ఆశ్చర్యపోయాను. "మన లైబ్రరీలో పనిచెయ్యడానికి కొత్తగా ఏ అమ్మాయేనా చేరిందా?"

"కాదురా. మన వరహాలు మారిపోయాడురా. పూర్తిగా చెడిపోయాడు. రోజుకి పదహారు గంటలూ కూర్చుని చదివేస్తున్నాడొరేయ్! సమాధిలోకి వెళ్ళిపోయాడు."

వరహాలరాజుకి లవ్వైటీస్ అనే ఈ ప్రేమ రోగం వచ్చి ఇలా బాగుపడిపోతాడని కలలోకూడా అనుకోలేదు. పది సంవత్సరాల క్రిందట, అంటే నేను తర్డియర్‌లో రెగ్యులర్‌గా వున్నప్పుడు ఫ్రెష్ అనుకున్నాను లైబ్రరీకి వెళ్ళామని. కాని ఎప్పుడూ వెళ్ళలేదు. ఈమధ్య మధ్యాహ్నం పూట రూంలో గొడవగా వుంటే లైబ్రరీకి వెళ్ళి నిద్రపోతుంటాను. అంతేగాని చదవడానికని ఎప్పుడూ వెళ్ళలేదు.

ఫైనల్ ఇయర్ పరీక్షలు ఇంకో నెల రోజులున్నాయి. నన్ను, ప్రసాద్‌ని అన్ని పరీక్షలకీ 'డిబెయిన్' చేసారు.

ఆ రోజు ఉదయం ప్రసాద్ రేస్ గుర్రంలాగ పరిగెత్తుకుంటూ వచ్చాడు.

"ఈ విషయం విన్నావా?....వరహాల

రాజుకి మెడిసిన్ గోల్డ్ మెడల్ వచ్చింది "
" "
"సర్జరీ, గైనిక్ ప్రైజులకోసం, మన వరహం, ప్రేమ ఎగ్జామ్‌కు వెళ్ళారు కదా "
"ప్రేమకు ప్రైజ్ వచ్చిందా?" ఇంట రెస్టు లేకుండా అన్నాను.
"ప్రేమకి ప్రైజ్ వస్తే నేనెందుకు చెబుతాను? అవి రెండూ మన వరహం గాడికే ఇచ్చారట. అంతేకాదు మన గైనిక్ ప్రొఫెసర్ మన వరహాన్ని కౌగలించుకుని ఏడిచిందట."
"మధ్యన ఈవిడెందుకు ఏడవటం?"
"ఆవిడకి కూతుర్లేనందుకట. వుంటే వరహాలుగాడికే ఇచ్చి పెళ్ళిచేసేదట."

* * *

వారం రోజులు గడిచాయి.
నేను భవనగర్ వార్డు మెట్లు దిగుతూంటే కార్నర్‌లో ఎవరిమాటలో విని పించాయి. వాళ్ళకు కనిపించకుండా కార్నర్‌కు వెళ్ళి వినసాగాను
వరహాలరాజు అంటున్నాడు "మీకు మెడిసిన్‌లో గోల్డు మెడల్ వచ్చిందా? కనీసం సర్జరీ గైనిక్? పోనీ ఎస్‌పీయమ్? ఎందులోనూ రాలేదుకదూ? అవును అవన్నీ మీకెలావస్తాయి? అవన్నీ నాకు వచ్చాయికదా? మిమ్మల్ని పెళ్ళి చేసుకోమని నన్నెలా అడుగుతున్నారు? నాక్కాబోయే భార్యకి మెడలో వుండవలసినవి నగలుకాదు.... మెడల్సు మె....డ....ల్సు...." చివరి మాటలు నొక్కిఅన్నాడు.
"అంతేనా?" నెమ్మదిగా ఏడుస్తున్నట్లుగా అంది.
"అంతే!" వరహాలురాజు మహారాజులా ఠీవిగా వెళ్ళిపోయాడు. నేను ఆశ్చర్యంతో ముందుకు అడుగువేసి స్థాణువులా నిలబడిపోయాను. అక్కడ ప్రేమ విచారంగా ఒంటరిగా నిలబడి వుంది నీళ్ళు నిండిన కళ్ళతో. □

భార్య

'మాంధాత'

"కార్యేషు దాసీ
కరణేషు మంత్రి
శయనేషు రంభా
క్షమయాధరిత్రీ."

ఆంజనేయులు 'శాస్త్రాలు' చదువుకోలేదు. అతనికి తెలిసిన శాస్త్రం ఒక్కటే. 'గుర్రాల శాస్త్రం' లక్ష్మికి ఏ శాస్త్రమూ తెలీదు.

"ఇదుగో విన్నే—ఇవాళ తొరగా వంటతగలెయ్యి — పనిమీద పోవాలి— వచ్చేటప్పటికి ఆలస్యం కావచ్చు-మేలుకుందు-లేకపోతే తలుపు పగలగొట్టలేక చావాలి-ఏం, వింటున్నావా?" అన్నాడు ఆంజనేయులు వస్తూనే.

"విన్నాను....ఎక్కడికిపోవాలి?" అని అడిగింది లక్ష్మి.

"నేనెక్కడికి పోతే నీకెందుకే? నీ పని నువ్వేడవకా-అక్కర్లేని విషయాల్లో వేలుపెట్టి ఎన్నిసార్లు మక్కెలిరగ దన్నించుకుంటావు" అని అరిచి, పడక్కుర్చీ చర్రున లాగి కూరున్నాడు.

లక్ష్మి లోపలకి పోబోయింది.

"మాట్లాడుతుంటే లోపలికి పోతావేమే-వొళ్లు తీటగావుందా? - ఇదుగో పొద్దున పోయేటప్పుడు చెప్పా బట్టలుతకమని-వుతికావా లేదా?"

"ఆ."

లోపలకి వెళ్ళింది లక్ష్మి.

"ఏమేవ్, ఈ గాడిదకొడుకు వుచ్చపోసినట్టున్నాడు-" అని రంకెవేశాడు ఆంజనేయులు, కాళ్ళదగ్గర నేలమీద పడుకుని నిద్రపోతున్న చంటికుర్రాణ్ణి అసహ్యంగా చూస్తూ. ఆంజనేయులు రంకెకి ఆ 'గాడిదకొడుకు' లేచి గొల్లున ఏడవటం మొదలుపెట్టాడు.

"ఒరేయి, పాడువెధవా — నోరు మూస్తావా — గొంతు పిసికి పారెయ్యమన్నావా — ఏమేవ్ ఎక్కడ చచ్చావే- ఒరేయి, వెధవ ముండాకొడకా, నోరు ముయ్యరా—ఏమే నువ్వొస్తావా, నేనొచ్చి నాలుగంటించాలా?...."

లక్ష్మి వొచ్చి, పిల్లవాణ్ణి తుడిచి, లోపలకి తీసుకెళ్ళాక ఆంజనేయులు చల్ల

బడ్డాడు.

"ఇదుగో, నీవంటతగలేసేసరికితెల్లారే ట్టుంది — కొంచెం కాఫీ పెట్టు-పొద్దున విడిచిన లుంగీ కూడా నీళ్ళల్లో వెయ్యి-ఏం వింటున్నావా?"

లక్ష్మి కాఫీ యిచ్చివెళ్ళింది. కాఫీ తాగి గ్లాసు అక్కడపెట్టి టైం చూశాడు ఆంజనేయులు.

"ఏమేవ్, నీ వరాలు తగలెయ్య — ఇవాళ అవుతుందా లేదా? నాకు పనుందని చెప్పిన రోజునే నీకుమరీ రోగమొస్తుంది"

లోపల్నుంచి జవాబు రాకపోయేసరికి మరింత మండిపడి లేచి లోపలికెళ్ళాడు. స్టవ్‌మీద అన్నం వుడుకుపడుతోంది. లక్ష్మి దొడ్లో కంచాలు కడుగుతోంది. కుర్రాడు పొయ్యి దగ్గర బూడిదలో ఆడుకుంటు న్నాడు.

"ఏమేవ్, ఈ గాడిదకొడుకు బూడిద తింటున్నాడే — ఎక్కడ చచ్చావు నువ్వు? ఇంకా ఎంతసేపు? — ఆనందరావుకి ఎని మిదికల్లా వొస్తానని చెప్పా — నీ కసలు బుద్ధుందా?"

"అయిపోయిందండీ .... ఇవాళ పని మనిషి రాలేదు... గిన్నెలవీ కడిగే స రి కి ఆలశ్యమయింది...." అంటూ లక్ష్మి కడి గిన కంచాలు లోపలికి తీసుకువచ్చింది.

"పొద్దుటినుంచి ఏం చేశావు? అసలు నీరోగమిట్లాకాదు-ఫస్టునుంచీ పనిమనిషిని మానిపించేస్తా —"

ఆంజనేయులు కేకలకి కుర్రవాడు బావురుమన్నాడు.

"నోరు ముయ్యరా వెధవా — పో, పోయి వాణ్ని పడుకోబెట్టిరా — త్వరగా వడ్డించు."

అన్నం తింటున్నాడు.

ఎదురుగా నిలబడి వుంది లక్ష్మి.

"ఏమండి .... ఆనందరావుగారి దగ్గర ఏం పని?"

"అది నీ కనవసరం — నీ పని నువ్వు చూసుకో — ఇంట్లో పని కరెక్టుగా చెయ్యి-పిల్లాడికి కావలసిందేమిటో చూసుకో — ఇల్లు శుభ్రంగా వుంచు — నా బట్టలూ అవీ రెడీగా వుంచు. — ఇవీ నీ పనులు. ఏం అర్థమయిందా? నా విషయాల్లో వేలుపెట్టకు — ఏం? ఆడదానికి చెప్పే విషయాలుంటై చెప్పకూడనివి వుంటై — తెలిసిందా? నే నెంత చెపుతానో అంతే తెలుసుకోవాలి నువ్వు. అర్థమయిందా?" అన్నాడు ఆంజ నేయులు పీటమీదనుంచి లేస్తూ.

అర్థమయింది అనలేదు లక్ష్మి.

రాత్రి మూడింటికి వచ్చిన భర్తను నిరాకరించలేని లక్ష్మి, నిద్రలో భర్తకోరిక తీర్చేటపుడు, కలత నిద్రలోకి మారి, మగతగా, ఆ గుడ్డి వెలుతురులో, ఆ దగ్గర తనంలో, ప్రతి జంతువుకీ అనుభవమయిన ఆపేక్షతో,

"ఏమండీ, ఎందుకండీ ఆ పేకాటలూ, రేసులూనూ, నా మాట వినండి." అని ఏదో అనబోయింది.

"నోరు ముయ్యి. — ఇది ఆఖరి వార్నింగు. ఈసారి నా విషయాలు ఎత్తావా — మూతి పళ్ళు రాలగొడతాను — ఆడ ముండవి ఇంట్లో పడివుండి ఇంటిపనులు చూసుకో. ఏం అర్థమయిందా?"

అతని తిట్లు అతనికేమీ అడ్డురాలేదు...

శాస్త్రకారుడు చెప్పిన భార్యా లక్షణాల్లో 'రెండవది' తప్ప మిగిలినవి భర్తలందరూ ఇష్టపడతారు. □

కథ కానిదీ కథ!

ప్లాట్‌ఫాం మీదికి అడుగుపెట్టిన అర్ధ నిమిషానికే ట్రైన్ వచ్చింది. జనం లోపలి కెక్కిన ప్రతి ఒక్కరికీ లక్షరూపాయలు యిస్తారన్నంతహడావిడిగా ఎక్కసాగారు.

అయిదు నిమిషాలకు యింకో ట్రైన్ వస్తుందిగా అని ఆగి కాఫీ త్రాగటానికి కాంటీన్ వైపు నడిచాను.

సరిగ్గా అందుకోసం తల తిప్పి చూసి నప్పుడే అతణ్ణి చూశాను.

అతను .... నలిగిన పాంటు, నలిగిన షర్టు, ముఖంలో ఆకలి. ..నిరుద్యోగి అను కోవడానికి సందేహం లేదు. మొత్తంమీద నన్ను అమితంగా ఆకర్షించింది అతని చూపులు. అవి దొంగచూపులకు మల్లే వున్నాయి. ఎవరూ చూడ్డం లేదుకదా నన్నట్లు చూపినవైపే చూస్తూ ఎనిమిది దిక్కుల్ని లెక్కపెడుతున్నాడు. నలుగురు ఒకచోట వుండేవాళ్ళ వెనక్కి వెళ్ళి కాసేపు నిలబడుతున్నాడు.

నాకు యింటిదగ్గర పెద్ద పనేమీ లేదు. తాపీగా సిగరెట్టు వెలిగించి నిలబడ్డాను. ఆ వ్యక్తి అటూ యిటూ యింకోమారుచూసి కాంటీన్ గోడ పక్కనే తిన్నెమీద ఎవరో తాగేసి పెట్టిన కాఫీగ్లాసు. చేతిలోకి ఎత్తు కున్నాడు. నా గుండె ఝల్లుమంది. గ్లాసులో మిగిల్చిన ఒకటి రెండు గుక్కల్ని తాగేసి మూతి తుడుచుకుని మళ్ళీ వచ్చి అతను మనుషులమధ్య నిలబడ్డాడు. తను చేసిన పని ఎవరూ గమనించలేదుకదా అన్నట్టు చుట్టూ ఓమారు చూసి నిలబడి కాఫీ తాగుతున్న వాళ్ళు ఒక్కొక్కరు ఎంత కాఫీ మిగులుస్తారా అని ఆశగా చూడసాగాడు.

నేను భారంగా ముందుకు కదిలి కాఫీ తీసుకుని నెమ్మదిగా త్రాగుతూ ఆ వ్యక్తిని నేను గమనిస్తున్నానని అనుకోడానికి అవ కాశం లేకుండా అతనివైపు చూడసాగాను.

నేను కాఫీ సగం తాగేలోపలే యింకె వ్వరో గ్లాసులో సగానికి సగం వదిలిపెట్టి వెళ్ళిపోయారు. ఆ వ్యక్తి ఆ గ్లాసువంక ఆశగా చూసి దాన్నందుకుని తాగడానికి అవకాశంకోసం చూస్తున్నాడు. అసంకల్పి తంగా నేనూ కాఫీ సగం వదిలిపెట్టి గ్లాసును యింతకు ముందతను ఉంచిన చోటే ఉంచి గబగబా దూరంగా నడిచి మనుషుల వెనక నిలబడి ఆ వ్యక్తిని చూడసాగాను.

అతను దొంగలా ఎంగిలి గ్లాసుల వద్దకు నడిచి రెండు గ్లాసుల్లోని కాఫీని ఒకే గ్లాసులోకి ఒంపుకుని ఆ తర్వాత.. అతి సాధారణంగా నేనూ మీరూ కాంటీన్‌లో ఇరవై పైసల బిళ్ళ పడేసి కాఫీ తీసుకుని ప్లాట్‌ఫాంమీద నిలబడి కాఫీ తాగమంటే ఎలా తాగుతామో....ఆ వ్యక్తి అలా స్టైయిల్‌గా అందరిపక్కనా తనూ నిలబడి కాఫీ త్రాగసాగాడు.

నా గుండెలో ఏదో నరం మెలితిరిగి నట్టయింది.

—వేమూరి సత్యనారాయణ

మెస్సు కేమేస్వ

నా కాలేజీ రోజుల్లో జరిగిన కథ ఇది.

హాస్టల్లో సీటు దొరకలేదు. టౌనులో రూం తీసుకోవాల్సి వచ్చింది. నా రూంలో నాతో బాటు ఇంకా ఇద్దరు.

అప్పట్లో మాకు భోజనం మహా గొప్పసమస్య. హోటళ్లు పరమ దరిద్రంగా వుండేవి. అవి మా జీర్ణకోశాలనూ మనీ పర్సులనూ పీడిస్తూ బాధిస్తూ వుండేవి.

స్వయంపాకం సాగించాలని చేసిన ప్రయత్నాలు బెడిసి కొట్టాయి. "మన చేతులారా మనమే చేదువిషాలు వొండుకు తినడంకన్నా - అదేదో ఆ హోటళ్లల్లోనే కతికితేపోలా-" అనిపించింది. చేతులు కాల్చుకోవడం మానుకొన్నాం. అన్యథా శరణం నాస్తి-హోటల్సేవ శరణం, మరి!

ఇలా వుండగా స్టూడెంట్సు యొక్క భోజన ఇబ్బందుల్ని తొలగించడానికి వూళ్ళో ఒక "మెస్" వెలసింది. దాని పేరు "బోడి మెస్సు!" ఓనరు ఇంటిపేరు బోడి. మెస్సుకూ అదేపేరు స్థిరపడి పోయింది!

హోటలు సాపాటుతో పోల్చి చూసుకొంటే బోడిమెస్సు భోజనం నయమే

అనిపించింది. అదీ మొదట కొన్ని రోజులే! ఆ తరువాత బోడిమెస్సు భోజనం కూడా మొహం మొత్తింది!

నా రూం మేట్లలో వొకడైన వీరభద్రా వికి వున్నట్టుండి వొకరోజు విపరీతమైన కడుపునొప్పి ఒచ్చింది. చాలా బాధపడి పోయాడతను. హాస్పిటల్‌కి తీసుకెళ్ళా ల్సొచ్చింది. పాపం వీరభద్రం-చాలా టాబ్లెట్లూ కాప్స్యూల్సూ వాడాల్సొచ్చింది.

తేలిందేమిటంటే — అతను తిన్న అన్నంలో సున్నం మోతాదు ఎక్కువయిందని!

అతన్తోబాటే బోడిమెస్సులో చేరిన నేను హడిలిపోయాను. మా తింపువా తారెత్తిపోయాడు.

తింపువా అంటే — నా ఇంకో రూమ్మేటు. అవును. పేరు వింతగానే అనిపిస్తుంది-'తింపువా'! అతను బర్మా దేశస్థుడూకాడు, జాపనీయుడూకాడు. చీనా, ఇటలీ, ఈజిప్టులకి చెందినవాడు అసలేకాడు.

తింపువా భారతీయుడే! మన తెలుగువాడే!

తింపువా అసలు పేరేమిటో మేమందరం మరిచిపోయాం. బహుశా అప్పటికే అతనూ మరిచిపోయుంటాడు.

చాలామంది మనుషులు బ్రతకడం కోసం భోంచేస్తారు. కొందరు మాత్రం తినడంకోసమే బ్రతుకుతున్నట్టు కనిపిస్తారు. ఈ రెండో కోవకి చెందిన వాళ్ళలో అగ్రగణ్యుడు-తింపువా.

తింపువా-అనగా-తిండికోసమే పుట్టిన వాడు!

వీరభద్రం కడుపునొప్పి చూసి గోడు గోడు మన్నాడు తింపువా. "అయ్ బాబోయ్! ఆ బోడిమెస్సు మన కొంప తీసేట్టుంది. వాడు పెట్టేదే అసలు రెండు చెంచాల చప్పిడికూడు....అందులోనూ సున్నం గ్రట్టా కలుపుతున్నాడూ అంటే! ....భగవాన్:-మనకేది దారి?—నీసంగతి నాకు తెలీదుగురూ!-నాకేది దారి?....మళ్ళీ హోటల్ పాలవాల్సిందేనా?-బోడిమెస్సు వాడు రూపాయిన్నర తీసుకుని రెండు చెంచాలన్నం పెడితే—ఆ హోటలువాడు రెండుంపావలా తీసుకుని ఒకటిన్నర చెంచా అన్నం మాత్రం పెడతాడు! భగవాన్! ఏఁవిటి బాబూ నాకీ అగ్ని పరీక్ష!-నాకిక నిష్కృతే లేదా?...." అని వాపోయాడు.

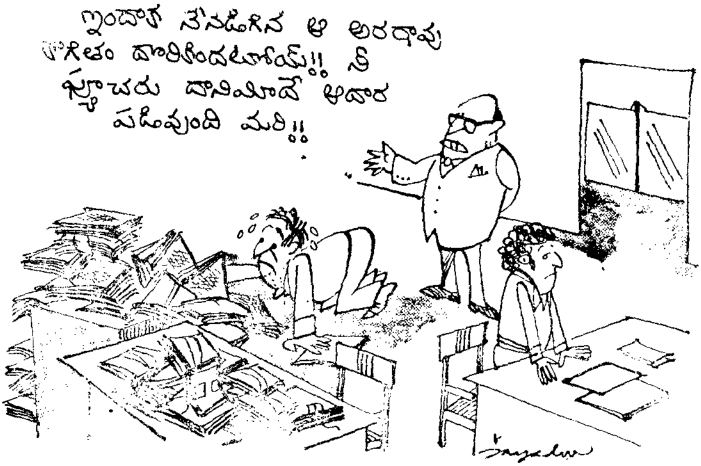
అయితే ఆ తర్వాత నాలుగోరోజు రాత్రి ఎనిమిదిన్నరకి రెండు బుగ్గల్లోనూ రెండు మీఠా కిళ్ళీలు దట్టించి "మనసా యెటులో-" అంటూ కూనిరాగం తీస్తూ గదిలోకి ప్రవేశించి నన్నాశ్చర్య సాగరంలో ముంచేశాడు తింపువా.

"—ఏఁవిటోయ్! ఏఁవిటి-మరీ అంత ఖుషీగా వున్నావ్? ..ఏఁవిటి సంగతీ?...." అన్నాన్నేను. ప్యాకెట్టులోంచి ఓ సిగిరెట్టుతీసి వెలిగించుకుంటూ.

నా క్యూరియాసిటీ చూసి చిదానందంగా నవ్వి, తనూ సిగిరెట్టు ముట్టించి, రెండు బుగ్గల రెండు కిళ్ళీలూ కసాపిసా నవిఁలి, సిగిరెట్టుపొగ గుప్పున ఒదిలి—"తీరిపోయింది—" అన్నాడు తింపువా.

"ఏఁవిటి తీరిపోయింది?...."

"ప్రోబ్లెమోయ్ ప్రోబ్లెం! మనల్ని బాధించి వేధించిన భోజన సమస్య ఇవ్వాళ్టితో తీరిపోయింది—" అంటూ

భోగట్టా అంతా ఇలా చెప్పాడు వాడు—"ఆహా....యేం భోజనం!వేం భోజనం.... జెన్మలో నేనలాంటి విందు ఆరగించలేదు. ఆ మెస్సుముందు ఇంటి భోజనం యెందుకోయ్!....ఓహ్....! యెంతన్నం పెట్టేడు వాడు! అడక్కుముందే వొడ్డించాడు. చెంబెడు సాంబారోయ్.... సాంబారు చెంబెడు పోశాడు....ఇహ రసం సరేసరి-సాక్షాత్తూ అమృతం—రెండప్పడాలూ రెండు తాళింపులూ చిప్సూ మిరపకాయబజ్జీలూ....నేనే తినలేక చచ్చాననుకో....భోజనం అంటే అదీ భోజనం....ఆ బోడిమెస్సు వాడూ పెట్టాడు....ఏం పెట్టాడు? వాడు పెట్టే మూడు భోజనాలైనా మనకొక పేగుకే సరిపోదు...."

"ఎక్కడో కొత్త మెస్సు పెట్టారన్న మాట....మెస్సు పేరేఁవిటింతకీ?...."

"పేరా? పేరింకా ఏఁవీఁ పెట్టలేదు. పెట్టరేఁవో కూడా! అయినా....అక్కడ వొడ్డించే గరిటలున్నాయి చూడూ—హబ్బా-ఎంతెంత పెద్దవనుకున్నావు.... ఆ గరిటలోకల్లా పెద్దట్టు గరిటతో ఆ మెస్సోనరు అన్నం వొడ్డిస్తూంటే సాక్షాత్తూ అన్నపూర్ణే వొచ్చి వొడ్డిస్తూన్నట్టు అనిపించింది. వేరే పేరెందుకూ? ....ఆ మెస్సు నసలు 'గరిట మెస్సు' అనే పిలవొచ్చు ఆహా!....ఎంత పెద్ద గరిటలూ....ఏం గరిటలూ...."

ఆమాట తింపువా ఏ ముహూర్తాన అన్నాడో తెలియదు. రెండో నాటికల్లా ఈ కొత్త మెస్సుకి 'గరిట మెస్సు' అనే పేరు బాగా ప్రచారంలోకి ఒచ్చింది. ఆపేరే స్థిరపడిపోయింది.

గరిట మెస్సు గురించి పూరించి పూరించి చాలా చెప్పాడు తింపువా. నన్ను చాలా బలవంతం చేశాడు. సరేనని నేనూ గరిటమెస్సులో చేరాను.

నిజమే! అక్కడివన్నీ గొప్పగొప్ప గరిటలు!

అక్కడ వడ్డనకూడా చకచకా జరిగి పోతుంది.

ఆడకింగ్‌కాంగ్‌లా వుండే ఒకావిడ (ఈవిణ్ణే 'అన్నపూర్ణ'గా వర్ణించాడు తింపువా!) మొదటగా రంగంలోకి ప్రవేశించి ఏనుగు చెవంత గరిటతో ఆకుల్లో వరసగా అన్నం దిమ్మరిస్తూపోతుంది. ఆ తరువాత ఇద్దరు వస్తాదుల్లాంటి ఆసామీలు ఒక పెద్ద గంగాళాన్ని మోసుకుంటూ వొస్తారు. అందులో సాంబారుంటుంది. ఒకటిన్నర శేరంత గరిటితో మూడో ఆయన ఆ గంగాళంలోంచి సాంబారు తోడి విస్తరాకుల్లో పోస్తూ వెళ్తాడు. అంతలో వో కుర్రాడు వో బుట్టతో ప్రవేశించి అటో అప్పడం ఇటో అప్పడం పారేస్తూ వెళ్ళిపోతాడు... ఇంతలో ఆడ కింగ్‌కాంగ్ పునః ప్రవేశించి ఊరగాయా, తాళింపులూ విస్తర్లలో విదిలిస్తూ పోతుంది.

గరిట మెస్సు వడ్డన నిజంగా గొప్ప వడ్డన!

గరిట మెస్సులో శుచీశుభ్రతల గురించి మాత్రం మనం ఏమీ శంకించనవసరం లేదు! ఒకవేపు భోజనాలు జరుగుతూండగానే వీధిలో అప్పుడే దిగిన బండినుంచి వంటచెఱకు మనమధ్య నుంచే లోపలికి చేరవేయబడుతుంది. ఒకసారి ఒక కట్టె జారి భోంచేస్తూన్న వో కుర్రాడి తలని అతిప్రేమగా పరామర్శించితే పరామర్శించింది గాక; మెస్సోనరు (ఆడకింగ్‌కాంగ్) ఎంతో వాత్సల్యంతో ఆ తర్వాత ఆ దెబ్బకి కట్టుకట్టి పంపించిందిగదా! వంట చెరకే కాదు వంటకని బొగ్గుల మూటలు కూడా అప్పుడప్పుడూ భోజనాల బంతుల మధ్యనుంచే లోపలికి చేరవేయబడతాయి. ఆ నుసి కాస్తోకూస్తో విస్తర్లలో పడినా, అందుగురించి ఎక్కువమంది పట్టించుకోరు. పట్టించుకున్నవారు కూడా దాన్నో చక్కటి నంజుడు పదార్థంగా భావించి గుట్టు చప్పుడు కాకుండా అన్నంలో కలుపుకుని మింగేస్తారు. బొగ్గుల నుసేగాక అప్పుడప్పుడూ బొగ్గులు కూడా రాలిపడడం కద్దు. కొంతమందికవి నయిస్తాయి. కొంతమందికి సయించవు. సయించిన వాళ్ళు వాటిని తింటారు. సరిపడని వాళ్ళు— ఇష్టంలేని కూరని అవతలికి నెట్టేసినట్టు ఒక వారకి నెట్టేస్తారు.

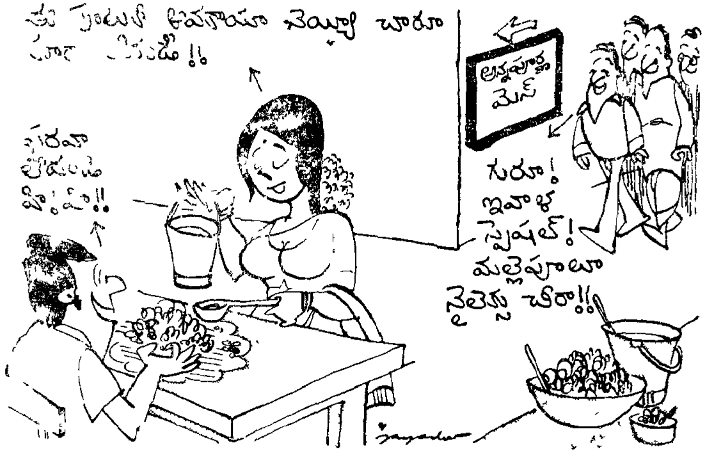
ఓహ్! గరిట మెస్సు భోజనమూ, ఆ వడ్డనా, ఆ వాతావరణం—అంతా వర్ణనాతీతం!

"గరిట మెస్సును వదిలిపెట్టనుగాక వదిలిపెట్టను—" అన్నాడు తింపువా.

నాకు మాత్రం అంత తెగింపు లేకపోయింది. "ఏ మెస్సులోనైనా సరే— కమ్మగానూ కడుపు నిండుగానూ తినగలననే పేరాశ ఎటూలేదు-నా బోడిమెస్సే నాకు చాలు...." అనుకుని బోడిమెస్సులో ఆ చంచాల అన్నమే తింటూ ఒచ్చాను.

రుచీపచీ లేని చప్పిడి కూడు గొంతులోకి దిగలేక దిగలేక దిగుతున్నట్టు రోజులలా వెళ్తూండగా—ఊళ్ళో ఒక కొత్త మెస్సు వెలసింది. దానిపేరు "రత్నం మెస్సు."

మెస్సొకటి కొత్తగా వెలసిందీ అంటే నా మటుకు నేను పులికిపడనూలేదు, లొట్టలేసుకుంటూ వెళ్ళి అందులో జేరిపోనూలేదు. పాతైనా కొత్తయినా మెస్సుల్లో

సాపాటు అంతా ఒకే మోస్తరు-అంతో యింతో కమ్మగా వుండేచోట కడుపు నిండదు. కడుపునిండా పెట్టేచోట శుచీ శుభ్రతా వుండవు.

కొత్తగా నెలకొల్పబడిన రత్నం మెస్సు గురించి పెద్దగా ప్రచారం ఏదీ జరిగినట్టు కనిపించలేదు. కాని, వోపెన్ చేసిన నెలన్నర రోజులకే — వూళ్ళో మిగతా మెస్సుల రద్దీ రానురానూ క్షీణిస్తున్నట్టు కనపడ్డది. గరిటమెస్సు సంగతి నాకు తెలీదుగాని, మా బోడిమెస్సు మాత్రం కేవలం పన్నెండుమంది భోక్తలతో కళావిహీనంగా, మరీ 'బోడి'గా తయారయింది.

కలియుగంలో పాపభీతిలా చిక్కిపోతూ ఒచ్చిన బోడిమెస్సు కష్టమర్స్ని చూసి నేను చాలా ఖేదించాను. పోనీ, గరిటమెస్సు పరిస్థితయినా కొంచెం మెరుగ్గా వుండేమోనని మా తింపువాని ఆ విషయం గురించి అడిగేను.

"గరిటమెస్సా?...." అన్నాడు వాడు.

"అవునోయ్....పాపం ...ఇప్పుడెల్లా వుంది?....మునుపొహబంతి భోంచేస్తూ వుంటే మర్రెండు బంతుల జనం కాచుకుని నిలబడేవారు కదా....ఇప్పుడు ఆ రష్షంతా అలాగే ఒస్తున్నారా?...."

గుంభనంగా నవ్వేడు తింపువా. "గరిట మెస్సు ప్రస్తావనే నా దగ్గర తీసుకు రావొద్దోయ్! ఏంటల్లా చూస్తావ్? .... నిజమే! .... ఒకప్పుడు నేనా మెస్సుకి కేన్వాస్ చేసేను....చాలామంది నందులో జేర్పించేను ... కాని ... నువ్వేమైనా అనుకో భాయ్ ...రత్నం మెస్సు ముందు గరిటమెస్సనగా ఎంత? ..."

"తింపువా!..."అన్నాను వులిక్కిపడి.

"అవునోయ్ నీతో ఎప్పటికప్పుడు చెప్పాలనుకునే చెప్పడం వాయిదా వేస్తూ వచ్చేను .... ఎంచేతంటే .... నీకు నా

మాటల్లో నమ్మకం వుండదు....ఇప్పుడైనా—నీకు ఒక ట్రయల్ వెయ్యాలనుంటే .... రత్నం మెస్సులో జేరి చూడు....యు విల్ లైకిట్...."

"మరి—నువ్వు...."

"మంచి భోజనానికి మనమెప్పుడూ ముందే వుంటాం భాయ్ ... రత్నం మెస్సులో నేను జేరి ఇరవై రోజులు పైనే కావొస్తోంది...."

అలా తింపువాతోబాటు నేనూ రత్నం మెస్సులో జేరేను.

వండ్రఫుల్!

రత్నం మెస్సు వాతావరణమూ అక్కడి భోజనమూ అక్కడి వడ్డనా—అంతా చూసిన నాకు అనిపించేదేమంటే—

రత్నం మెస్సు మెస్సుకాదు, రత్నం మెస్సుభోజనం మెస్సుభోజనం కాదు!

అవును మరి—మూడు భోజనాల గదులున్న ఆ మెస్సు ముచ్చటైన సంసారపుటిల్లులావుంది. గుమ్మాలకి పసుపూ కుంకుమా రాసివున్నాయి. కిటికీలకి చక్కటి (చవకబారువి కానేకావు) తెరలు వ్రేళ్ళాడుతున్నాయి. గోడలకి మంచి మంచి ప్రకృతి దృశ్యాలు (బూతు బొమ్మలు కానేకావు సుమా!) తగిలింపబడివున్నాయి. అక్కడి ఫర్నిచర్—టేబుళ్ళూ కుర్చీలూ-కూడా పొందికగా సౌకర్యంగా వున్నాయి. వేడన్నం తింటూ వుక్కపోసి వుక్కిరిబిక్కిరవకుండా సీలింగ్ ఫాన్లున్నాయి.

మెస్ వోనర్ రత్నం స్వంతమనిషిలా వడ్డిస్తూ వుంటాడు. అతన్తోబాటు వంటవాడు కాబోలు — మరొహాడు వడ్డనలో అతనికి సాయపడుతూంటాడు. గడబిడ వుండదు. హడావుడీవుండదు. "తొందరగా నాలుగు మెతుకులు కతికి వేగిరం భోజనం అయిందనిపిస్తే చాలాబాబూ!...." అని అనిపించనే అనిపించదు. వంటకాలన్నీ రుచిగానూ శుచిగానూ వుంటాయి. నా ఫేవరెట్ డిష్ అయిన గుత్తొంకాయకూర రత్నం మెస్‌లో బ్రహ్మాండంగా వొండుతారు. బస్.

రత్నం మెస్‌ని వొదలకూడదని నిశ్చయించుకున్నాన్నేను.

హఠాత్తుగా వొకరోజు టాంటాం గాడు నన్ను నడివీధిలో నిలవేసి "ఏం గురూ?... నువ్వుకూడా ఆ లేచిపోయిన మెస్సులో జేరిపోయేవటగా?.." అని అడిగినప్పుడు నేను ఆశ్చర్యపోయి తికమకపడి నిర్ఘాంతపోయేను.

టాంటాంగాడి అసలు పేరు మాకెప్పుడూ గుర్తుండదు. టమటమా అనీ టముకుటముకనీ పి.ఎన్.సీ. (సిటీ న్యూస్ కరెస్పాండెంట్) అనీ—ఇట్లాంటివే వాడి నామాంతరాలు. ఎప్పుడోగాని ఎక్కడోగాని హఠాత్తుగా గాని కనిపించడు టాంటాంగాడు. నాల్రోజులపాటు నలుగురికి వరసగా వాడు కనిపించేడూ అంటే వూళ్ళో ఏదో చెప్పుకోదగ్గ విశేషమే జరిగిందన్నమాట.

"అదేంటి అలా తెల్లబోతావేఁవిటి?-" అన్నాడు టాంటాం.

'లేచిపోయిన మెస్సు'—అన్న విశేషణం గురించి ఆలోచిస్తున్నాన్నేను. ఆ ముక్కే వాడితోటీ అన్నాను.

పెళపెళా నవ్వి — "అమాయకత్వం నటించడం నీకు చాతకాదు భాయ్—లేచిపోయిన మెస్సంటే రత్నం మెస్సేనని

నీకు తెలుసని నాకు తెలీదనుకున్నావా?...."

రత్నం మెస్సు—లేచిపోయిన మెస్సు! —ఏఁవిటీ గందరగోళం?

"నిజంగా టాంటాం—నువ్వు చెబుతున్నదేవిఁటో నాకు వొక్క ముక్కా అర్థం గావడం లేదు—" అన్న తర్వాత, నాచేత కొన్ని ప్రామిస్సులుకూడా తీసుకుని నాకు నిజంగానే భోగట్టా తెలీదని నమ్మేక తెలీనందుకు గరిటమెస్సులో రైసుగరిటెడు ఆశ్చర్యం ఆశ్చర్యపోయి—"నువ్వొట్టి సింపుల్ మైండెడ్ ఫెలోవి గురూ—" అంటూ విషయం అంతా వివరించి చెప్పేడు టాంటాం.

రత్నం మెస్సులో వొక ఆడమని షుంది. పేరు నీరజ.

నీరజ రత్నం భార్య కాదు. ఇంకొొకరి భార్య. ఆ ఇంకొొకరి వూరు హైదరాబాదో సికిందరాబాదో ఖచ్చితంగా తెలీదు. పెద్ద హోదా ఆస్తీ అంతస్తూ వుండేవిట అతనికి.

నీరజ భర్త ముసలివాడని వొక వదంతి. ఈవిడ ఆయనకి రెండో భార్యో మూడోభార్యో అయివుండాలని వూహ. వాళ్ళింట్లో రత్నం కార్ డ్రైవర్‌గా వుండే వాడట. ఎలా కుదిరిందో ఏమోగాని-రత్నానికీ నీరజకూమంచిసఖ్యత ఏర్పడింది.అది ప్రణయంగా పరిణమించింది. వొకానొక శుభముహూర్తాన (రత్నానికి అది శుభ ముహూర్తం.నీరజభర్తకి దుర్ముహూర్తం) బోలెడన్ని నగలతో నీరజ రత్నంతో లేచొచ్చేసింది. ఈ వూళ్ళో ఇద్దరూ కలిసి ఈ మెస్సు బిజినెస్సులోకి దిగేరు.

నీరజ చాలా అతదగత్తెట.

సినిమా స్టార్లా?—ఎందుకూ—నీరజ ముందు దిష్టితియ్యటానిక్కూడా పనికిరారుట. నీరజ సౌందర్యం నిజంగా అతిలోక సౌందర్యంట. అయితే, అవిడెప్పుడుగానీ ఇల్లొదిలి—అదే — మెస్సొదిలి—వీధిని నడవగా చూసినవాళ్ళు చాలా తక్కువ మందిట. కాని, ఆ తక్కువమందికూడా ఆమె యొక్క భువనమోహన రూప వైభవంచేత సమ్మోహితులై పోయేరుట. వారిలో కొందరు మరీ ప్రేమోన్మత్తులై వొక్కసారైనా ఆమె పొందు ననుభవించాలని నానా విధాలా ప్రయత్నాలు కొనసాగిస్తున్నారట. బైటపడి చెప్పుకోవడం లేదుగాని—రత్నం మెస్సులో భోంచేసే ప్రతివారిలోనూ ఆ కోరిక ఏదో వొక స్థాయిలో వుండనే వుందట....

—అదీ టాంటాం గాడు చెప్పిన వృత్తాంతం.

"పొగిడేస్తున్నాననుకోకు గాని-నువ్వు చాలా బుద్ధిమంతుడివి గురూ! ఇన్నాళ్ళయి రత్నం మెస్సులో భోంచేస్తూ అది లేచిపోయిన మెస్సనే నీకు తెలీదంటే—నాకు 'వండర్ మేథండర్'గా వుంది .... మాట జెప్తాను—వినుకో—యేం లేదు—యీ పెయిర్ సెక్సుంది జూశావూ....వాళ్ళ పోకిళ్ళన్నీ అదో పిచ్చిధోరణి ...అతి మంచి అబ్బాయిలంటే వాళ్ళకో వీక్నెసు-ఏదో కళలో వుండి నీరజ నీమీదకూడా వో కటాక్షవీక్షణం ప్రసాదించవొచ్చు—దగ్గరివాడివిగాబట్టి చెప్తున్నా—నువ్వు నీ ఎవ్రెడీలో వుండాలి...."

టాంటాం చెప్పిన భోగట్టా నన్ను చాలా కలవరపరచిన మాట వాస్తవమే. రత్నంగురించీ నీరజగురించీ-పాపం—నీరజ భర్తగురించీ—ఎన్నెన్నో వూహలొచ్చాయి.

అంతకాలమూ నమ్మకంగా తనతో కాపురంచేస్తూ ఒచ్చిన స్త్రీ-హఠాత్తుగా ఓ తెల్లవారుఝామున చూసుకుంటే— ఇంట్లోంచి మాయమైపోయినట్టు తెలిస్తే-పాపం-పరువుగా బ్రతికే మగవాడి మనః స్థితి ఎంత హృదయవిదారకంగా వుంటుంది!

దేన్నయినా సహించి భరించవచ్చునేమోగాని-భార్యవల్ల జరిగే ఇట్లాంటి తలవంపుల్ని భరించడానికి ఎంత గుండె నిబ్బరం కావాలి?

నీరజ భర్తగురించి ఆలోచించేకొద్దీ నా మనసు వికలమైపోయింది. మానవత్వం మీదే విశ్వాసం సడలిపోజొచ్చింది. అయితే—

ఇదంతా అనవసరమైన ఆలోచనల వల్ల వచ్చే మనసు జబ్బేగాని. రత్నం వ్యక్తిగత జీవితంగురించీ అతని భార్య అతని భార్య కాకపోవడం గురించీ— నేనెందుకు బుర్రబద్దలు చేసుకోవాలి?

రత్నం మెస్సులో భోజనం బాగుంటుంది. నాకు నచ్చుతుంది. అంతే! మిగతా విషయాలు నాకు అనవసరం—

రత్నం మెస్సుకి నేను మామూలుగానే వెళ్తున్నాను. అయితే—టాంటాం నుంచి భోగట్టా విన్న తర్వాత—మెస్ వాతావరణాన్నీ అక్కడికి భోజనానికి ఒచ్చే ఇతరుల ప్రవర్తననీ ఇంతకు ముందుకంటే జాగ్రత్తగా పరిశీలించడం మొదలెట్టేను.

నిజమే! భోజనాలు చేసే అందరి దృష్టీ భోజనాలమీదేలేదు. అప్పుడప్పుడూ లోపలి గదివేపు కొన్ని వాలు చూపులు. కొందరి మధ్య ఏవో గుసగుసలు. సన్నటి నవ్వులు. కనుగీటులు.

లోపలి గదిలోంచి అప్పుడప్పుడూ సన్నటి అస్పష్టమైన స్త్రీ స్వరం. చేతి గాజుల గలగల. చీరమడతల చిరు సవ్వడి. రత్నాన్ని లోపలికి పిలవడానికి సంకేతం-పొడిదగ్గు

"మీరీ మధ్య సరిగ్గా భోంచెయ్యడం లేదుసార్!-ఒంట్లో బాగుండడం లేదా?-" అన్నాడొక రోజు రత్నం.

నా పరాకుని అతను రుగ్మతగా భావించేడు.

"అబ్బే — అదేంలేదు—" అని ప్రయత్నంమీద నవ్వేను.

"రాత్రికి మాత్రం-పెందరాళే-మొదటి బంతికే ఒచ్చెయ్యండి సార్....మీ కిష్టమైన కూర-గుత్తొంకాయ...."

గుత్తొంకాయ కూర నా కిష్టమని ఎప్పుడు కనిపెట్టేడో రత్నం!

టాంటాం గాడన్నట్టు—నాలో ఏదో మంచితనం పైవాళ్ళకి కనిపిస్తుంది కాబోలు-నాకు తెలీకపోయినా.

రాను రాను రత్నానికి నేను కొంచెం దగ్గిరవాణ్ని అయ్యేను. మెస్ వ్యవహారాల గురించి అతన్తో అప్పుడప్పుడూ పిచ్చాపాటీ మాట్లాడుతూ వుండేవాణ్ని.

రత్నానికి పెద్ద ఆలోచనలున్నాయి. మెస్ ఇలాగే మరో సంవత్సరం పాటైనా సజావుగా జరిగితే-ఒక మంచి హోటల్ ప్రారంభించి-దాన్ని బాగా అభివృద్ధిచేసి-అలాగే స్థిరపడిపోవాలని అతని సంకల్పం.

"నీకేం రత్నం-నువ్వు మెస్సు తెరిచేక మేమంతా అంతో ఇంతో శుచిగా శుభ్రతగా తినగలుగుతున్నాం-నీ మెస్సు

స్టాండర్డుని నువ్విలాగే నిలబెట్టుకుంటే-సంవత్సరం వేం ఖర్మ? — అర్నెల్లకల్లా నువ్వో ఫస్ట్‌క్లాస్ హోటల్ మంచి సెంటర్లో ఓపెన్ చెయ్యొచ్చు—" అన్నాన్నేను.

"ఏదో సార్-అంతా మీలాంటి వాళ్ళ చేతి చలవ—" అన్నాడు రత్నం.

రత్నంతో నేను ఎంతో కొంత సన్నిహితంగా మాట్లాడుతున్నాను. టాంటాం మాటల్ని మరిచిపోదామన్నా మరిచిపోలేకుండా వున్నాను. నీరజ ఎలా వుంటుందో చూడాలన్నకోరిక నానాటికీ బలవత్తర మవసాగింది. ఆ కోరికని నా బుద్ధిమంతనం ఎంతగా జోకొట్టినా—వూ(—మళ్ళీ తలెత్తుతోంది.

అయితే—ఒకసారి ఆ అవకాశం రానే ఒచ్చింది.

ప్రిపరేషన్ హాలిడేస్ రావడంవల్ల స్టూడెంట్స్ చాలామంది వూళ్ళకి వెళ్ళిపోయేరు. మెస్సుకి కొద్దిమందే ఒస్తున్నారు. ఆ కొద్దిమంది కోసమూ—మెస్ నడుపుతానేగాని ముయ్యనన్నాడు రత్నం.

ఒకరోజు మధ్యాహ్నం లైబ్రరీనుంచి మెస్సు కొచ్చేసరికి బాగా వేళ దాటింది. మెస్సంతా ఖాళీ. భోజనం అయిపోయిందేమో అనుకున్నాను. డైనింగ్ రూంలో తటపటాయిస్తూ నిల్చున్నాను.

"ఆయన బజారు వెళ్ళేరు—చేతులు కడుక్కురండి ..." అని లోపలినుంచి స్త్రీ స్వరం వినిపించింది!

ఆవేళ భోజనానికి నాకు నీరజ ఎంతో లేత అరిటాకు పరిచింది. కాని, ఎంత లేత అరిటాకైనా ఉండలేనంత కోమలంగా ఉంది నీరజ.

ఆమె శరీరమంతా లావణ్యం.

శబ్దార్థాల వెనుక ప్రతిధ్వనిస్తుందట-గొప్ప కవిత్వం. నీరజ సౌందర్యమూ అట్లాంటిదే-వయసుకూ తనువుకూ అతీతమైనది!

నీరజను పరిశీలనగా చూస్తూ అలా భోంచెయ్యడం నాకు లజ్జ అనిపించింది. "మీ కిష్టమైన పుదినపచ్చడి—ముట్టుకోనే లేదేం? ." అంది నీరజ. నా ఇష్టాలేవో రత్నం నీరజా కలిసి చర్చించుకున్నారా అనిపించింది.

నీరజ కళ్ళలో ఎంతో దయుంది. ఆ చూపులో ఏదో వేదన-దూరమైపోతున్న ఓడలో వున్న ఎవరో ఆప్తులకి వీడ్కోలు ఇస్తున్నట్టు.

భోజనం ముగిసేసరికి రత్నం రానే వచ్చేడు. రెండు బస్తాల బియ్యమూ బొగ్గులమూట ఒకటీ లోపల దింపించేడు. "బియ్యం మూటకీ బొగ్గుల మూటకీ ధరలో ఏమీ తేడా లేకపోతోందిసార్ రానురానూ ..ఒద్దురాబాబూ ఈ మెస్సు బిజినెస్సు—అనిపిస్తుందొక్కొ సారి...."

అంటూ బలహీనంగా నవ్వేడు.

ఆ తరువాత రత్నంతో ఆమాటా ఈమాటా మాట్లాడి రూము కొచ్చేసేను.

నీరజని ప్రత్యక్షంగా చూసేక, ఆమెతో మాట్లాడేక-నాలో ఏదో గొప్ప ఆందోళన గాలిదుమారంలా రేగింది. అంత అద్భుత సౌందర్యరాశి, సౌజన్యవతి — ఇల్లూ డబ్బూ హోదా అన్నీ ఒదిలేసి రత్నం లాంటి ఒక సామాన్యుడితో ఎందుకు లేచిరావాలి? రత్నంలో ఏంచూసి? రత్నంతోబాటు గడిపే ఈ ప్రయోగాత్మక జీవితంలో ఏ గ్లామర్, ఏ థ్రిల్ వుంటుందనుకుని?—ఎందుకంత తెగింపు? ఆ

సాహసం?—కట్టుకున్న భర్త బ్రతుకు అవమానాల పాలుచేసి . . అతణ్ణి సంఘం దృష్టిలో ఒక అసమర్థుడిగా వాజమ్మగా భార్యని అదుపులో పెట్టుకోలేని నిర్వీర్యుడిగా నిరూపించి—

ఎందుకంత పనిచేసింది నీరజ?

నన్ను పీడించి బాధించి వేధించి ఉన్మత్తుడ్ని చేస్తూ వొచ్చిన ఆ ప్రశ్నకి హఠాత్తుగా వొకరోజు సమాధానం లభించింది. కాని, ఆ సమాధానంకూడా నాకు ఉపశాంతిని ప్రసాదించడానికి బదులు మరింత అశాంతిలో పడేసింది—

ఆరోజు—

* * *

అవును బాగా గుర్తుంది. కాలేజీలో క్లాసులు ఎడాపెడా జరుగుతున్నాయి. అర్జెంటుగా వొచ్చిపోవలసిందంటూ ఇంటినుంచి ఉత్తరం భోజనానికి రాబోవడం లేదని చెప్పడంకోసం రత్నం మెస్‌కు ఆరోజు వెళ్లాను.

మూడున్నరై ఉంటుంది.

మెస్ అంతా నిర్మానుష్యంగా వుంది. తలుపు చేరవేసివుంది. "రత్నం—"అని పిలుద్దామనుకుని, దానికి మారుగా తలుపు తట్టబోయి—ఎత్తినచేయి ఆపేసేను—

లోపలినుంచి స్త్రీ స్వరం—సన్నగా—ఏడుపులో మాటలు—మాటల్లో ఏడుపు-నీరజ గొంతే అది ..."మీకేం మొగవాళ్లు ఏదొచ్చినా నాకేగా....వీధంట వెళ్లాలంటే తలకొట్టేసినట్టుంటుంది....అబ్బ....ఎంత అసహ్యంగా చూస్తారు .... ఏం—ఈ బ్రతుకు బ్రతక్కపోతేనేం...."

"నీరూ....మరేం ఇదవకు ...యింకో ఆరునెల్లు . .పోనీ....ఐదునెల్లు — వోపిక పట్టు ...విజయవాడెళ్ళిపోదాం—లేదా—గుంటూరో—తిరపతో—బందరో వెళ్ళిపోదాం ...హాయిగా దర్జాగా హోటల్ పెట్టుకుందాం ..మన సంగతి అక్కడెవరికీ తెలియదు ...అంతవరకూ . "

"అంతవరకూ మాత్రం .. ఇంతే.... వ్యాపారం ..డబ్బు డబ్బు . వ్యాపారం ఇంతే.. .మీ వ్యాపారం కోసం మెస్సుకి నలుగురూ రావడంకోసం . .నేను లేచిపోయొచ్చి మీతో వున్నానని చెప్పుకోవాలి. అగ్నిసాక్షిగా పెళ్లాడిన మనం.... ఇలా పదిమందిలో ...వూఁహూ ... లేచిపోయొచ్చినట్టు. .వూఁ" వెక్కిళ్ళు పెట్టి ఏడుస్తోంది నీరజ.

నిలువునా ఒక్కసారి కంపించిపోయి రాతిబొమ్మనై పోయేన్నేను.

రత్నం ఎప్పుడొచ్చేడో—"సార్!—మీరా? " అతని కళ్ళలో విస్మయం, అనుమానం, భయం.

ఆ తరువాత రత్నం నన్ను యేమని ప్రాధేయపడ్డాడో, అతని రహస్యాన్ని కాపాడ్డానికి నేనెందుకు మాటిచ్చానో అదంతా ఇప్పుడనవసరం.

కాని, నాకెప్పటికీ తీరని అనుమానం వొకటుంది—

సంఘంలో క్రిందివాడు పైమెట్టెక్కి పైవాడు కావాలంటే—చివరకి అతి పవిత్రమైన ఆలుమగల అనుబంధంకూడా అపహాస్యాల పాలు కావలసిందేనా—అని?! □

సీరియల్

మనిషికేం కావాలి?

—కొమ్మూరి వేణుగోపాలరావు

ఒక్కొక్క క్షణం గడుస్తోంది.

అద్భుతంగా అలంకరించుకున్నానో లేదో తెలీదు. మొత్తంమీద అలంకరించు కున్నాను.

అయిదయింది.

బయట కారాగిన చప్పుడయింది. తలుపు తాళంపెట్టి గబగబ గేటు దాటి వెళ్ళాను. కాళ్ళలో వొణుకుగా వుంది.

ఫ్రంట్ డోర్ తెరిచివుంది. లోపలికి ఎక్కి కూర్చుని నిర్ఘాంతపోయాను.

స్టీరింగ్ ముందు కూర్చుని వుంది—విశ్వం.

నన్ను చూసి నవ్వాడు. నామీదగా వొంగి డోర్ వేసి, తర్వాత చిన్న స్లిప్ చేతికి అందిచ్చాడు.

"సునీతీ! ఇక్కడ ఏర్పాట్ల హడావుడిలో రాలేకపోయాను. నిన్ను తీసుకు రావటానికి విశ్వం వస్తున్నాడు."

జరిగిన కథ:

తాను ప్రేమించిన శ్రీకాంత్ ద్వారా విశ్వం పరిచయమయ్యాడు సునీతికి. నారీ ద్వేషి అయిన విశ్వాన్ని సునీతి అసహ్యించుకొంది. సునీతిని రక్షించి ఆదుకొన్న రాజారావుగారు తన ఆస్థిలో విశ్వానికి వాటా ఇచ్చారు. రాజారావుగారు మరణించడంతో ఆవేదనలో విశ్వం ఓదార్పు కోరింది సునీతి. రెండు నెలలుగా ఆ ఊరిలో లేని శ్రీకాంత్ రావడంతో సునీతి సంఘర్షణకు లోనైంది. తనకు తెలియకుండానే విశ్వాన్ని కోరుకొన్న భావన, శ్రీకాంత్‌ని వదులుకోలేని స్థితిలో సతమతమైపోసాగింది. శ్రీకాంత్ పెళ్ళి ఏర్పాట్లు చేసేశాడు.

మౌనంగా కూర్చుండిపోయాను.

"శ్రీకాంత్ దేముడిలాంటి మనిషి. కాని నేను మనిషిలాంటి మనిషిని. నిన్ను తీసుకురావడానికి అతను నన్ను పంపించాడు. కాని నిన్ను తీసుకువెళ్ళిపోవటానికి నే వచ్చాను."

చెవుల్లో పెద్ద హోరు. ఒక్క దూకుతో కారు విమానవేగంతో ముందుకు వెళ్ళిపోయింది.

నా కేడుపు వచ్చింది. ఇష్టదైవం సాన్నిధ్యనుంచి మరో బలంగల దేముడు లాక్కెళ్ళి పోతున్నట్లనిపించింది. ఇలాంటి బ్రతుకు బ్రతకటం దండగ. కారులోంచి దూకేద్దామని డోర్ హ్యాండిల్ మీద చెయ్యి వెయ్యబోయాను.

అతని బలిష్టమైన చెయ్యి నన్ను తన వైపుకు లాగేసుకుంది.

"పిచ్చి వేషాలెయ్యకు. ఇవాళ్నుంచీ నువ్వు నాదానివి."

"అబద్ధం. అబద్ధం" అని అరిచాను.

"ఈ రోజుల్లో నిజాలన్నీ అలాగే కనబడతాయి."
"నువ్వంటే నా కసహ్యం."
"అది యిదివరకెప్పుడో వాడిన పదం. సునీతీ! ప్లీజ్ షటప్."
కారు శరవేగంతో వెళ్ళిపోతోంది. అతని చేతినుంచి నన్ను విడిపించుకుని నిస్సహాయంగా కూర్చున్నాను.
"సునీతీ! నీకో విచిత్రం చెప్పనా?"
నేనేం జవాబు చెప్పలేదు.
"మనం యిప్పుడు ఎక్కడకు పోతున్నామో నాకూ తెలీదు."
అప్పటికీ నేనేం మాట్లాడలేదు.
"కారు నిండా పెట్రోలుంది. జేబునిండా డబ్బుంది. ఈ పనిచేసి యింకా హైదరాబాద్‌లో వుండాలన్న కోరిక నాకు లేదు. నా బిజినెస్ అంతా ఒకరికి వప్ప జెప్పేసి సాధ్యమైనంత డబ్బు తీసేసుకున్నాను. దీంతో నీతో ఎక్కడయినా కొత్త జీవితం ప్రారంభించాలని వుంది. ఏమంటావు?"
దానిక్కూడా ఏమీ జవాబు చెప్పలేదు.
కాసేపట్లో సరిహద్దులు దాటి. ఊరికి దూరంగా వెళ్ళిపోతోంది కారు.
ఉన్నట్లుండి ఒకచోట హఠాత్తుగా ఆపేశాడు.
"సునీతీ! నేను మరీ మొండివాడ్ని కాదేమో ననిపిస్తోంది. వెనక్కి వెళ్ళాలనుకుంటే యిప్పటికీ అవకాశం లేకపోలేదు." తనలో తను అనుకుంటున్నట్లుగా అన్నాడు.
ఇప్పుడా? ఇప్పుడా?
ముఖం త్రిప్పి అతనివంక చూశాను. నా కళ్ళలోకి ఆతృతగా చూస్తున్నాడు.
ఒక్క.... రెండు నిమిషాలు....
నేను నవ్వాను.
చెయ్యి జాచి స్టీరింగ్ నుంచి విడివడ్డ అతని చేతిని పట్టుకున్నాను.
"పద" అన్నాను.
అంతే. కారు కదిలింది.

21

తిరిగి అందరకూ పదేపదే కనబడుతూ ఏవేవో సంఘర్షణలకు లోనవటం యిష్టంలేదు. అలా అని ఎవ్వరికీ కనిపించని చోటునుకూడా యీ ప్రపంచంలో వెదుక్కోవటం కష్టం.
విశ్వం, నేను మొదట అనేక ఊళ్ళు తిరిగాము. విజయవాడ వచ్చి అక్కడ్నుంచి మద్రాస్‌వెళ్ళి పది పదిహేను రోజులున్నాము. తిరుపతిలో మరో నాలుగు రోజులు.
గమ్యం ఏమిటి?

...కి ఎప్పుడు తృప్తి వుంటుంది? ఇది అనంతమైన ప్రశ్నలాగానే మిగిలి పోయింది.

తర్వాత....నైవేలీ, తిరుచునాపల్లి, మధుర, టూటికోరిన్, తంజావూరు, కన్యాకుమారి....ప్రాంతాలన్నీ తిరిగాం.

మధుర నాకెంతో నచ్చింది. అక్కడ దేవాలయాలు, ఆ నిర్మాణంలోని సొబగులు, విశాలత్వం....నన్నెంతో పులకితురాల్ని చేశాయి. మధుర మీనాక్షి దేవాలయం నన్నెంతో ఆకర్షించింది.

"ఇక్కడ ఓ టూరిస్ట్ హోటలు ప్రారంభిస్తే ఎలా వుంటుంది?" అనడిగాడు విశ్వం.

నేను తల ఊపాను.

విశ్వం ఆ ప్రయత్నాల్లో మునిగిపోయాడు.

* * *

రోజులు చకచకా గడిచిపోతున్నాయి. విశ్వానికి బిజినెస్ బాగా తెలుసు అనటంలో సందేహం లేదు. అనతి కాలంలోనే అతడు మొదలుపెట్టిన హోటలు వున్నత స్థాయికి చేరుకుని, మధురలోని బిజీ హోటల్స్‌లో ఒకటయింది.

విశ్వం మునపటి మనిషి కాదు. తెల్లవారు ఝామునే లేస్తాడు. స్నానం పూజ ముగించుకుని హోటలుకెళ్ళిపోతాడు. మధ్యాహ్నం భోజనానికి యింటికివస్తే వస్తాడు. లేకపోతే అక్కడే తినేస్తాడు. సాయంత్రం ఆరయితే మాత్రం అక్కడ వుండడు. బాధ్యత ఎవరికైనా అప్పజెప్పి యింటికి వచ్చేస్తాడు. ఇద్దరం కలసి ఎక్కడికైనా బయటకి వెడతాం. ఒక్కోసారి దేవాలయానికి, ఒక్కోసారి యూనివర్సిటీ వైపు. మరోసారి కారులో ఊరి బయటకు....

ఆ ప్రాంతాల్లో రెండు కొండలున్నాయి. ఒకటి ఏనుగు ఆకారంలో వుంటుంది. మరొకటి సర్పాకారంలో వుంటుంది. వాటినిచూస్తూ వాటి వెంట కారు నడిపిస్తూ పోవటం నాకెంతో ఆహ్లాదాన్నిచ్చేది.

అలా ఎన్నో సాయంత్రాలు....

విశ్వానికి ఊళ్ళో పలుకుబడి పెరుగుతోంది. చాలా కొద్దిరోజుల్లో పురప్రముఖుల్లో ఒకడయాడు. చాలా సంస్థలలో అధ్యక్షుడిగానో, ఉపాధ్యక్షుడిగానో వుండేవాడు. సాంఘిక కార్యక్రమాల్లో ఎక్కువగా పాల్గొంటూ వుండేవాడు. ఎప్పుడూ చాలా బిజీగా వుండేవాడు.

మొదటి రోజుల్లో అతనికి ప్రేమ తప్ప, నేను తప్ప వేరే ప్రపంచం వున్నట్లు కనిపించేది కాదు. నన్ను ఓ దేవతలా చూసుకున్నాడు. బంగారు బొమ్మలా పదిలంగా కాపాడుకున్నాడు.

ఆ తర్వాత నన్నెప్పుడూ దూరభావంతో చూడలేదు. అతను పన్నెత్తి

నన్నొక్క మాట అన్నట్లుగా గుర్తులేదు. నాకు కష్టం కలిగించే దూష [illegible] ని నోటినుంచి ఎప్పుడూ వెలువడలేదు.

అయినా. .

రాను రానూ అతన్లో ఏదో మార్పు వస్తున్నట్లు నాకు గోచరించసాగింది. ఆ మార్పు యిలాంటిది అని చెప్పలేను. అతను పెరుగుతున్నాడు. ప్రపంచపు మనిషి అవుతున్నాడు. నిజమే. కాని ఆ కళ్ళలో కాంతి కనిపిస్తున్నదే తప్ప తృప్తి తొణికిసలాడటం లేదు. ఇదివరకెప్పుడయినా వంటరితనాన్నభిలషిస్తున్నట్లు కనిపించేవాడు. ఇప్పుడు వంటరితనమంటే భయపడుతున్నట్లు తెలిసిపోతోంది. కావాలని ఏదో ఓ వ్యాపకం కల్పించుకుంటూ వుండేవాడు.

ఒక రాత్రి ...

అతను గోడవైపు తిరిగి పడుకుని వున్నాడు. వెనకనుంచి బుజంమీద చెయ్యి వేశాను.

"విశ్వం!"

"ఊ."

"ఇటు తిరుగు."

నావైపు తిరిగి కళ్ళలోకి చూస్తున్నాడు. బెడ్‌లైట్ వెల్తుర్లో అతని కళ్ళలోని ఆర్ద్రత తెలుస్తోంది.

"అలా వున్నావేం?"

"ఎలా వున్నాను?"

"కొన్నాళ్ళకి హృషీకేష్ పోయేవాడిలా . ." అని నవ్వేశాను.

అతనూ నవ్వటానికి ప్రయత్నించాడు గాని విఫలుడయ్యాడు. "అక్కడ చాలా బాగుంటుందా?"

"ఏం? యిక్కడ బాగుండలేదా?"

"అదికాదు. బాగుండటానికి అంతెక్కడిది? ఇంకా ..."

"ఇంకా అంతులు చూద్దామనుకుంటున్నావా?"

అతనేం మాట్లాడలేదు.

"ఈ చూసిన అంతులు చాలదా?"

మళ్ళీ బలవంతంగా నవ్వాడు. "చాలు"

"కాదు. అబద్ధం చెబుతున్నావు. నీకు వెనకటి జీవితమూ సుఖంగా లేదు. ఈ జీవితమూ అంతంత మాత్రంగానే వుంది. విశ్వం! నువ్వు యీ ప్రకృతినుంచి పొందవలసిన దానికంటే ఎక్కువగా పొందావు. అందరికన్నా ఎక్కువగానే అనుభవించావు. అయినా నీకెందుకు తృప్తిగా లేదు?"

"అలా అని నేననటంలేదు."

"అనుకుంటున్నావు."

"ఛీ లేదు."

విశ్వానికి దగ్గరగా జరిగి అతను జుత్తులోనికి వేళ్ళుపోనిచ్చి గట్టిగా పట్టుకుని తల ఊపాను.

"విశ్వం! నీకేం కావాలి?"

"నువ్వు."

"కొయ్య."

"నువ్వు నమ్మవు!"

నేను గట్టిగా నవ్వాను. "నమ్మినా నమ్మకపోయినా యిది జరిగిపోయింది విశ్వం. ఈ ప్రవహించే నదికి సరిహద్దులు లేవు. గమ్యం లేదు. దాని యిష్టం వచ్చినట్లు అది సాగుతోంది."

"సునీతీ! యిప్పుడు విచారిస్తున్నావా?"

"చెబితే నమ్ముతావా?"

"నమ్ముతాను."

"నిజంగా.. .ఎందుకనో....విచారించటం లేదు. విచారం అన్నది మరిచిపోయాను."

'పోనీలే' అని నిట్టూర్చాడు.

ఆ తర్వాత యింకేం సంభాషణ జరగలేదు.

22

ఓ సాయంత్రం 'సునీతీ!' అని అరుస్తూ అతను హోటల్‌నుండి వచ్చాడు.

'ఏమిటి విశేషం?' అనుకుంటూ బయటకు వచ్చాను.

విశ్వం ప్రక్కన వినయ్‌బాబు నిలబడి వున్నాడు. కాని మునపటి మనిషిలా లేడు. బాగా చిక్కాడు. ముఖంలో అప్పటి కళలేదు. అన్నిటికన్నా వింత ఏమిటంటే గడ్డం బాగా పెరిగివుంది.

షాక్‌నుండి తట్టుకుని "అదేమిటి? సన్యాసం పుచ్చుకున్నారా?" అనడిగాను నవ్వుతూ.

"పుచ్చుకోక తప్పలేదు."

"అదేం?" అన్నాను ఆశ్చర్యంగా.

"మొదట కూర్చోనియ్. తర్వాత కబుర్లు చెప్పుకుందురు గాని" అని వినయ్‌బాబు కూర్చున్నాక "నేనిప్పుడే వస్తాను. మీ రిద్దరూ మాట్లాడుకుంటూ వుండండి" అని విశ్వం లోపలకు వెళ్ళాడు.

"మీ రిద్దరూ ఎలా కలిశారు?"

"నేనతని హోటల్‌లో దిగాను. వచ్చి మూడు రోజులయింది. ఇవేళ వెళ్ళి

పోదామని బిల్లు చెల్లిస్తూండగా ప్రొప్రయిటర్ స్థానంలో మీ విశ్వం కనిపించాడు."

"డబ్బు తీసుకున్నాడా? అయన డబ్బు దగ్గర గట్టివాడేనే" అంటూ ఎదురుగా ఓ కుర్చీలో నేను కూడా కూర్చున్నాను.

అతను నవ్వాడు.

"ఇప్పుడు చెప్పండి. ఉష గురించి"

"ఏం చెప్పమంటారు?"

"ఏదో జరిగిందని తెలుస్తూనేవుంది. ఏంజరిగిందో చెప్పండి."

అతనో నిట్టూర్పు విడిచాడు.

"కొందరు జీవితంలో అన్నీవుండి కూడా సుఖపడలేరు. ఆమెకు అందం వుంది. ఐశ్వర్యం యిచ్చాను. అన్ని సుఖాలూ, సౌకర్యాలూ అమర్చాను. అయినా రోజురోజుకూ అసంతృప్తి పెరిగిపోసాగింది. ఒకనిమిషం వంటరితనం ఓ యుగంగా భావించేస్థితికి వచ్చింది. ఎప్పుడూ మనసు బాగా లేదంటుంది. తనకేదో అన్యాయం జరిగిపోయిందని వాపోతుంది. ఇలా ఆలోచిస్తూ తన ప్రపంచాన్ని రోజురోజుకూ, రోజురోజుకూ యిరుకు చేసేసుకున్నది. చివరకు ఆ ప్రపంచంలో అందర్నీ పోగొట్టుకుని ఆమె. నేను మిగిలాము.

"ఆమెకు నామీద రోజురోజుకీ అనుమానం, అధికారం ఎక్కువైపోయినాయి. బయటకు వెడితే యింట్లో కూర్చుని నేనేం చేస్తున్నానో అని తెగ ఆలోచించేది. ఇంటికి రాగానే ఆరాలుతీసేది. ఇహ ఏ ఊరన్నా వెళ్ళవస్తే నా పాట్లు పగవాడికి కూడా వద్దు. ఇంటికి వచ్చాక భయంకరమైన నసతో పురుగు తొలిచినట్లు తొలిచేసేది. ఎప్పుడూ నస, వేధింపు యివే ఆమె కార్యక్రమాలు. లేకపోతే అసంతృప్తి. భూమ్మీద బాధలన్నీ తానే మోస్తున్నట్లు అనుకోవటం.

"రోజులు గడిచినకొద్దీ ఆమెలో యీ లక్షణాలు ఎక్కువైపోయినాయి. క్రమంగా ఫిట్స్‌రావటం, పిచ్చిమాటలు, ప్రేలాపన మొదలయినాయి. చివరకు నిజంగానే పిచ్చిదైపోయింది.

"ఇప్పుడు హైదరాబాద్ పిచ్చాసుపత్రిలో వుంది." అని ముగించాడు.

పెద్ద పెద్ద విషయాలు ఎన్నో సందర్భాలలో చాలా తేలిగా జరిగిపోతాయి. జీవితాలను తారుమారుచేసే మలుపులు త్రుటిలో సంభవిస్తూ వుంటాయి.

ఎంతగొప్ప విషాదం!

నిట్టూర్పు అణుచుకున్నాను.

"జ్యోతి ఎలావుంది?" అనడిగాను.

"ఆమె పరిస్థితికూడా ఏమీ బాగాలేదు."

"అదేం?"

"భర్తని గురించిన నిజాలన్నీ తెలిశాక ఆమె అప్‌సెట్ అయిపోయింది. అదలావుంచి ఆరోగ్యం బాగా క్షీణించి రాజురోజుకూ నీరసించిపోతోంది."

"ఇప్పుడెక్కడవుంది?"

"పుట్టింట్లోనేవుంది"

"మురారి?"

"బయటెక్కడో వుంటున్నాడు. భార్యను చూడ్డానికి రోజూ వెళ్ళి వస్తూంటాడు. నా కెందుకనో ఆమె ఎక్కువ రోజులు బ్రతకదనిపిస్తోంది."

కళ్ళలో నీళ్ళు తిరిగాయి. మాట మారుద్దామని...."మీరు యిక్కడికెలా వచ్చారు?" అనడిగాను.

నవ్వాడు. "ఇహ జీవితంలో ఏం మిగిలింది? కొన్నాళ్ళపాటు ఊళ్ళు తిరగటమే పనిగా పెట్టుకున్నాను. ఇటుకేసి వచ్చాను."

లోపల్నుండి విశ్వం వచ్చాడు.

"మీరు మాట్లాడుతూ వుండండి. కాఫీ తీసుకొస్తాను" అని లోపలికెళ్ళాను.

విశ్వానికీ, వినయబాబుకి ఎక్కువ పరిచయంలేదని తెలుసు. అందుకని ఆ యిద్దర్నీ యిబ్బంది పెట్టట మెందుకని కాఫీచేసే ప్రయత్నం గబగబ చెయ్యసాగాను. జీవితాలు ఎలా తారుమారయిపోతున్నాయి! నాగురించి సరే—అసలాలోచించటం మానేశాను.

కాఫీ త్రాగాక వస్తాననిచెప్పి వినయబాబు వెళ్ళిపోయాడు.

ఆ రాత్రి....

"నాకు హైదరాబాద్ వెళ్ళాలనివుంది" అన్నాను విశ్వంతో.

అతను ఒక్కనిముషం మౌనంగా వున్నాడు. "వెళ్ళు" అన్నాడు తర్వాత.

అతను దేనికని అడక్కపోయినా నేనే "నా స్నేహితురాళ్ళని చూడాలని వుంది" అన్నాను.

"అలాగే!"

23

హైదరాబాద్‌లో రైలుదిగి ఊళ్ళోకి అడుగు పెడుతోంటే వళ్ళంతా జలదరించినట్లయింది. నా హైదరాబాద్ జీవితమంతా కళ్ళముందు గిరిగిర తిరిగినట్లయింది.

నేను మనసారా అభినందించిన మనుషులు....

మా యిల్లు

నా సైకిలు . .

అవన్నీ ఏమయిపోయినాయో, ఎవరి స్వాధీనంలో వున్నాయో! జీవితంలో అన్నిటినీ పోగొట్టుకున్నట్లే వాటినీ పోగొట్టుకున్నాను.

మా యింటికేసి పోదల్చుకోలేదు. తాజ్‌లో రూం తీసుకుని, ఉదయం పదిగంటలు దాటాక మెంటల్ హాస్పటల్‌కి వెళ్ళాను.

అక్కడున్న డాక్టర్లని సంప్రదిస్తే ఉష దగ్గరకు తీసుకెళ్ళారు.

నేను ఊహించినట్లు జుట్టుచెదిరి, బట్టలు చింపుకుని, పిచ్చిచేష్టలు చేస్తూలేదు.

చాలా మామూలుగా, నింపాదిగా, ఎటో చూస్తున్నట్లుగా వున్నది. నేనెన్నిసార్లు "ఉషా! ఉషా!" అని పిలిచినా ఒకటి రెండుసార్లు నావంక చూపిందేతప్ప జవాబు ఏంరాలేదు.

మనిషి శుష్కించింది. ముఖంలో మునపటి కళలేదు.

"ఉషా! ఎందుకిలా మారావు?" అని ఆక్రోశించాను.

ఏమీ జవాబులేదు.

"ఉషా! నీకేం తక్కువయిందే? ఎందుకే యిలా జీవితాన్ని బలిచేసుకున్నావు?"

అక్కడున్న నర్స్ చెప్పింది, ఆమె నోటినుంచి ఎప్పుడన్నా ఒకే ఒక మాట వస్తుంది. "నన్నతను మోసంచేశాడు."

"ఎంత పిచ్చిదానివే ఉషా?"

దాదాపు గంటసేపున్నాను. ఆమెతో మాట్లాడించలేకపోయాను. నిరాశగా లేచి బయటకొచ్చేశాను.

ఆ సాయంత్రం జ్యోతిని చూడటానికి వెళ్ళాను.

బయట వాళ్ళమ్మగారు కనబడింది. నన్ను గుర్తుపట్టి ముఖం యింత చేసుకుని "నువ్వా సునీతీ! మీ జ్యోతి ఏ స్థితిలో వున్నదో చూడమ్మా" అని కళ్ళ నీళ్ళు పెట్టుకుంది.

లోపల....

జ్యోతి మంచంమీద బల్లిలా అంటుకుపోయి వుంది. మనిషి అంత చిక్కిపోవటానికి ఆస్కారంవుందని ఆమెని చూస్తేగాని ఎవరూ నమ్మరు. బొమికలమీద చర్మం అంటించినట్లుగా వుండి, కాళ్ళూ చేతులూ పుడకలకంటే హీనంగా వున్నాయి. ముఖంలోంచి చెంపలనేవి అదృశ్యమయినాయి. పళ్ళు బయటకొచ్చి వికారంగా వున్నాయి. కళ్ళు గుంటల్లా ఎక్కడోవుండి. వాటిల్లో తెల్లనిపొర వ్యాపిస్తోంది. మొత్తంమీద మంచంమీద ఓ అస్థిపంజరం పొర్లాడుతున్నట్లు గోచరించింది.

"జ్యోతీ!" అని పిలిచాను.

అస్థిపంజరం తాలూకు ముఖం యిటుకేసి తిరిగింది. అసలా వస్తువులో తల త్రిప్పటానికి బలం వున్నదా అని ఆశ్చర్యమేసింది.

"సునీతీ!" అన్నట్లుపెదవులు కదిలాయి. స్వరం మాత్రం బయటకు వెలువడలేదు.

"మొన్నటినుంచీ గొంతుకూడా పోయింది" అంది వెనకనుంచి వాళ్ళమ్మ.

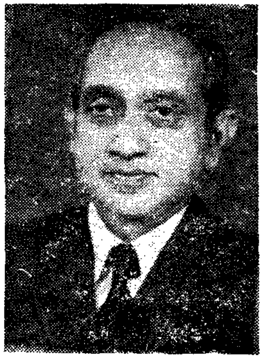
"కూర్చో. కూర్చో" అన్నట్లు చేత్తో చూపించింది.

కుర్చీ దగ్గరకు లాక్కుని కూర్చున్నాను.

పొట్టమీది చీరెను ప్రక్కకు తొలగించి "ఇక్కడ—ఇక్కడ" అన్నట్లు చూపించి "నొప్పి నొప్పి" అని చెబుతున్నట్లు పెదవులు కదిలాయ్.

"అసలేమిటీ నాకీబాధ?" కడుపు వంక పదే పదే చూపించి నన్ను గ్రుచ్చి గ్రుచ్చి అడుగుతున్నట్లు చేస్తోంది. (సశేషం)

పలు రంగాలలో ఆంధ్ర ప్రముఖులు

శ్రీ నోరి వెంకటేశ్వర్లు

ఫ్రాన్సు, ప. జర్మనీ, ఇంగ్లండు, అమెరికా, కెనడా మరియు జపాన్ దేశాలలో గల బ్రాడ్‌కాస్టింగ్ సంస్థలలో టెలివిజన్ ఇంజనీరింగ్‌లో శిక్షణ పొందిన శ్రీ నోరి వెంకటేశ్వర్లు ప్రస్తుతం మద్రాసు ‘టెలివిజన్ సెంటర్’లో ఇంజనీర్ ఇన్ ఛార్జ్’గా ఉంటున్నారు. ఆ శాఖలో 25 సంవత్సరాలకు పైబడి అనుభవం గల శ్రీ వెంకటేశ్వర్లు టెలివిజన్ ప్రభావం గురించి మాట్లాడుతూ బ్రిటిష్ సైంటిస్ట్ ఆర్థర్‌క్లార్క్ చెప్పిన మాటలను సమర్థించారు. ఆర్థర్‌క్లార్క్ పథకం ప్రకారం మూడు సెటిలైట్‌ల ద్వారా ప్రపంచంలోని పిల్లలందరికీ, సంవత్సరానికి ఒక్కొక్కరికి కేవలం ఒక్క డాలరు ఖర్చుతో విద్యగరిపే ప్రయత్నం చేయెచ్చు. “టి. వి. ఒక అధ్యాపకుని స్థానం పొందలేకపోయినా అధ్యాపకుల కృషికి బలం చేకూరుస్తుంది” అని అభిప్రాయపడుతున్నారీ సాంకేతిక శాస్త్రజ్ఞుడు.

మన దేశంలో పెరిగిపోతున్న నిరుద్యోగ సమస్య గురించి ఆందోళన వెలిబుచ్చిన శ్రీ వెంకటేశ్వర్లు, “పాఠశాలలూ, కళాశాలలూ ఉద్యోగావకాశాల ప్రాతిపదికపై విద్యగరిపే ప్రయత్నం చెయ్యాలి. అందునా ఆర్థికంగా బలహీనులైనవారికి ఉద్యోగాలలో తొలి అవకాశాలు కల్పించబడాలి” అన్నారు శ్రీ వెంకటేశ్వర్లు.

‘సాధ్యమైన ప్రతిచోటా ఖర్చులు తగ్గించుకొంటూ వృధా అయిపోతున్న మహిళల కాలాన్ని ఏదైనా ఫలప్రదమయ్యే కృషివైపుకు తరలించుకోగలిగితే నిరుద్యోగ సమస్యతోపాటు, ఆర్థిక సమస్యలకూ పరిష్కార మార్గం లభిస్తుంది — ఉత్పత్తులు పెరగడంద్వారా’ అంటూ తన అభిప్రాయం చెప్పారీయన.

“మందులు తయారుచేసేందుకు పెట్టే ఖర్చులో కొంతభాగమైనా ప్రజలను ఆరోగ్యసూత్రాలు పాటించడంలో అప్రమత్తులై ఉండేలా సరైనరీతిలో ప్రచారం కల్పించడంవల్ల చాలా ఉపయోగముంటుంది” అని కూడా అన్నారాయన మీ ప్రతినిధితో ముచ్చటిస్తూ.

యువతరానికి తమ సలహాగా “ప్రతి విద్యార్థీ ఉన్నతశ్రేణిలో ఉత్తీర్ణుడయేందుకే కృషిచెయ్యాలి. కృషి లోపం చేయగూడదు. సమాజం తమకేం చేస్తుందన్న దృక్పథంతోగాక, సన్మార్గాన జీవిస్తూ తాము సమాజానికేం చేయగలరోనన్నదే ధ్యేయంగా పెట్టుకోవాలి వారు” అన్నారు శ్రీ వెంకటేశ్వర్లు.

—పి. సరళాసూరాంరావు

జ్యోతి కథల పోటీ

వివరాలకు 10 పేజీ చూడండి

కథా రచయితలకు రచయిత్రులకూ ఆకర్షణీయమైన ప్రత్యేక పథకం

జ్యోతిలో ప్రచురితమయిన 'కథ'లలో ప్రతినెలా రెండు ఉత్తమ కథల నెన్నికచేసి, జ్యోతి, మామూలుగా యిస్తున్న పారితోషికం కాక అదనంగా ఆ రెండు కథలకూ ఒక్కో కథకూ రు. 75/- చొప్పున ప్రత్యేక పారితోషికం అందిస్తోంది జ్యోతి.

అంతేకాదు—అలా ప్రత్యేక బహుమతి పొందిన కథలలో మూడింటికి—సంవత్సరాంతాన—జ్యోతి సంవత్సర బహుమతుల క్రింద (మొత్తం 12 నెలలలో ప్రత్యేక పారితోషికం పొందిన 24 కథలలో)

ఉత్తమ కథకు రూ. 500/-, ద్వితీయ ఉత్తమ కథకు రూ. 250/-, తృతీయ ఉత్తమ కథకు రూ. 116/- ప్రత్యేక బహుమతులు అందజేస్తుంది జ్యోతి.

ఈ పథకం ఏప్రియల్ 1977 సంచికనుంచీ ప్రారంభించబడింది.

డిసెంబరు '77 సంచికలో ప్రత్యేక పారితోషికం పొందిన కథలు

మెరుపు—రచన: వీరభద్రరావ్ పమ్మి

పక్షులు—రచన: పామర్తి రాజేంద్రప్రసాద్

నిజంగా చీకటే తెచ్చిన

ఆ రాత్రి...

1977 నవంబరు 19 రాత్రి కృష్ణా జిల్లా దివిసీమలో నిజంగానే చీకట్లు కమ్ముకాయి. తిరిగి తెల్లవారి వెలుగువచ్చినా కొన్నివేల మంది ఆ వెలుగును చూడలేనివారుగా హతులై మిగిలారు. మబ్బులు కమ్మిన ఆకాశాన్ని చూసి 'అయ్యో వర్షంవచ్చేలా ఉందే పంటలేమైపోతాయో'నని భయపడి ఉంటారు రైతులు. కాని అది వర్షమే కాదు. మహోధృతమైన గాలితో తుఫానై, ఉప్పెనయై తమ ప్రాణాలే బలితీసుకొనే రక్కసిగా మారుతుందనుకొని ఉండరు. ఆ తుఫాను మొదటగా ఈ దివిసీమకు సుదూరంగా మద్రాసు నగరానికి దూరంగా ....వస్తుందన్నారు. ఇంతలోనే తుఫాను మద్రాసు నగరాన్ని తాకే అవకాశం ఉందన్నారు .... వెనువెంటనే మద్రాసు నొదిలేసి, కోరలుసాచి హోరుపెడుతూ సాగిన ఆ తుఫాను బందరువైపు పయనించి....ఊహకందని పరిమాణంలో ఒక రాక్షసి అలనులేసి దివిసీమను జలసమాధి చేసేసింది.

ఏమనుకొని ఉంటారు ఉప్పునీటిలో ఊపిరాడక క్షోభించి మరణించిన వేలాది జనం! కలియుగాంతమనుకొని ఉంటారా? కలిపురుషుడు గుర్రమెక్కి వచ్చాడను కొని ఉంటారా. తెలియదు....వారనుభవించిన నరకయాతన దూరంగా, క్షేమంగా ఉండి ఊహించి రాయ సాధ్యముగాదు.

హోరుపెడుతూ, నురగను కక్కుతూ వచ్చిన సముద్రపునీరు, వేల సంఖ్యలో మనుషులనూ, లక్షల సంఖ్యలో పశువులనూ భక్షించి త్రేవ్‌మంటూ వెనుతిరిగి పోయాక....'నాకేమీ తెలియదు....నిన్నటి డ్యూటీ అయాక ఇదిగో ఇప్పుడే వస్తున్నా నంటూ' వస్తున్నట్లు వచ్చిన వెలుగులో .. మరణించని మనుషులకు ఏం కనబడింది, అత్యంత దారుణమైన దృశ్యం.... గుట్టలుగా శవాలు, కట్టలు కట్టలుగా శవాలు....ఎవరికి ఎవరున్నారో, ఎవరికి ఎవరులేరో తెలియని అయోమయపుస్థితి.

'అమ్మా మునిగిపోతున్నాను.... రక్షించు'...."ఏమండీ .... కాపాడండీ" ..."నాన్నా ....నాన్నా"....

"నాయనా....నాయనలారా నా బిడ్డను కాపాడండి"...."అయ్యో ఏదీ నా బిడ్డ" ....ఎన్ని...ఎన్ని ఆక్రందనాలు సముద్రం తన గర్భంలో దాచుకొందో! ఎందరి శాపనార్థాలు తనపొట్టన పెట్టుకొందో!

జీవచ్ఛవాల కథలు!

సంగమేశ్వరానికి చెందిన ఎన్. పోతురాజు—ఉప్పెనలో రక్తసంబంధీకులను యాభైమందిని పోగొట్టుకొని శిలాప్రతిమలా కూలబడి ఉన్నాడు. పలకరింపుకు

వేమూరి సత్యనారాయణ

సమాధానం ఘొల్లుమన్న ఏడుపుతప్ప మరోటిలేనిస్థితి

"రెండుగంటలపాటు క్రిందుమీదులై నీళ్ళలో మునిగిపోకుండా ఎలాగో ఒక గానుగ చెట్టును వ్రేలాడి బ్రతికాను నా భుజాన చేర్చుకొన్న ఇద్దరు పిల్లల్ని మాత్రం దక్కించుకోగలిగాను నా భార్య నలుగురు పిల్లలు. అత్త నీటిలో మునిగి పోయారు నా కళ్ళముందు ఎందరో పెద్దలు, పిన్నలు పెడబొబ్బలు పెడుతూ మునిగిపోవటం చూశాను" — మంద పాకలో టీచర్‌గా పనిచేస్తున్న బాలస్వామి అనుభవమిది

నీటి భయం, పాము భయం!

దొరికిన చెట్టును పట్టుకొని ప్రాణాలు అరచేత పెట్టుకొని కూర్చున్న రాజమ్మ పరిస్థితి అతిదారుణం అందుకు కారణ ముంది తన తలకు బెత్తెడు దూరంలో చెట్టుకొమ్మపైన ఓ త్రాచును చూసిం దామె ఏక్షణంలో అది మీదపడి కాటు వేస్తుందో నన్నభయం అదృష్టవశాత్తూ ఆ పాము ఆమెనేమీ చెయ్యలేదు ఉప్పెన తగ్గాక తనదారిన తానుపోయింది రాజ మ్మకు పోయినప్రాణం తిరిగివచ్చినట్ల యింది

లింగారెడ్డి పాలేనికి చెందిన తొమ్మిది రోజుల బాలింతరాలు దేవమరియమ్మ బిడ్డను కాపాడుకోగలిగింది తుఫాను నుంచి ఉప్పెననుంచీ ఉప్పెన తగ్గాక మొలలోతు నీటిలో నడుస్తూన్న దేవమరి యమ్మ చేతినుండిజారి, ప్రవాహంగా పోతున్న నీటిలో పడిపోయింది బిడ్డ ఎంత వెదికినా కన్పించలేదు బిడ్డను రక్షించుకోగలిగానన్న భావన - ఆ బిడ్డను వెంటనే పోగొట్టుకొన్న అనుభవం వద్దు వద్దు పగవారికైనా వద్దు నా గుండె పగిలిపోదేమి?

"తెలిసి తెలిసి నా బిడ్డను నీట విడిచాను వాడిని చావుకప్పగించాను ఆ క్షణాన ప్రాణభయం అలా కాకుండా మరోమార్గం లేనిదాస్థితి నా భార్య నొక చేత, మూడేళ్ళబిడ్డ నొకచేతా పట్టుకొని ఈద ప్రయత్నిస్తున్నాను చావు తప్ప దనుకొన్న స్థితిలో పిల్లవాడున్న చేతికి చెట్టుకొమ్మ తగిలింది వాడు చేతిలో ఉంటే పట్టుకుదరలేదు కొమ్మ దూరమై పోతోంది అప్పుడు నా బిడ్డను నీట విడిచి నీటి పాల్జేసి ఆ కొమ్మ దొరక బుచ్చుకొని నన్నూ, నా భార్యనూ కాపా డుకో గలిగాను నా బిడ్డను నేనే చంపు కొన్నాను" భావదేవరపల్లికి చెందిన సుద ర్శనరావు అనుభవానికి మాటల రూపమిది

ఎన్ని కన్నీటి గాధలు ఎన్ని దారుణ మైన అనుభవాలు నా కుటుంబంలో ఎవరూ మిగల్లేదని ఏడుస్తున్న కొంద రుంటే అలా ఏడ్చేందుకు ఒక్కరూ మిగలని కుటుంబాలూ ఉన్నాయి

ఉప్పెన దివిసీమను ముంచెత్తి విశాల మైన స్మశానంగా మార్చివేసింది ఇప్పట్లో కోలుకోలేని దెబ్బతీసింది తుఫాను పెను గాలులు గుంటూరు పట్టణంలోనూ, బాపట్ల రేపల్లె తాలూకాల్లోనూ విపరీత మైన పంటల నష్టంతోపాటు ప్రాణ నష్టాన్నీ కలిగించాయి

అసలు 1977 నవంబరు 19 తేదీ అనేదిలేకుండా ఉంటే ఎంత బాగుండేదీ అని కృష్ణా, గుంటూరు జిల్లాల ప్రజలను కొనేలా చేసిపోయిందీ ఉప్పెనగాలి

జ్యోతి

'గోరంతదీపం'లో శ్రీధర్

'పంతులమ్మ'లో లక్ష్మి, రంగనాథ్

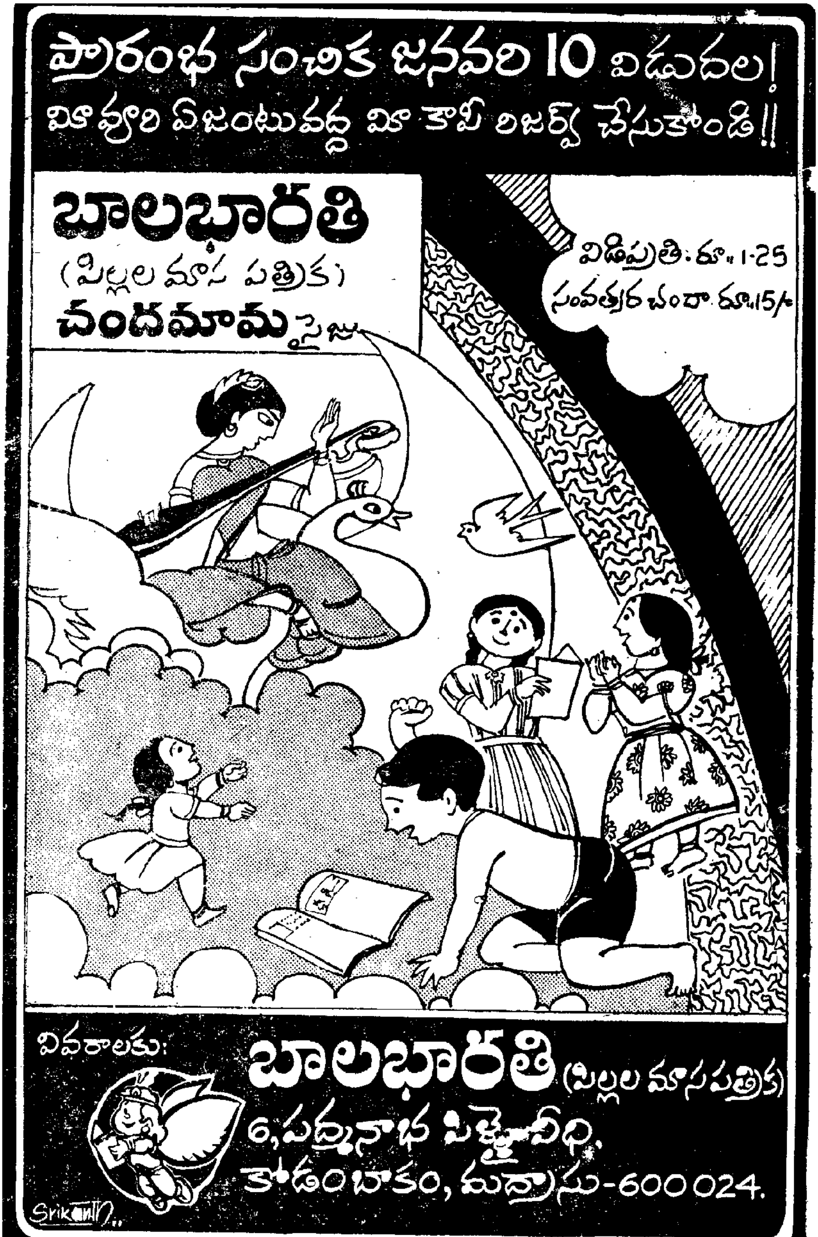
'ప్రయాణంలో పదనిసలు'లో సత్యనారాయణ

'దేవతలారా దీవించండి'లో ప్రభ

'పట్నవాసం'లో శ్రీప్రియ

Edited&Published by V Leelavathy Raghavaiah at 17B Rajaram
Colon Kodambakkam Madras 600 024 & Printed by D Hanuman